

Εκπόνηση:
ΚΕΠΕ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Διεύθυνση Υδατικού Δυναμικού
και Φυσικών Πόρων

ΣΧΕΔΙΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4
Κοινωνικοοικονομική ταυτότητα
των υδατικών διαμερισμάτων

ΑΘΗΝΑ
Νοέμβριος 1996

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ

**ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ**

**ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΑΤΟΧΙΑΝΟΥ
ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΔΕΔΕΓΙΑΝ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
1. Γενικά για τη μέθοδο και τις πηγές στοιχείων προσδιορισμού της κοινωνικοοικονομικής ταυτότητας των υδατικών διαμερισμάτων	3
2. Εξέταση της διαπεριφερειακής και κατά υδατικό διαμέρισμα κοινωνικοοικονομικής ταυτότητας	7
2.1. Διαπεριφερειακή κοινωνικοοικονομική ταυτότητα των υδατικών διαμερισμάτων	7
2.2. Κοινωνικοοικονομική ταυτότητα των υδατικών διαμερισμάτων	13
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 01	14
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 02	22
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 03	29
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 04	37
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 05	43
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 06	50
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 07	57
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 08	64
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 09	72
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 10	79
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 11	87
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 12	94
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 13	102
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 14	110
3. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	118

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ

1. Γενικά για τη μέθοδο και τις πηγές στοιχείων προσδιορισμού της κοινωνικοοικονομικής ταυτότητας των υδατικών διαμερισμάτων

Η μελέτη και παρουσίαση των μεγεθών που δίνουν την κοινωνικοοικονομική ταυτότητα των υδατικών διαμερισμάτων βασίστηκε σε πηγές και μεθόδους που παρουσιάζονται παρακάτω.

Ως προς τις πηγές:

- I. στις εκτιμήσεις που έκανε η Ομάδα ΕΜΠ για ορισμένα κοινωνικοοικονομικά μεγέθη (έκταση, πληθυσμός, γεωργία, κτηνοτροφία) των νομών που απαρτίζουν κάθε υδατικό διαμέρισμα και την ποσοστιαία συμμετοχή τους στο σύνολο του διαμερίσματος.
- I. στα κατά δήμο και κοινότητα στοιχεία των Απογραφών Πληθυσμού-Κατοικιών 1981 και 1991,
- II. στα κατά νομό μεγέθη (επεξεργασίες στατιστικών στοιχείων, εκτιμήσεις) που περιέχονται σε πρόσφατες εργασίες του ΚΕΠΕ,
- III. σε προβολές και γενικές προβλέψεις για το 2001 που περιέχονται σε διάφορα κείμενα ελληνικά και ξένα (ΟΗΕ, Ευρωπαϊκή Ένωση, κλπ.) και δικά μας,
- IV. στην εμπειρία των μελών της Ομάδας ΚΕΠΕ από τη μακρυστά τους ενασχόληση με τη κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη σε εθνικό, περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο και για τους διάφορους τομείς, κλάδους και θέματα που είναι σχετικά με τη μελέτη του υδατικού δυναμικού της Χώρας.

Ως προς τις μεθόδους:

- I. τα συνολικά πληθυσμιακά μεγέθη των υδατικών διαμερισμάτων είναι αυτά που εκτίμησε η Ομάδα ΕΜΠ, ενώ τα μεγέθη των αστικών και ημιαστικών δήμων και κοινοτήτων είναι των Απογραφών 1981 και 1991,
- II. τα μεγέθη απασχόλησης και ΑΕΠ στον πρωτογενή τομέα προέκυψαν από των νομών προσαρμοσμένα στο κάθε υδατικό διαμέρισμα σύμφωνα με την ποσοστιαία κατανομή γεωργίας που έδωσε η Ομάδα ΕΜΠ,
- III. τα μεγέθη απασχόλησης και ΑΕΠ στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα

προέκυψαν από των νομών προσαρμοσμένα στο κάθε υδατικό διαμέρισμα σύμφωνα με την ποσοστιαία συμμετοχή συνολικού πληθυσμού (τριτογενής) και του αστικού πληθυσμού (δευτερογενής) με τα οποία συμμετέχει ο νομός στο υδατικό διαμέρισμα,

IV. τα μεγέθη διανυκτερεύσεων προέκυψαν από των νομών προσαρμοσμένα σύμφωνα με το μήκος της παραλιακής ζώνης κάθε νομού στο υδατικό διαμέρισμα, την ύπαρξη μνημείου παγκόσμιας σημασίας και την ύπαρξη χαρακτηρισμένης τουριστικής περιοχής,

V. οι εκτιμήσεις για μελλοντικά μεγέθη έγιναν με βάση τις ποσοστιαίες μεταβολές της δεκαετίας 1981-1991, ορισμένα διαθέσιμα μεγέθη προβολών ή προβλέψεων και την εικόνα μέχρι το τέλος του αιώνα που δίνει το ΚΠΣ II και άλλα ελληνικά και ξένα σχετικά κείμενα.

Πέρα από τα παραπάνω στις εκτιμήσεις και προβολές πήραμε υπόψη και τη συγκριτική θέση κάθε υδατικού διαμερίσματος στο σύνολο χώρας και σε σχέση με όλα τα άλλα διαμερίσματα. Για το σκοπό αυτό παρουσιάζονται τα κοινωνικοοικονομικά στοιχεία των υδατικών διαμερισμάτων σε απόλυτες τιμές και σε ποσοστιαίες συμμετοχές στο σύνολο χώρας σε ένα διαπεριφερειακό συγκριτικό πίνακα (Πίνακας Α) ο οποίος σχολιάζεται σε ένα τμήμα της εργασίας αυτής που αναφέρεται στο σύνολο χώρας και προηγείται της παρουσίασης των κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών κατά υδατικό διαμέρισμα.

Σχετικά με τον παραπάνω πίνακα πρέπει να τονιστεί ότι οι εκτιμήσεις των κοινωνικοοικονομικών μεγεθών των υδατικών διαμερισμάτων ήταν σε πολλές περιπτώσεις δύσκολη και συγκεκριμένα σε εκείνες όπου μερικές κοινότητες αποσπώνται από ένα νομό ή περιφέρεια και προσαρτώνται σε άλλους από αυτούς που διοικητικά ανήκουν και για τους οποίους το ΚΕΠΕ έχει εκτιμήσει μακροοικονομικά και άλλα μεγέθη. Έτσι, στον διαπεριφερειακό πίνακα στην πρώτη στήλη (σύνολο χώρας) που παρουσιάζει για κάθε μέγεθος το αποτέλεσμα της άθροισης των μεγεθών των υδατικών διαμερισμάτων τα αθροίσματα μπορεί να είναι λίγο διαφορετικά από αυτά που παρουσιάζονται στους αντίστοιχους πίνακες των πηγών (εκδόσεις ΚΕΠΕ ή ΕΣΥΕ).

Οι πίνακες εντός κειμένου για το σύνολο χώρας και τα υδατικά διαμερίσματα που προέκυψαν από τη διαδικασία μελέτης είναι τριών κατηγοριών:

α. Η πρώτη κατηγορία πινάκων (Πίνακας 1) δίνει τα βασικά κοινωνικοοικονομικά στοιχεία από επίσημες πηγές, που έχουν προκύψει από κατά περιφέρεια και νομό στατιστικές αναλύσεις, προσαρμοσμένα όπως περιγράφεται παραπάνω στα μεγέθη των υδατικών διαμερισμάτων στις περιπτώσεις που δεν περιλαμβάνονται σε αυτά ολόκληρες περιφέρειες και ολόκληροι νομοί.

β. Η δεύτερη κατηγορία πινάκων (Πίνακας 2) που σκοπό έχει να παρουσιάσει τις πραγματικές ανάγκες σε ύδρευση-αποχέτευση δίνει πληθυσμιακά στοιχεία για αστικά κέντρα και ημιαστικούς δήμους και κοινότητες και στοιχεία διανυκτερεύσεων από επίσημες πηγές (σ.μ.) και επιπλέον δίνει εκτιμήσεις προσαυξήσεων (ε.μ.) με βάση μεγέθη μη καταγραφόμενα από την ΕΣΥΕ αλλά προερχόμενα από μελέτες του ΚΕΠΕ για α) τα αστικά κέντρα (για ένδειξη της αιχμής επιβάρυνσης των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης το χειμώνα) και β) των διανυκτερεύσεων ημέρας αιχμής Αυγούστου (για ένδειξη της αιχμής επιβάρυνσης το καλοκαίρι). Συγκεκριμένα γίνεται:

- I. για τα αστικά κέντρα, προσαύξηση του πληθυσμιακού τους μεγέθους κατά το ποσοστό που εκτιμάται ότι αποτελεί τους ετεροδημότες που απογράφονται σε μικρούς οικισμούς καταγωγής τους (30% για μεγάλα αστικά κέντρα, 15 ή 10% για μεσαία και μικρά). Στην προσαύξηση λαβαίνεται υπόψη και η σημασία του αστικού κέντρου ως πόλου διακεκριμένης ενδοχώρας.
- II. για τις διανυκτερεύσεις, που επίσημα μετριοούνται από τα βιβλία κίνησης ξενοδοχειακών καταλυμάτων και κατασκηνώσεων, προσαύξηση κατά τον αριθμό διανυκτερεύσεων σε αδήλωτα καταλύματα (το ποσοστό τους επί των συνολικών έχει εκτιμηθεί σε πρόσφατη μελέτη τουρισμού που έγινε από το ΚΕΠΕ για τον ΕΟΤ) και, ειδικά για τον ημεδαπό τουρισμό, κατά τον αριθμό διανυκτερεύσεων σε ιδιόκτητη παραθεριστική κατοικία (εκτιμήσεις κατά νομό παραθεριστικών κατοικιών και ημεδαπού τουρισμού που έδωσε η παραπάνω μελέτη). Σημειώνεται εδώ ότι σε αντιστοιχία προς τα επίσημα στατιστικά μεγέθη που δίνουν κατά τα παραπάνω 50000000 διανυκτερεύσεις από τις οποίες 11000000 είναι ημεδαπών η μελέτη τουρισμού δίνει 150000000 συνολικές διανυκτερεύσεις από τις οποίες 75000000 είναι ημεδαπών.

γ. Η τρίτη κατηγορία πινάκων κατά υδατικό διαμέρισμα (Πίνακας 3) δίνει τα σημαντικά έργα του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων στους νομούς κάθε διαμερίσματος.

2. Εξέταση της διαπεριφερειακής και κατά υδατικό διαμέρισμα κοινωνικοοικονομικής ταυτότητας

2.1. Διαπεριφερειακή κοινωνικοοικονομική ταυτότητα των υδατικών διαμερισμάτων

Όπως είναι γνωστό η Ελλάδα παρουσίασε χαμηλά επίπεδα και χαμηλούς ρυθμούς εξέλιξης κοινωνικοοικονομικών μεγεθών στη δεκαετία 1981-1991 και οι προοπτικές παραπέρα εξέλιξης δεν είναι γενικά ευνοϊκές μέχρι το τέλος του αιώνα.

Ετσι παρουσιάζει ενδιαφέρον η σύγκριση των επιπέδων και εξελίξεων των υδατικών διαμερισμάτων με του συνόλου χώρας και η επισήμανση των σημαντικών αποκλίσεων κυρίως των θετικών.

Με βάση τα συγκριτικά στοιχεία του Πίνακα Α γίνονται επιλεκτικά οι παρακάτω παρατηρήσεις:

Συνολικός πληθυσμός

Για την περίοδο 1981-1991 σημαντικά ανώτερη από του συνόλου χώρας εξέλιξη παρουσίασαν κατά σειρά τα υδατικά διαμερίσματα 02, 10 και 07 και σημαντικά κατώτερη το 03 και το 12 (αρνητική), το 11 και το 09.

Για την περίοδο 1991-2001 σημαντικά ανώτερη από του συνόλου χώρας εξέλιξη παρουσιάζουν κατά σειρά τα υδατικά διαμερίσματα 05, 02, 13, 14 και 07, ενώ σημαντικά κατώτερη το 12 (αρνητική), το 11 και το 03. Παρατηρούμε δηλαδή μια εντυπωσιακή βελτίωση της θέσης των υδατικών διαμερισμάτων 05, 13, 14 στην τελευταία δεκαετία του αιώνα.

Αστικός πληθυσμός

Για την περίοδο 1981-1991 σημαντικά ανώτερη από του συνόλου χώρας εξέλιξη παρουσιάζουν κατά σειρά τα υδατικά διαμερίσματα 04, 05, 13, 01, 02, ενώ στην περίοδο 1991-2001 τα υδατικά διαμερίσματα 05, 04, 13, 02, δηλαδή τα ίδια εκτός του υδατικού διαμερίσματος 01 όπου η εξέλιξη του αστικού πληθυσμού υπολείπεται του συνόλου χώρας στην περίοδο αυτή.

Ημιαστικός πληθυσμός

Γενικά παρατηρείται υψηλός ρυθμός εξέλιξης του ημιαστικού πληθυσμού στη χώρα στη δεκαετία 1981-1991, που προβλέπεται να ενισχυθεί ακόμα περισσότερο στη δεκαετία 1991-2001. Το ρυθμό αυτό σημαντικά υπερβαίνει το υδατικό διαμέρισμα 06 και στις δύο περιόδους.

Τα ημιαστικά κέντρα είναι μέσου μεγέθους 4001 κατοίκων στη χώρα που το υπερβαίνει κατά σειρά το μέσο μέγεθος ημιαστικών κέντρων των υδατικών διαμερισμάτων 06 (σημαντικά), 12, 09, 01, 13. Από τη λεπτομερή ανάλυση των μεγεθών και της εξέλιξης των ημιαστικών κέντρων φάνηκε ότι μεγαλώνουν γενικά εκείνα που βρίσκονται πάνω σε εθνικές οδούς και σε τουριστικά αναπτυγμένες παραλίες.

Απασχόληση

Γενικά παρατηρούνται χαμηλοί ρυθμοί εξέλιξης της απασχόλησης (σε πολλές περιπτώσεις αρνητικοί) στον πρωτογενή και το δευτερογενή τομέα στο σύνολο χώρας και στα περισσότερα υδατικά διαμερίσματα στην περίοδο 1981-1991. Αντίθετα στον τριτογενή τομέα παρατηρούνται υψηλοί ρυθμοί εξέλιξης παντού. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της απασχόλησης στον τουρισμό που σε απόλυτους αριθμούς είναι μικρή αλλά παρουσιάζει υψηλούς ρυθμούς εξέλιξης στο σύνολο χώρας με σημαντικά ανώτερους κατά σειρά στα υδατικά διαμερίσματα 13, 14, 10, δηλαδή στις κατεξοχή τουριστικές περιοχές της χώρας.

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)

Οι ίδιες παρατηρήσεις με την απασχόληση γίνονται και για το ΑΕΠ του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα με τη διαφορά ότι είναι λιγότερες οι περιπτώσεις αρνητικών ρυθμών. Στον τριτογενή τομέα οι ρυθμοί είναι υψηλοί με σημαντικά ανώτερους από του συνόλου χώρας τους ρυθμούς εξέλιξης των τουριστικών υδατικών διαμερισμάτων 14 και 13.

Δείκτες οικονομικοί και ευημερίας

α. Στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ το δείκτη 100 χώρας ξεπερνούν τα υδατικά διαμερίσματα 07 και 06 ενώ τον πλησιάζει το 10, δηλαδή υψηλό δείκτη κατά κεφαλήν ΑΕΠ παρουσιάζουν τα αστικοβιομηχανικά διαμερίσματα.

β. Στο κατά κεφαλήν εισόδημα το δείκτη χώρας 100 ξεπερνάει μόνο το υδατικό διαμέρισμα 06 (Αττική) και μάλιστα σημαντικά (κατά 50%) ενώ όλα τα άλλα διαμερίσματα έχουν σημαντικά χαμηλό δείκτη κατά κεφαλήν εισοδήματος (μικρότερο του 80).

γ. Στο δείκτη ευημερίας το δείκτη 100 χώρας ξεπερνάει πάλι μόνο το υδατικό διαμέρισμα 06 (κατά 30%) δηλαδή με μικρότερη διαφορά από το δείκτη χώρας από ότι στην περίπτωση του κατά κεφαλήν εισοδήματος ενώ δείκτη 80 και πάνω παρουσιάζουν κατά σειράν τα υδατικά διαμερίσματα 07, 10, 14, 09, 11, 02, 05.

Όπως φαίνεται από τις παρατηρήσεις αυτές το κατά κεφαλήν ΑΕΠ που αποτελεί διεθνώς τον μόνο δείκτη χαρακτηρισμού του επιπέδου ανάπτυξης περιφερειών τείνει να εξομαλύνει τις διαφορές μεταξύ του αναμφισβήτητα πιο αναπτυγμένου διαμερίσματος της χώρας, δηλαδή του 06 (Αττικής) από τα λοιπά και ανάμεσα στα άλλα διαμερίσματα τείνει να δίνει το προβάδισμα στα αστικοβιομηχανικά διαμερίσματα. Αντίθετα ο δείκτης ευημερίας, επειδή βασίζεται σε σειρά επί μέρους δεικτών αναδεικνύει ως παράγοντες ενδεικτικούς των επιπέδων ανάπτυξης και άλλους πέρα από τον αστικοβιομηχανικό χαρακτήρα των διαμερισμάτων.

Διανυκτερεύσεις

Το σύνολο των διανυκτερεύσεων παρουσιάζει αρκετά υψηλούς ρυθμούς εξέλιξης στο σύνολο χώρας και στις δύο περιόδους με σημαντικά ανώτερους από του συνόλου χώρας στην περίοδο 1981-1991 τους ρυθμούς εξέλιξης των υδατικών διαμερισμάτων 13, 14 και 04, ενώ για την περίοδο 1991-2000 στην κατηγορία μπαίνουν και τα υδατικά διαμερίσματα 01 και 03.

Όπως δείχνουν τα στοιχεία διανυκτερεύσεων αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών η θετική εξέλιξη του συνόλου των διανυκτερεύσεων οφείλεται στους ημεδαπούς τουρίστες που το ποσοστό διανυκτερεύσεων τους στο σύνολο αυξάνει σημαντικά διαχρονικά και μάλιστα στα λιγότερο αναπτυγμένα από τουριστική άποψη υδατικά διαμερίσματα.

Ανηγγμένα σε ημέρα αιχμής Αυγούστου και ανά χιλιόμετρο ακτής τα μεγέθη των διανυκτερεύσεων παρουσιάζονται σημαντικά ανώτερα του συνόλου χώρας κατά σειρά στα υδατικά διαμερίσματα 09, 06, 02. Χαρακτηριστικά πρέπει να αναφερθεί ότι τα ανώτερα του μέσου χώρας μεγέθη παρουσιάζονται σε περιπτώσεις υδατικών διαμερισμάτων που οι ακτές τους καταλαμβάνονται από παραθεριστές των μεγάλων αστικών συγκροτημάτων και είναι:

- I. το 09 που έχει μικρό μήκος ακτών (μόνο του Νομού Πιερίας) που καταλαμβάνονται από παραθεριστές του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης, οι οποίοι στο Νομό Θεσσαλονίκης και στο Νομό Χαλκιδικής όπου επίσης συγκεντρώνονται έχουν σημαντικό μήκος ακτών για να απλωθούν και έτσι το μέγεθος των διανυκτερεύσεων ανά χλμ. ακτής είναι μικρό στο υδατικό διαμέρισμα 10 στο οποίο ανήκουν,
- II. το 06 που το σημαντικό μήκος ακτών του συμφορείται σε εποχές παραθερισμού από τους κατοίκους και τουρίστες της Περιφέρειας Πρωτεύουσας,
- III. το 02 που δέχεται παραθεριστές από το Πολεοδομικό Συγκρότημα Πατρών και από άλλες περιοχές, ιδιαίτερα από την Αθήνα.

Τα παραπάνω δείχνουν ότι οι ΔΕΥΑ των μεγάλων αστικών κέντρων πρέπει να λάβουν υπόψη τη μεταφορά της συμφόρησης των δικτύων από τις αστικές περιοχές το χειμώνα στις ακτές το καλοκαίρι.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α (συνέχεια)
Όλα τα υδατικά διαμερίσματα

Σύνολο Χώρας	Υδατικά Διαμερίσματα													
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14
ΑΕΠ (εκκαθ.δραχ.τιμές 1991)	293.524	512.069	299.542	242.455	378.951	3.925.036	689.085	796.172	619.750	1.337.927	388.896	354.660	552.539	459.943
% συνολικού	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1981	6.938.020	245.475	299.629	239.344	325.559	3.227.826	594.551	627.708	489.388	1.100.269	327.629	317.796	424.047	336.700
1981/1991	20,1	15,5	0,3	1,3	16,4	21,6	15,9	12,5	24,8	21,6	18,7	11,6	30,3	36,6
Πρωτογενούς 1991	1.797.567	95.110	97.595	84.394	99.552	81.217	166.165	236.837	158.392	199.342	107.562	123.215	150.522	70.064
% συνολικού	16,8	42,2	32,7	34,8	26,3	2,1	24,1	33,5	25,9	14,9	27,6	34,7	28,7	15,2
1981	1.687.730	100.646	136.879	85.333	101.490	66.790	141.658	240.688	146.859	163.395	91.336	112.014	142.684	64.754
1981/1991	6,5	28,1	28,7	1,1	1,9	21,6	17,3	1,6	8,9	22,0	17,7	10,0	11,1	8,2
Δευτερογενούς 1991	2.985.076	50.167	71.402	45.995	74.063	1.039.703	296.316	184.399	225.694	408.439	126.473	104.231	90.292	92.778
% συνολικού	27,0	17,7	34,3	18,8	19,5	26,5	43,0	26,1	37,0	30,5	32,5	29,4	16,3	20,2
1981	2.742.521	68.606	61.184	52.049	102.723	942.614	290.221	182.573	173.611	375.403	114.663	96.510	80.117	69.019
1981/1991	8,0	14,4	16,7	12,4	27,9	10,3	2,1	1,0	30,9	8,9	10,3	8,0	12,7	36,4
Μεταπρωτογενούς 1991	1.549.567	25.510	11.596	14.760	25.204	730.672	188.820	74.930	46.227	182.574	31.916	44.900	20.045	25.630
% συνολικού	14,4	9,0	3,4	6,1	6,7	18,6	27,4	10,8	7,6	14,4	8,2	12,7	3,8	5,6
1981	1.738.421	29.569	91.320	25.170	32.625	702.569	197.717	81.446	46.979	176.673	73.880	42.729	23.239	200.234
1981/1991	10,9	13,7	27,0	-43,6	22,5	4,0	-4,5	-9,0	-1,6	9,0	-56,8	5,1	-10,3	-9,7
1981/1991	113.707	241.435	128.545	112.466	205.326	2.004.116	226.694	284.936	226.672	730.146	184.921	127.214	309.719	297.191
1981/1991	55,4	47,1	41,8	46,4	54,2	71,4	32,9	40,3	37,1	54,6	39,8	35,9	55,0	64,6
1981	4.551.730	102.809	152.133	81.853	182.772	2.220.203	169.868	217.011	169.158	561.651	121.411	113.584	209.027	189.720
1981/1991	30,7	18,6	31,7	37,4	34,4	26,3	33,4	31,3	34,0	30,0	27,6	12,0	48,0	56,6
1981	8,1	10,0	6,7	9,2	6,8	6,6	19,0	7,7	12,8	6,0	6,0	7,2	9,5	7,8
1981/1991	84	84	86	74	72	111	119	84	92	98	91	71	89	90
Κατά κεφαλή ΑΕΠ (Δραχ.τιμές)	100	54	70	55	50	155	66	66	70	75	70	56	69	78
Κατά κεφαλή Εισοδήμα (Δραχ.τιμές)	100	54	70	55	50	155	66	66	70	75	70	56	69	78
Δείκτης Ευμάρειας	100	70	80	75	58	134	80	73	82	85	80	64	78	81
Δυναμικότητα 1991	49.478.902	559.769	2.393.878	582.678	4.151.390	8.592.117	1.513.240	1.432.216	962.568	3.277.955	1.305.539	726.396	9.709.997	12.719.072
% των συνολικών	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1981	38.774.075	461.087	1.764.056	373.431	4.328.811	7.657.850	1.801.476	1.176.841	904.759	3.229.512	1.088.857	509.276	6.042.278	7.938.999
1981/1991	27,6	21,4	35,7	48,0	4,1	12,2	-16,0	21,7	8,6	1,5	19,9	27,6	64,7	60,2
2001	68.451.616	860.572	3.255.674	719.870	4.631.130	9.451.329	1.298.998	2.005.102	1.108.337	4.129.284	1.927.795	1.089.594	15.236.722	20.344.116
1991/2001	38,4	53,7	53,7	56,8	11,6	19,0	-14,2	40,0	12,8	25,0	48,0	50,0	56,9	60,9
1991	35.658.310	274.316	937.881	150.344	3.191.731	5.949.151	712.949	549.913	427.450	1.564.890	354.904	137.133	9.106.783	11.089.904
% των συνολικών	74,1	49,1	60,1	27,2	76,9	69,2	47,1	38,4	43,5	59,9	31,4	18,9	93,8	91,3
1981	33.844.645	230.820	947.533	134.959	3.647.693	7.335.575	829.003	485.440	386.134	1.898.174	279.492	128.884	5.552.904	11.057.128
1981/1991	6,3	19,1	10,8	11,4	12,8	10,9	-14,0	35,5	10,7	5,7	27,0	6,4	64,0	5,9
1991	12.828.592	284.644	1.169.971	462.394	959.599	2.642.966	800.297	882.303	555.118	1.313.865	968.639	509.263	603.174	1.105.000
% των συνολικών	25,9	56,9	39,9	72,8	23,1	30,8	52,9	61,5	56,5	40,1	68,6	81,1	6,2	9,7
1981	10.814.596	230.064	616.756	237.927	676.250	2.429.197	907.711	771.244	518.802	1.371.467	748.531	440.735	489.192	681.732
1981/1991	10,5	23,8	42,8	69,1	41,9	6,8	-17,3	14,4	7,8	-4,2	27,8	33,7	23,3	62,1
Δ.Π.Α.* 1991	4.943.230	113.273	383.327	115.931	486.239	1.253.306	288.599	343.919	211.177	363.592	87.893	121.863	402.519	540.330
Μίκρος ακτής (ΚΑΜ)	16.127	450	978	953	889	1.200	1.645	319	108	937	261	252	1.306	6.670
Δ.Π.Α. / ΚΑΜ ακτής	307	252	238	122	524	1.044	179	397	1.955	388	336	480	308	96

* Δ.Π.Α. = Εκτιμώμενες Δυναμικότητες, μετράς απλής Αυτοψύξης

2.2. Κοινωνικοοικονομική ταυτότητα των υδατικών διαμερισμάτων

Στο μέρος αυτό παρουσιάζεται η κοινωνικοοικονομική ταυτότητα κάθε διαμερίσματος α) όπως προκύπτει από την ανάλυση και αξιολόγηση των βασικών μεγεθών τους και την εκτίμηση μελλοντικών μεγεθών και β) όπως παρουσιάζεται στα Κοινοτικά προγράμματα (ΚΠΣ, ΠΕΠ).

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 01

α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών

Όπως δείχνουν τα προσαρμοσμένα στοιχεία των νομών που εν όλω ή εν μέρει αποτελούν το ΥΔ 01 (βλ. Πίνακες 1 και 2) και όπως προκύπτει από διάφορες πηγές η κοινωνικοοικονομική ταυτότητά του είναι η παρακάτω:

Υφιστάμενη κατάσταση και εξελίξεις

Το ΥΔ 01 αποτελεί το νοτιοδυτικό άκρο της χώρας. Έχει τα χαρακτηριστικά περιορισμένης ανάπτυξης που διακρίνει γενικά το δυτικό μέτωπό της και οφείλονται στη γεωγραφική (λόγω υψηλών οροσειρών) απομόνωση από τον αναπτυσσόμενο ανατολικό άξονα στον οποίο βρίσκονται οι μεγάλες αστικές και βιομηχανικές συγκεντρώσεις και η κύρια υποδομή μεταφορών και υπηρεσιών της Χώρας.

Οι περισσότεροι αναπτυξιακοί δείκτες και όλοι οι δείκτες ευημερίας είναι κάτω από το μέσο χώρας στο ΥΔ 01. Έχει δύο αστικά κέντρα (το Π.Σ. Καλαμάτας και τον Πύργο) και 10 ημιαστικά κέντρα (κέντρα πληθυσμού μεγαλύτερου των 2000 κατοίκων).

Ο πληθυσμός επί δεκαετίες παρουσίαζε αρνητική μεταβολή. Στην τελευταία δεκαετία, όμως, παρουσίασε θετική ποσοστιαία μεταβολή αν και υπολειπόμενη του συνόλου χώρας και το ίδιο προβλέπεται ως το έτος 2001. Ιδιαίτερα εντυπωσιακή θετική μεταβολή παρουσίασε ο Πύργος, πενταπλάσια της μέσης του αστικού πληθυσμού χώρας, παραμένοντας, όμως, πάντα ένα μικρό αστικό κέντρο 30000 κατοίκων, μέγεθος που προβλέπεται να αυξηθεί ως το 2001 (Πίνακας 2). Το Π.Σ. Καλαμάτας πλησίασε σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία και κατά την εκτίμησή μας ξεπέρασε το μέγεθος του μεσαίου αστικού κέντρου (50000 κατοίκων). Δεν προβλέπεται σημαντική αύξηση του μεγέθους του ως το 2001.

Η κατασκευή του εθνικού δρόμου Κορίνθου-Τρίπολης και η βελτίωση του δρόμου Τρίπολης-Καλαμάτας είχαν ευνοϊκές επιπτώσεις στην ανάπτυξη ορισμένων δραστηριοτήτων του τριτογενούς τομέα στην Καλαμάτα, αφού η απόσταση Αθήνας-Καλαμάτας μπορεί να καλυφθεί, αν δεν υπάρχει συμφόρηση, σε δυόμιση ώρες. Η κατάσταση θα βελτιωθεί ριζικά με την κατασκευή του εθνικού δρόμου Τρίπολης-

Καλαμάτας και την αποπεράτωση των έργων στον εθνικό δρόμο Αθήνας-Κορίνθου.

Ανάλογα ευνοϊκές επιπτώσεις είχε στην ανάπτυξη της νότιας Ηλείας η κατασκευή της εθνικής οδού Πάτρας-Ολυμπίας, της οποίας προβλέπεται βελτίωση καθώς και διευκόλυνση της κυκλοφορίας με την κατασκευή της παρακμπτήριας οδού Πάτρας.

Γενικά για την υποδομή στην περιοχή πρέπει να αναφερθεί ότι αυτή θα ευνοηθεί ιδιαίτερα, με την ανάπτυξη του δυτικού μετώπου της Χώρας, κυρίως των λιμανιών, οδικών δικτύων και γεφυρώσεων (Ρίου-Αντιρρίου, Ακτίου). Το μέτωπο αυτό θα ανοίξει δυτικά τις θαλάσσιες συνδέσεις προς Ιταλία και δυτική Μεσόγειο, βόρεια τις οδικές συνδέσεις με Αλβανία, χώρες της Αδριατικής, Αυστρία, ανατολικά τη σύνδεση με τον ανατολικό ηπειρωτικό άξονα της Χώρας (Εγνατία, διαγωνίες συνδέσεις με Θεσσαλία και Στερεά Ελλάδα). Στο πλαίσιο αυτό το λιμάνι της Καλαμάτας, νότιο άκρο του μετώπου, αποχτάει ιδιαίτερη σημασία για συνδέσεις των κεντρικών χωρών της Ε.Ε. με την Αφρική και τις άλλες χώρες της ανατολικής Μεσογείου.

Ο τουρισμός ήταν ο τομέας με την μεγαλύτερη ανάπτυξη στην περιοχή την τελευταία δεκαετία, που πάντοτε υπολείπεται, όμως, των τεράστιων δυνατοτήτων ανάπτυξης όλων των μορφών τουρισμού που προσφέρει η περιοχή με το μεγάλο μήκος αμμωδών και αξιόλογων ακτών, τα μνημεία όλων των εποχών, ιδιαίτερα την Αρχαία Ολυμπία, τις ιαματικές πηγές του Καϊάφα, τα τοπία της.

Ο αριθμός διανυκτερεύσεων τουριστών στο ΥΔ 01 σε ημέρα αιχμής Αυγούστου του 1991 ήταν το ένα τρίτο του μόνιμου πληθυσμού του κατά τις εκτιμήσεις μας. Ο αριθμός αυτός εντοπισμένος σε λίγες χαμηλού πληθυσμού περιοχές (Αρχαία Ολυμπία, ακτές) και σε μέρες και ώρες αιχμής ξεπερνάει τον τοπικό πληθυσμό δημιουργώντας σημαντική ζήτηση για δίκτυα και παροχές. Οι προοπτικές παρουσιάζονται ιδιαίτερα, ευνοϊκές στο ΥΔ 01 για παραπέρα ανάπτυξη παραθεριστικής κατοικίας, που έχει ήδη ξεκινήσει δυναμικά, όπως δείχνουν διάφορα στοιχεία ενδεικτικά της δραστηριότητας. Η αύξηση της προσπελασιμότητας έχει προσελκύσει παραθεριστές από διάφορες περιοχές, και την Πρωτεύουσα. Προβλέπεται έτσι ποσοστιαία μεταβολή των διανυκτερεύσεων τουριστών μέχρι το 2001 μεγαλύτερη της μέσης χώρας (54% έναντι 38% αντίστοιχα) με αποτέλεσμα οι διανυκτερεύσεις να φθάσουν τις 860000 το 2001 έναντι 560000 το 1991.

Η μεταποίηση στο ΥΔ 01 δεν είναι σημαντική και παρουσιάζεται φθίνουσα, με ειδίκευση στην επεξεργασία γεωργικών προϊόντων. Υπάρχει μία ΒΙΠΕ στην Καλαμάτα, που ιδρύθηκε το 1986 για την οποία προβλέπονται πιστώσεις από το ΠΔΕ στο πλαίσιο δαπανών του ΚΠΣ ΙΙ. Μακροχρόνια οι προοπτικές ανάπτυξης της βιομηχανίας στο ΥΔ 01 είναι καλές και συνδυάζονται με την αναμενόμενη αύξηση της προσπελασιμότητας και της σημασίας της περιοχής στον εθνικό και διεθνή χώρο, καθώς και με την οικονομική ανάκαμψη στα αστικά κέντρα που έχουν και τα δύο πληγεί από σεισμούς.

Στον τομέα της ενέργειας στο ΥΔ 01 έχουμε τον θερμοηλεκτρικό σταθμό παραγωγής ενέργειας που θα συνεχίσει την παραγωγή στους σημερινούς ρυθμούς.

Συμπεράσματα για τις ανάγκες υδρεύσεων-αποχετεύσεων

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι λόγω αυξανόμενης τουριστικής δραστηριότητας στο ΥΔ 01 οι ανάγκες ύδρευσης είναι μεγάλες και προβλέπονται ακόμα πιά μεγαλύτερες το 2001 με το χαρακτηριστικό του περιορισμού:

- I. χωρικά, αφενός στην παράλια ζώνη από τον Πύργο ως την Καλαμάτα και τα ημιαστικά κέντρα κατά μήκος της, αφετέρου στα δύο αστικά κέντρα του ΥΔ 01.
- II. χρονικά, στην τουριστική περίοδο.

Ανάλογες είναι οι ανάγκες για αντιμετώπιση των αποχετεύσεων και του καθαρισμού λυμάτων στις περιοχές αυτές για αποτροπή ρύπανσης των υγρών αποδεκτών.

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Η αναπτυξιακή πολιτική για το διαμέρισμα αυτό επικεντρώνεται στην κατασκευή και βελτίωση έργων βασικής υποδομής, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας όλων των παραγωγικών κλάδων για να διατηρηθεί η ισορροπη οικονομική ανάπτυξη, στην προστασία του περιβάλλοντος και στη διατήρηση και προβολή των αξιόλογων πολιτιστικών στοιχείων.

Συγκεκριμένα, για τον πρωτογενή τομέα, έμφαση δίνεται στην προώθηση

δυναμικών καλλιεργειών που ανταποκρίνονται περισσότερο προς τις συνθήκες της ζήτησης, στην προώθηση των καλλιεργειών υπό κάλυψη και στην αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων. Στο δευτερογενή τομέα προωθείται ο εκσυγχρονισμός των βιομηχανικών μονάδων και η αξιοποίηση των φυσικών πόρων με σεβασμό προς το περιβάλλον και τους αρχαιολογικούς χώρους. Στον τριτογενή τομέα ενισχύεται η τουριστική ανάπτυξη, με την αναβάθμιση των παρεχομένων τουριστικών υπηρεσιών και την αξιοποίηση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιφέρειας.

Παράλληλα, η δημιουργία και ο εκσυγχρονισμός των βασικών υποδομών αναμένεται να συντελέσει προς αυτή την κατεύθυνση. Η χρηματοδότηση του δικτύου μεταφορών έχει αρχίσει από το ΚΠΣ Ι και συνεχίζεται με το ΚΠΣ ΙΙ. Η συντόμευση του χρόνου προσπέλασης στην περιοχή θα προκαλέσει επίσης μείωση του κόστους μεταφοράς των προϊόντων. Οι πόροι που διατίθενται από το περιφερειακό σκέλος του ΚΠΣ καθώς και οι δαπάνες του εθνικού σκέλους και του ταμείου συνοχής θα συμβάλλουν στη δημιουργία κατάλληλης κοινωνικής και οικονομικής υποδομής και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων.

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 01						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %
	τιμές	σύνθεση	1981-1991	τιμές	σύνθεση	1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	314.059	100,0	6,0	340.358	100,0	8,4
- Αστικός Πληθυσμός	76.301	24,3	17,0	79.978	23,5	4,8
- Ημιαστικός Πληθυσμός	46.479	14,8	14,0	55.775	16,4	20,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	191.279	60,9	4,5	204.605	60,1	7,0
Απασχόληση	111.125	100,0	1,2			
- Πρωτογενής	46.908	42,2	-33,2			
- Δευτερογενής	19.613	17,6	6,0			
(Μεταποίηση)	{7.581}	{6,8}	{-37,3}			
- Τριτογενής	44.604	40,1	54,4			
(Τουρισμός)	{389}	{0,4}	{5,7}			
Ανεργία	8					
Τουρισμός (διανυκτώσεις)	559.760	100,0	21,4	860.572		53,7
- Αλλοδαπός	274.916	49,1	19,1			
- Ημεδαπός	284.844	50,9	23,8			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	283.524	100,0	15,5			
- Πρωτογενής	119.650	42,2	28,1			
- Δευτερογενής	50.167	17,7	-14,4			
(Μεταποίηση)	{25.518}	{9,0}	{-13,7}			
- Τριτογενής	113.707	40,1	10,6			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	84					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	54					
Ευημερίας	70					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 01				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες τιμές 1991	Μεταβολή % 1981-1991	Απόλυτες τιμές 2001	Μεταβολή % 1991-2001
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	76.301	17,0	79.978	4,8
ε.μ.	94.300		97.552	
Π.Σ. Καλαμάτας				
σ.μ.	47.641	6,1	47.879	5,0
ε.μ. (σ.μ.+30%)	62.400		62.243	
Πύργος				
σ.μ.	28.660	30,5	32.099	12,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	31.900		35.309	
Ημιαστικός πληθυσμός	46.479	14,0	55.775	20,0
(10 Ημιαστικά Κέντρα)				
Μέσο ημιαστικό κέντρο	4.648			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	11.195			
ε.μ.	113.273			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	450			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ./ χλμ ακτής	252			
Π.Σ = Πολεοδομικό Συγκροτημα σ.μ = στατιστικό μέγεθος ε.μ = εκτιμώμενο μέγεθος π.ζ = παραλιακή ζώνη μ.α.Α = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 01		Τιμές σε χιλ. δρχ.	
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προΐσμός	Υπόλ. προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Αρκαδίας			
Σύνολο ΠΔΕ	23.485.662	10.134.980	4.033.184
Εγγειοβελτιωτικά έργα	1.380.000	584.198	186.338
- Δευτ. τριτεύον. αποστρ. αγροτ. οδικού δικτύου Ελους Κανδήλας	700.000	114.408	8.088
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	400.000	215.570	11.484
- Υδρευση-Αποχέτευση Μεγαλουπόλεως(1)	400.000	215.570	11.484
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.598.854	1.331.443	8.000
ΒΙΠΕ Τριπόλεως	750.000	141.000	130.000
Νομός Αχαΐας			
Σύνολο ΠΔΕ	182.652.955	130.998.502	13.193.989
Εγγειοβελτιωτικά έργα	1.088.383	1.088.383	617.538
- Αρδευτικό έργο Αροάνιων (Α' φάση) (2)	538.609	538.609	5.352.978
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	4.419.686	717.981	195.677
- Εξυγ. έργα περιοχής Πατρών	874.029	10	-500
- Αξιοπ. νερών χειμάρρου Γλαύκου για ύδρευση της περ.	2.682.647	10	-19.823
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	17.038.000	15.842.400	755.083
- Βιολ. καθαρισμός Δ. Αιγίου (2)	800.000	624.400	340.864
- Υδρευση Πάτρας (2)	3.610.000	3.460.000	60.000
- Επέκταση δικτ. αποχέτευσης Αιγίου (2)	1.400.000	1.350.000	109.219
- Αποχ/κό δίκτυο Πατρών (2)	10.200.000	10.200.000	245.000
ΒΙΠΕ Πατρών	1.500.000	238.890	220.000
Παράκαμψη Πάτρας	40.000.000	39.999.720	411.977
Νομός Ηλείας			
Σύνολο ΠΔΕ	44.582.462	35.546.798	11.383.221
Εγγειοβελτιωτικά έργα	6.620.771	4.909.590	2.821.099
- Δαπάνες απαλλοτ. αρδευτικού Πηνειού	4.000.000	2.659.913	2.644.969
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	2.289.633	998.122	237.957
- Αποχ. και βιολ. καθαρισμός Αμαλιάδος (2)	969.145	407.302	5.489
Υδροθεραπευτήριο Κυλλήνης	870.000	870.000	670.000
Αναστήλωση παραδοσ. ξενοδοχ. λίμνης Καϊάφα	1.000.000	1.000.000	80.000
Νομός Λακωνίας			
Σύνολο ΠΔΕ	20.104.365	9.219.863	3.960.158
Εγγειοβελτιωτικά έργα	4.589.803	3.119.635	678.998
- Αρδευτικό έργο Γουβών	620.000	110.350	71.822
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.760.526	1.216.426	83.764
- Απόχ. και βιολ. καθαρισμός Σπάρτης (2)	530.026	115.103	20.264
Αναστήλωση Βυζαντινού οικισμού Μυστρά (ανάκτορο Παλαιολόγου)	1.000.000	1.000.000	50.000

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ		Ολικός Προϋσμός	Υπόλ. προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Μεσσηνίας				
Σύνολο ΠΔΕ		66.022.369	26.142.391	5.788.338
Εγχειδελτιωτικά έργα				
-Εγχειδελτ. Ανω Μεσσηνίας		1.310.000	605.579	131.016
-Εγχειδελτ. Ανω Μεσσηνίας		800.000	186.474	131.016
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις				
-Αποχ. και βιολογ. καθαρισμός Φιλιατρών (2)		847.663	302.000	210.759
-Αποχ. και βιολογ. καθαρισμός Φιλιατρών (2)		847.663	302.000	210.759
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων				
-Βιολ. καθαρισμός Καλαμάτας (2)		44.995.000	3.864.000	227.000
-Αποχ. και βιολογ. καθαρισμός Καλαμάτας (2)		1.100.000	535.000	70.000
-Αποχ. και βιολογ. καθαρισμός Καλαμάτας (2)		3.300.000	450.000	140.000
ΒΙΠΕ Καλαμάτας (Μεγιστάδ) (2)		500.000	190.739	53.000
Σύνολο ΠΔΕ				
		336.847.813	212.042.534	38.358.890
Εγχειδελτιωτικά έργα				
		14.968.957	10.307.385	4.434.989
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις				
		5.667.349	1.235.531	417.920
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων				
		67.682.013	23.252.391	1.311.804
ΒΙΠΕ				
		2.750.000	570.629	403.000
Λοιπά μεγάλα έργα				
		42.000.000	41.999.720	541.977

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 02**α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών**

Με βάση τα στοιχεία των πινάκων 1 και 2 και άλλες πληροφορίες για τις περιοχές που περιλαμβάνονται στο Υ.Δ. 02 η κοινωνικοοικονομική ταυτότητα του Διαμερίσματος παρουσιάζεται παρακάτω.

Υφισταμένη κατάσταση και εξελίξεις

Το Υ.Δ. 02 αποτελεί τη νότια χερσαία πλευρά του Κορινθιακού Κόλπου (Κορινθία, Αχαΐα) και το κέντρο του δυτικού μετώπου της χώρας στο Ιόνιο (Αχαΐα, Βόρεια Ηλεία) μαζί με δύο νησιωτικούς νομούς του πελάγους αυτού (Κεφαλληνίας, Ζακύνθου).

Περιέχει το τρίτο σε μέγεθος αστικοβιομηχανικό κέντρο της χώρας (Πάτρα), που όμως στο δευτερογενή τομέα παρουσίασε σημαντική μείωση δυναμικού στη δεκαετία 1981-1991. Οι δείκτες κατά κεφαλήν ΑΕΠ και ευημερίας της περιοχής ξεπερνούν το 80 με δείκτη χώρας 100 όχι όμως και ο δείκτης κατά κεφαλήν εισοδήματος (70).

Η κατάσταση αυτή δείχνει ότι η ανάπτυξη της περιοχής είναι σε επίπεδο κατώτερο από αυτό που θα αναμένονταν με βάση τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα που είναι η θέση της περιοχής πάνω σε κύριο οδικό και σιδηροδρομικό άξονα, η σύνδεση του λιμανιού της Πάτρας με την Ιταλία και η σύνδεση μέσω Ρίου-Αντιρρίου με Αιτωλοακαρνανία και Ηπειρο, η ύπαρξη σημαντικής αστικής και τεχνικής υποδομής, η βιομηχανική παράδοση Πάτρας και Αιγίου, κλπ.

Το Υ.Δ. 02 παρουσιάζει σημαντική δραστηριότητα στον πρωτογενή τομέα (τα ποσοστά απασχόλησης και ΑΕΠ στον τομέα είναι μεγαλύτερα των αντίστοιχων μέσων χώρας), ενώ ο τριτογενής τομέας παρουσιάζεται με ποσοστά μικρότερα των μέσων χώρας. Το τελευταίο δείχνει και τη σχετικά χαμηλή τουριστική δραστηριότητα στην περιοχή, κυρίως των αλλοδαπών που είναι σε μεγάλο ποσοστό διερχόμενοι με μικρή περίοδο διαμονής, ενώ παρουσιάζει έντονη παραθεριστική δραστηριότητα (ημεδαπός τουρισμός) από κατοίκους της Πρωτεύουσας που κατέχουν ή νοικιάζουν στίπια κατά μήκος της νότιας ακτής του Κορινθιακού μέχρι και την Ακράτα οι οποίοι

και ανεβάζουν σημαντικά τον αριθμό διανυκτερεύσεων σε ημέρα αιχμής Αυγούστου ανά χιλιόμετρο ακτής (926) έναντι μέσου χώρας 307).

Οι προοπτικές εξέλιξης για το Υ.Δ. 02 είναι σημαντικές, με την αύξηση της σημασίας του δυτικού μετώπου της χώρας στο οποίο το λιμάνι της Πάτρας κατέχει κεντρική θέση, την κατασκευή της γέφυρας Ρίου-Αντιρρίου και την κατασκευή της παρακαμπτηρίου της Πάτρας που θα διευκολύνει την κίνηση νότια και με την παραπέρα τουριστική ανάπτυξη στη βόρεια Ηλεία της οποίας οι σημαντικές αμμώδεις ακτές έχουν μείνει μέχρι σήμερα αναξιοποίητες.

Συμπεράσματα για τις ανάγκες υδρεύσεων-αποχετεύσεων

Η εντατική ανάπτυξη παραθεριστικών περιοχών κατά μήκος των ακτών (ιδιαίτερα του Κορινθιακού) που προβλέπεται να συνεχίσει αλλά και ο μόνιμος αστικός και ημιαστικός πληθυσμός δημιουργεί σημαντική εποχιακή πίεση για ύδρευση και αποχέτευση και παραλιακά δημιουργούν σημαντικές μόνιμες ανάγκες για κατασκευή έργων αποχέτευσης και καθαρισμού λυμάτων για προστασία των κλειστών κόλπων της περιοχής (Κορινθιακός, Πατραϊκός).

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά Προγράμματα

Κατά την τελευταία δεκαετία σημειώθηκε αναστροφή των δυσμενών δημογραφικών τάσεων, με αύξηση του πληθυσμού κυρίως στους νομούς Αχαΐας και Κορινθίας. Στο σχημασμό του ΑΕΠ συμμετέχουν ο πρωτογενής τομέας κατά 19%, ο δευτερογενής κατά 34% και ο τριτογενής κατά 47%. Η απασχόληση έφθανε αντίστοιχα το 28,5, το 23 και το 48,5%. Η ανεργία όμως εμφανίζει αυξητικές τάσεις, ως αποτέλεσμα της μείωσης της βιομηχανικής παραγωγής στους νομούς Αχαΐας και Κορινθίας. Ο πρωτογενής τομέας στο σύνολο του διαμερίσματος αυτού εξακολουθεί να παραμένει η σημαντικότερη δραστηριότητα. Η περιφέρεια παράγει μεγάλο μέρος των εσπεριδοειδών, ελαιολάδου, σταφυλιών και κηπευτικών στο σύνολο της χώρας. Μεγάλη ανάπτυξη παρουσιάζεται στις καλλιέργειες υπό κάλυψη. Το μεγαλύτερο τμήμα της βιομηχανικής παραγωγής συγκεντρώνεται στους νομούς Αχαΐας και Κορινθίας και αφορά ελαφρά βιομηχανία και μεταποίηση γεωργικών προϊόντων. Οσον αφορά τον τριτογενή τομέα, οι δυνατότητες ανάπτυξης είναι μεγάλες, εφόσον το διαμέρισμα αυτό διαθέτει πλούσιους φυσικούς τουριστικούς πόρους. Εκτός από

το ήπιο κλίμα, τις εκτεταμένες παραλίες και χώρους φυσικού κάλλους υπάρχουν σημαντικά μνημεία ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι βασικοί άξονες της αναπτυξιακής στρατηγικής για το διαμέρισμα αυτό είναι:

- Η αναβάθμιση της βασικής κοινωνικής και οικονομικής υποδομής.
- Η προστασία και αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων.
- Η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος, το οποίο επιβαρύνεται από αστικούς και βιομηχανικούς ρύπους κυρίως στον Κορινθιακό κόλπο.

Συγκεκριμένα, για τον πρωτογενή τομέα έμφαση δίνεται στην αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων. Επίσης προωθείται η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, κυρίως αμπελιών και εσπεριδοειδών και η αντικατάστασή τους από προϊόντα που ανταποκρίνονται περισσότερο προς τις συνθήκες της ζήτησης. Προωθούνται επίσης οι δυναμικές καλλιέργειες υπό κάλυψη. Για τον δευτερογενή τομέα η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας επιδιώκεται με έμφαση στον εκσυγχρονισμό των βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων. Στον τριτογενή τομέα δίνεται έμφαση στην τουριστική ανάπτυξη με αξιοποίηση των ανεκμετάλλετων φυσικών πόρων των νομών Ηλείας, Κορινθίας, καθώς και των νησιών Ζακύνθου και Κεφαλλονιάς. Βασικής σημασίας είναι η κατασκευή έργων τουριστικής υποδομής, όπως είναι ο περιφερειακός αυτοκινητόδρομος. Στα νησιά Κεφαλονιά και Ζάκυνθο υπάρχει οξύ πρόβλημα ύδρευσης και αποχέτευσης, που επιβαρύνει τη θαλάσσια περιοχή και απαιτεί άμεση αντιμετώπιση, εφόσον μάλιστα ο τουρισμός παραμένει η κύρια οικονομική δραστηριότητα. Ενθαρρύνεται η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, όπως ο χειμερινός, συνεδριακός, αθλητικός και ιαματικός.

Στο ΚΠΣ II το μεγαλύτερο μέρος των σχετικών δαπανών απορροφάται από τα έργα υποδομής. Υπολογίζεται ότι τα έργα αυτά καλύπτουν το 90% των συνολικών δαπανών. Αφορούν κυρίως κατασκευή και εκσυγχρονισμό έργων υποδομής μεταφορών, έργα ύδρευσης και αποχετευτικά, καθώς και έργα διαχείρισης των απορριμμάτων. Με μεγάλο ποσοστό συμμετέχουν επίσης έργα στον τομέα υγείας-πρόνοιας και στον τομέα του πολιτισμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 02						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %
	τιμές	σύνθεση	1981-1991	τιμές	σύνθεση	1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	562.859	100,0	16,7	650.152	100,0	15,5
- Αστικός Πληθυσμός	252.170	44,8	15,6	281.550	43,3	11,7
- Ημιαστικός Πληθυσμός	84.492	15,0	19,6	97.166	14,9	15,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	226.197	40,2	23,1	271.436	41,7	20,0
Απασχόληση	194.906	100,0	10,1			
- Πρωτογενής	55.610	28,5	-24,0			
- Δευτερογενής	44.751	23,0	-8,6			
(Μεταποίηση)	{31.872}	{16,4}	{2,8}			
- Τριτογενής	94.545	48,5	63,9			
(Τουρισμός)	{1.876}	{1,0}	{27,2}			
Ανεργία	10,0					
Τουρισμός (διανυκτώσεις)	2.393.878	100,0	35,7	3.255.674		36,0
-Αλλοδαπός	1.283.907	53,6	35,5			
-Ημεδαπός	1.109.971	46,4	35,9			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	512.069	100,0	30,6			
- Πρωτογενής	95.110	18,6	-5,5			
- Δευτερογενής	175.524	34,3	21,7			
(Μεταποίηση)	{115.977}	{22,6}	{27,0}			
- Τριτογενής	241.435	47,1	58,7			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	84					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	70					
Ευημερίας	80					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 02				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες	Μεταβολή %	Απόλυτες	Μεταβολή %
	τιμές	1981-1991	τιμές	1991-2001
	1991		2001	
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	252.170	10,6	281.550	11,7
ε.μ.	308.860		359.543	
Π.Σ. Πατρών				
σ.μ.	170.452	10,3	201.133	18,0
ε.μ. (σ.μ +30%)	221.588		261.473	
Π.Σ. Αιγίου				
σ.μ.	26.212	9,7	31.032	10,0
ε.μ. (σ.μ +10%)	31.033		34.135	
Κόρινθος				
σ.μ.	27.412	21,0	32.894	20,0
ε.μ. (σ.μ +10%)	30.153		36.183	
Αμαλιάδα (σ.μ =ε.μ)				
	15.857	4,0	16.491	4,0
Ζάκυνθος (σ.μ =ε.μ)				
	10.237	4,8	11.260	10,0
Ημιαστικός πληθυσμός				
(23 Ημιαστικά Κέντρα)	84.492	19,5	97.166	15,0
Μέσο ημιαστικό κέντρο	3.674			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	47.878			
ε.μ.	383.327			
Μήκος π.ζ. (χλμ.)	414			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ / χλμ. ακτής	926			
Π.Σ. = Πολεοδομικό Συγκρότημα				
σ.μ. = στατιστικό μέγεθος				
ε.μ. = εκτιμώμενο μέγεθος				
π.ζ. = παραλιακή ζώνη				
μ.α.Α. = μερα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 02			Τιμές σε χιλ. δρχ.
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προϋσμός	Υπόλ.προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Κεφαλληνίας			
Σύνολο ΠΔΕ	14.742.304	5.026.892	660.232
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.700.000	1.082.645	1.082.645
-Βιολογικός καθαρισμός Αργοστολίου (2)	850.000	578.835	578.835
-Βιολογικός καθαρισμός Ληξουρίου (2)	850.000	503.810	503.810
ΒΙΠΕ Κεφαλληνίας (2)	280.000		30.000
Αεροδρόμιο Κεφαλληνίας (1)	750.000	463.575	403.361
Νομός Ζακύνθου			
Σύνολο ΠΔΕ	14.872.403	10.717.746	3.309.788
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	2.732.000	2.009.780	468.945
-Αποχέτευση Ζακύνθου (2)	1.007.000	284.780	272.108
-Αποχέτευση Ζακύνθου, τμήμα έργου (2)	625.000	625.000	196.837
Αεροδρόμιο Ζακύνθου	606.500	10.533	29.407
Νομός Αχαΐας			
Σύνολο ΠΔΕ	182.652.955	130.998.502	13.193.989
Εγγειοβελτιωτικά έργα	1.088.383	1.088.383	617.538
-Αρδευτικό έργο Αροάνιων (Α' φάση) (2)	538.609	538.609	5.352.978
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	4.419.686	717.961	195.677
-Εξυγ. έργα περιοχής Πατρών	874.029	10	-500
-Αξιοπ. νερών χειμάρρου Γλαύκου για ύδρευση της περ.	2.682.647	10	-19.823
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	17.038.000	15.842.400	755.083
-Βιολ. καθαρισμός Δ. Αιγίου (2)	800.000	624.400	340.864
-Υδρέυση Πάτρας (2)	3.610.000	3.460.000	60.000
-Επέκταση δικτ. αποχέτευσης Αιγίου (2)	1.400.000	1.350.000	109.219
-Αποχ/κό δίκτυο Πατρών (2)	10.200.000	10.200.000	245.000
ΒΙΠΕ Πατρών	1.500.000	238.890	220.000
Παράκαμψη Πάτρας	40.000.000	39.999.720	411.977
Νομός Ηλείας			
Σύνολο ΠΔΕ	44.582.462	35.546.798	11.383.221
Εγγειοβελτιωτικά έργα	6.620.771	4.909.590	2.821.099
-Δαπάνες απαλλοτ. αρδευτικού Πηνειού	4.000.000	2.659.913	2.644.969
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	2.289.633	998.122	237.957
-Αποχ. και βιολ. καθαρισμός Αμαλιάδος (2)	969.145	407.302	5.489
Υδροθεραπευτήριο Κυλλήνης	870.000	870.000	670.000
Αναστήλωση παραδοσ. ξενοδοχ. λίμνης Καϊάφα	1.000.000	1.000.000	80.000

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προϊσμός	Υπόλ.προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Κορινθίας			
Σύνολο ΠΔΕ	25.559.110	18.498.180	5.290.939
Εγγειοβελτιωτικά έργα	1.760.693	1.495.141	756.994
-Κατασκ. φράγματος Δόξας Φενεού (2)	1.244.038	1.244.038	714.870
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	2.156.000	1.345.577	697.515
-Εργα αποχ.και βιολ. καθαρισμού Λουτρακίου (2)	701.000	16.150	16.000
-Εργα αποχ.και βιολ. καθαρισμού Λουτρακίου (2)	1.299.000	1.299.000	671.515
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	6.343.214	4.106.903	1.752.446
-Βιολογικός καθαρισμός Κορίνθου (2)	850.000	710.000	157.500
-Βιολογικός καθαρισμός Δ. Κιάτου (2)	900.000	300.000	300.000
-Αποχέτευση Κιάτου (2)	950.000	750.000	630.000
-Αποχέτευση Κορίνθου (2)	1.300.000	1.300.000	80.000
Νομός Αργολίδας			
Σύνολο ΠΔΕ	32.045.233	23.026.411	5.441.450
Εγγειοβελτιωτικά έργα	9.610.000	7.604.202	284.929
-Κύρια προσαγ. διώρυγα Αναβάλου	3.250.000	1.274.005	64.197
-Εργα προστασίας υπογ. υδροφόρων (2)	3.000.000	3.000.000	199.032
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	40.000	25.000	20.524
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	11.608.534	2.578.827	2.595.980
-Βιολ. καθαρισμός Αργους (2)	1.700.000	1.111.676	70.000
-Βιολ. καθαρισμός Δ. Κρανιδίου (2)	500.000	465.000	465.000
-Υδρευση Αργους	800.000	750.000	72.500
-Αποχέτευση Αργους	1.800.000	1.800.000	400.000
-Υδρευση-Αποχέτευση Ναυπλίου (2)	2.020.000	1.970.000	50.000
Συντήρ.,αναστήλ.,αναδ.αρχαιολ.χώρ. Επιδαύρου(2)	1.000.000	1.000.000	200.000
Σύνολο ΠΔΕ	314.454.467	223.814.509	39.279.619
Εγγειοβελτιωτικά έργα	19.079.847	15.097.316	4.480.560
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	9.347.686	4.098.318	1.382.661
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	38.979.381	24.608.897	6.424.111
ΒΙΠΕ	1.780.000	238.890	250.000
Λοιπά μεγάλα έργα	44.226.500	43.343.828	1.794.745

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 03**α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών**

Το Υ.Δ. 03 είναι η ανατολική Πελοπόννησος (Νομοί Αργολίδας, Λακωνίας και μεγάλο μέρος του Νομού Αρκαδίας).

Υφιστάμενη κατάσταση και εξελίξεις

Είναι περιοχή ιστορική, με σημαντικά μνημεία όλων των εποχών (Μυκήνες, Αρχαία Σπάρτη, Επίδαυρος, Μυστράς, Μάνη, Μονεμβασία, Άστρος, Ναύπλιο, παραδοσιακά ορεινά χωριά), έχει χαρακτηριστικά τοπία και φυσικά στοιχεία (Σπήλαιο Διρού).

Όπως δείχνουν τα στοιχεία η οικονομία της περιοχής βασίζεται στον πρωτογενή τομέα (οπωροκηπευτικά Αργολίδας με σημαντικά προβλήματα άρδευσης, λαχανικά Λακωνίας, κτηνοτροφικά και οπωρικά Αρκαδίας). Ο πρωτογενής τομέας παρουσίασε αρνητική εξέλιξη στην απασχόληση και στο προϊόν στην περίοδο 1981-1991. Η συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα είναι χαμηλή και με απώλειες στην απασχόληση στην τελευταία δεκαετία.

Σημαντικός είναι ο τριτογενής τομέας στην περιοχή. Ο τριτογενής τομέας παρουσίασε γενικά ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης και ισορροπεί τη μείωση που παρουσίασαν οι άλλοι δύο τομείς, χωρίς να βελτιώνει το επίπεδο ανεργίας, που είναι υψηλό.

Η αστική υποδομή μοιράζεται σε τρεις μη παράλιες πόλεις, την Τρίπολη, τη Σπάρτη, το Άργος, που αποτελούν μικρά αλλά ιστορικά καταξιωμένα κέντρα διακριτών ενδοχωρών. Η Τρίπολη ευνοήθηκε από πλευράς υποδομής από τον ορισμό της ως έδρας της Περιφέρειας Πελοποννήσου και από την κατασκευή του εθνικού δρόμου Κορίνθου-Τριπόλεως.

Ο τουρισμός της περιοχής είναι κύρια αλλοδαπός αλλά με αρνητικούς ρυθμούς, εξέλιξης με αποτέλεσμα να προβλέπεται αντιστροφή της ποσοστιαίας σύνθεσης προς όφελος του ημεδαπού τουρισμού. Άλλωστε, το είδος των τουριστικών πόρων και η διασπορά τους στο χώρο δεν προσφέρεται για μαζικό

τουρισμό αλλά για πολιτιστικό, του τύπου που ενδιαφέρει Έλληνες και ξένους. Η ανάπτυξη του τουρισμού έχει ευνοήσει ορισμένα ημιαστικά κέντρα στους τόπους προορισμού των τουριστών. Στην κατηγορία αυτή εντάσσεται και το Ναύπλιο που ξεπέρασε το μέγεθος των 10.000 κατοίκων και έγινε αστικό κέντρο στη δεκαετία 1981-1991.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω το Υ.Δ. 03 διακρίνεται από μικρά μεγέθη πολλών διακριτών κέντρων, ενδοχωρών και οικονομικών ζωνών. Οι προοπτικές για το μέλλον δεν προβλέπεται να αλλάζουν σημαντικά την εικόνα αυτή και η πολιτική κατευθύνεται στην επίλυση των σημερινών προβλημάτων, στα οποία κυριαρχεί το πρόβλημα ποσοτικής επάρκειας και ποιότητας των επιφανειακών και υπόγειων νερών της Αργολίδας.

Συμπεράσματα και ανάγκες ύδρευσης-αποχέτευσης

Τα προβλήματα ύδρευσης-αποχέτευσης στο Υ.Δ. 03 είναι πίο πιεστικό στις ιστορικές-τουριστικές πόλεις, ιδιαίτερα της Αργολίδας.

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Οι δημογραφικές μεταβολές στο διαμέρισμα της Ανατολικής Πελοποννήσου υπήρξαν αρνητικές. Μεταξύ 1981-1991 παρατηρήθηκε μικρή μείωση του πληθυσμού κατά 0,6%. Περισσότερο μειώθηκε ο πληθυσμός της Λακωνίας και της Αρκαδίας. Η τάση αυτή είχε αρχίσει από τις προηγούμενες δεκαετίες, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το ποσοστό πληθυσμού άνω των 65 ετών. Το επίπεδο αστικοποίησης και η πυκνότητα πληθυσμού είναι χαμηλότερο από το μέσο όρο του συνόλου χώρας.

Η κατανομή της απασχόλησης το 1991 ήταν 43,5% στον πρωτογενή, 15,3% στο δευτερογενή και 41,3% στον τριτογενή τομέα. Το Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν κατανέμεται 33,7% στον πρωτογενή, 24,7% στο δευτερογενή και 41,6% στον τριτογενή τομέα. Στο διάστημα 1981-1991 παρατηρήθηκε σημαντική μείωση της συμμετοχής του αγροτικού τομέα στο προϊόν και την απασχόληση, που οφείλεται ως ένα βαθμό στη χαμηλή παραγωγικότητα των γεωργικών κλάδων, εκτός από ορισμένες δυναμικές καλλιέργειες. Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει

η γεωργία είναι η ανεπάρκεια των αρδευτικών δικτύων που προκαλεί και υποβάθμιση της γεωργικής γης, η χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας (και λόγω ηλικιακής σύνθεσης των αγροτών) και τέλος η συνέχιση πολλών παραδοσιακών προβληματικών καλλιεργειών.

Στο δευτερογενή τομέα μεγαλύτερη συμμετοχή παρουσιάζει ο νομός Αργολίδας με μονάδες μεταποίησης γεωργικών προϊόντων και η Αρκαδία, ενώ ο νομός Λακωνίας έχει τη χαμηλότερη συμμετοχή στη βιομηχανία της Πελοποννήσου. Στον τριτογενή τομέα, σημαντική δραστηριότητα είναι ο τουρισμός, δεδομένου ότι η περιφέρεια διαθέτει σημαντικούς φυσικούς και ιστορικούς πόλους έλξεως, αλλά υπάρχουν προβλήματα λόγω ελλείψεων στη βασική υποδομή και χαμηλό επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών. Η Ανατολική Πελοπόννησος ιδιαίτερα πριν από την κατασκευή του αυτοκινητόδρομου Κορίνθου - Τριπόλεως υστερούσε σημαντικά στο δίκτυο μεταφορών. Η κακή κατάσταση του οδικού δικτύου απομόνωνε την περιφέρεια και επεβάρυνε το κόστος μεταφοράς των προϊόντων, ιδιαίτερα των γεωργικών, παρά τη σχετικά μικρή απόσταση από την Αθήνα.

Βασικοί αναπτυξιακοί στόχοι για την Ανατολική Πελοπόννησο είναι η αναβάθμιση των υποδομών, η αξιοποίηση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η προστασία του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγικών κλάδων. Συγκεκριμένα προβλέπεται η βελτίωση του οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου, η ολοκλήρωση σημαντικών εγγειοβελτιωτικών έργων και έργα αναστήλωσης και αξιοποίησης του βυζαντινού οικισμού του Μυστρά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 03						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %
	τιμές	σύνθεση	1981-1991	τιμές	σύνθεση	1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	277.229	100,0	-0,6	287.620	100,0	2,5
- Αστικός Πληθυσμός	72.180	26,0	7,3	77.466	26,9	7,3
- Ημιαστικός Πληθυσμός	54.154	19,5	14,2	62.277	21,7	15,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	150.895	54,4	-5,7	147.877	51,4	-2,0
Απασχόληση	101.293	101,2	2,7			
- Πρωτογενής	44.081	43,5	-15,1			
- Δευτερογενής	15.409	15,2	-10,6			
(Μεταποίηση)	{7.913}	{7,8}	{7,6}			
- Τριτογενής	41.803	41,3	41,6			
(Τουρισμός)	{1.174}	1,2	38,8			
Ανεργία	8,7					
Τουρισμός (διανυκτώσεις)	1.558.216	100,0	8,3	2.493.146		53,7
- Αλλοδαπός	937.081	60,1	-10,8			
- Ημεδαπός	621.135	39,9	42,8			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	289.542	100,0	-0,03			
- Πρωτογενής	97.595	33,7	-28,7			
- Δευτερογενής	71.402	24,7	16,7			
(Μεταποίηση)	{11.506}	{3,4}	{-13,3}			
- Τριτογενής	120.545	41,6	31,7			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	86					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	55					
Ευημερίας	75					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 03				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες	Μεταβολή %	Απόλυτες	Μεταβολή %
	τιμές	1981-1991	τιμές	1991-2001
	1991		2001	
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	72.180	7,3	77.466	7,3
ε.μ.	84.254		90.290	
Τρίπολη				
σ.μ.	22.463	5,3	23.586	5,0
ε.μ. (σ.μ.+30%)	29.202		30.662	
Αργος				
σ.μ.	22.289	6,4	23.626	6,5
ε.μ. (σ.μ.+10%)	24.518		25.989	
Π.Σ. Σπάρτης				
σ.μ.	15.531	7,9	16.929	9,0
ε.μ. (σ.μ.+20%)	18.637		20.315	
Ναύπλιο (σ.μ.=ε.μ.)	11.897	12,1	13.325	12,0
Ημιαστικός πληθυσμός				
(17 Ημιαστικά Κέντρα)	54.154	14,2	62.277	15,0
Μέσο ημιαστικό κέντρο	3.186			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	31.164			
ε.μ.	233.001			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	978			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ./ χλμ. ακτής	238			
Π.Σ. = Πολεοδομικό Συγκρότημα				
σ.μ. = στατιστικό μέγεθος				
ε.μ. = εκτιμώμενο μέγεθος				
π.ζ. = παραλιακή ζώνη				
μ.α.Α. = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 03		Τιμές σε χιλ. δρχ.	
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προϋσμός	Υπόλ.προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Αργολίδας			
Σύνολο ΠΔΕ	32.045.233	23.026.411	5.441.450
Εγχειοβελτιωτικά έργα	9.610.000	7.604.202	284.929
-Κύρια προσαγ. διώρυγα Αναβάλου	3.250.000	1.274.005	64.197
-Εργα προστασίας υπαγ. υδροφόρων (2)	3.000.000	3.000.000	199.032
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	40.000	25.000	20.524
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	11.608.534	2.578.827	2.595.980
-Βιολ. καθαρισμός Αργους (2)	1.700.000	1.111.676	70.000
-Βιολ. καθαρισμός Δ. Κρανιδίου (2)	500.000	465.000	465.000
-Υδρευση Αργους	800.000	750.000	72.500
-Αποχέτευση Αργους	1.800.000	1.800.000	400.000
-Υδρευση-Αποχέτευση Ναυπλίου (2)	2.020.000	1.970.000	50.000
Συντήρ., αναστήλ., αναδ. αρχαιολ. χώρ. Επιδαύρου(2)	1.000.000	1.000.000	200.000
Νομός Αρκαδίας			
Σύνολο ΠΔΕ	23.485.662	10.134.980	4.033.184
Εγχειοβελτιωτικά έργα	1.360.000	584.198	186.338
-Δευτ. τριτεύον. αποστρ. αγροτ. οδικού δικτύου Ελους Κανδήλας	700.000	114.408	8.088
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	400.000	215.570	11.484
-Υδρευση-Αποχέτευση Μεγαλουπόλεως(1)	400.000	215.570	11.484
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.598.854	1.331.443	8.000
ΒΙΠΕ Τριπόλεως	750.000	141.000	130.000
Νομός Λακωνίας			
Σύνολο ΠΔΕ	20.104.365	9.219.863	3.960.158
Εγχειοβελτιωτικά έργα	4.589.803	3.119.635	678.998
-Αρδευτικό έργο Γουβών	620.000	110.350	71.822
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.760.526	1.216.426	83.764
-Απόχ. και βιολ. καθαρισμός Σπάρτης (2)	530.026	115.103	20.264
Αναστήλωση Βυζαντινού οικισμού Μυστρά (ανάκτορο Παλαιολόγου)	1.000.000	1.000.000	50.000
Σύνολο ΠΔΕ	75.635.260	42.381.254	13.434.792
Εγχειοβελτιωτικά έργα	15.559.803	11.308.035	1.150.265
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	440.000	240.570	32.008
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	14.967.914	5.126.696	2.687.744
ΒΙΠΕ	750.000	141.000	130.000
Λοιπά μεγάλα έργα	2.000.000	2.000.000	250.000
ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΤΑ ΕΡΓΑ ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΕΧΕΙ ΠΕΡΙΛΗΦΘΕΙ ΣΤΟ ΥΔΑΤ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 06			

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προΐσμός	Υπόλ.προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Αθηνών			
Σύνολο ΠΔΕ	236.390.585	136.111.676	28.908.518
Εγγειοβελτιωτικά έργα	130.000	20.000	20.000
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	11.750.000	3.099.893	1.504.501
-Κατασκευή έργων αντιμετώπισης λειψυδρίας	8.000.000	274.003	189.800
-Εργα αντιμετώπισης λειψυδρίας	3.500.000	2.575.890	1.068.522
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	4.500	4.500	4.313
Επιχορήγηση Μεγάρου Αθηνών	21.500.000	1.000.000	1.000.000
Κτίρια Τμήματος Φυσικής, Χημείας κλπ.	12.000.000	2.870.000	400.000
Επισκευή-Συντήρηση κτιρ. Πανεπιστημίου	3.500.000	3.194.940	221.900
Αστυνομικό Μέγαρο Αθηνών	2.880.000	988.099	26.819
Νομός Αν. Αττικής			
Σύνολο ΠΔΕ	85.064.189	55.409.836	19.070.512
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	6.386.868	4.480.231	1.326.949
-Αποχέτευση-Βιολ. καθαρισμός Δ. Κερατέας (2)	933.828	63.466	60.130
-Αποχέτευση-Βιολ. καθαρισμός Λαυρεωτικής (2)	684.040	36.074	36.074
-Αποχέτευση Δ. Ν. Μάρκης (2)	1.500.000	1.450.000	180.000
-Αποχέτευση Δ. Κερατέας (2)	2.000.000	1.900.000	201.400
-Βιολ. καθαρισμός Δ. Λαυρίου (2)	500.000	500.000	500.000
Λεωφ. Σταυρού-Ελευσίνας (2)	5.124.815	1.696.857	1.695.734
Γενικό Νοσοκομ. Ελευσίνας	2.454.000	1.114.000	113.050
Διευθ. και κάλυψη ρέματος Λιοσίων	4.461.732	1.505.255	1.504.218
Νομός Δυτικής Αττικής			
Σύνολο ΠΔΕ	110.586.443	81.887.080	14.860.539
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	670.000	39.654	19.819
-Αντιπλ. προστασία Δήμου Αχαρνών, Λιοσίων κλπ. (2)	670.000	39.654	19.819
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	2.017.000	1.292.650	460.000
-Αποχέτευση Βιλλίων (2)	620.000	570.000	100.000
-Αποχέτευση Φυλής (2)	500.000	350.000	350.000
Νομός Πειραιώς			
Σύνολο ΠΔΕ	92.882.740	63.134.382	13.543.187
Εγγειοβελτιωτικά έργα	200.000	102.608	2.493
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	6.720.149	6.527.149	114.892
-Αντιπλ. προστ. Λεωφ. Βουλιαγμένης, Ποσειδ., Γλυφ. κ.α. (2)	6.500.000	6.500.000	113.705
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	200.000	90.000	14.000
Ολοκλήρωση Μαρίνας Φαληρικού Δέλτα	3.050.000	350.000	350.000
Κτιρ. εγκατ.-εξοπλισμός Πανεπ. Πειραιά	4.000.000	401.148	318.000
Ανέγερση Κτιρίου Παντείου Πανεπιστημίου	2.000.000	1.803.000	600.000
Δαχείριση απορριμ. Σχιστού (2)	3.200.000	3.200.000	99.500

Νομός Αττικής			
Σύνολο ΠΔΕ	421.123.585	217.796.252	52.762.142
Εγγειοβελτιωτικά έργα	380.000	273.902	186.119
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	67.942.224	28.231.854	2.175.633
-Αναδιευθέτηση Κιφισσού	22.000.000	16.882.899	547.710
-Κατασκ. κέντρου επεξ. λυμ. Ψυττάλειας (2)	27.831.236	784.147	626.903
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.728.533	174.000	165.549
Κτιρ.υποδ.-Εξοπλ.-Στελέχ.Εργαστ.φυτυγειον.ελέγ.(2)	1.650.000	1.650.000	23.629
Προστασία δασών-Αναδάσωση (2)	1.850.000	823.453	213.275
Βελτίωση και προώθ. προϊόντων ΜΜΕ (2)	1.895.258	29.051	68.167
Κατασκ. νέου αεροδρομίου	3.180.000	305.590	183.900
Μετρό	20.000.000	16.766.768	592
Επενδ. προγράμματα Αστικών. Συγκιν.	7.746.400	1.252.950	402.000
Επιχορ. Αττικό Μετρό	99.000.000	59.000.000	30.000.000
Επιχορ. ΟΑΣΑ για προμ.λεωφορ.αντιρρυπαν.τεχνολ.	7.982.000	1.182.000	1.182.000
Σιδηροδρομ.σύνδεση Θριάσιου Πεδίου	11.100.000	11.100.000	680.000
Επισκ.-συντηρ. σχολικών κτιρίων	18.000.000	6.975.530	3.540.878
Κέντρο επαγγελματικής κατάρτισης	2.400.000	700.000	675.000
Επιχορηγ. ΟΠΕ	3.991.382	150.000	80.009
Κάλυψη ρέματος Ποδονίφτη, κατασκ. λεωφόρου	1.160.000	306.631	100.000
Συντήρηση οδικού δικτύου	7.500.000	1.626.455	78.448
Ενίσχυση ΕΤΜΟΑ	7.000.000	726.680	265.000
Οδικά ΕΤΜΟΑ	5.000.000	1.664.134	111.876
Εκσυγχρονισ. σηματοδοτ. εγκαταστάσεων	9.800.000	7.117.256	1.124.708
Λιμάνι Ραφίνας	1.000.000	1.000.000	68.167
Τμήμα έργων εσωτερικού δακτυλίου	7.000.000	1.807.255	17
Σύνολο ΠΔΕ	946.047.542	554.339.226	129.144.898
Εγγειοβελτιωτικά έργα	710.000	396.510	208.612
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	87.082.373	37.898.550	3.814.845
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	10.336.901	6.041.381	1.970.811
Λοιπά μεγάλα έργα	281.425.587	132.307.072	45.126.887

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 04

α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών

Το Υ.Δ. 04 αποτελείται βασικά από το μεγάλο σε έκταση Νομό Αιτωλοακαρνανίας. Το Υ.Δ. 04 έχει ακόμα δύο μικρούς νομούς το Νομό Λευκάδας και το Νομό Ευρυτανίας και τμήματα τεσσάρων ακόμα νομών. Οι Πίνακες 1 και 2 δίνουν τα βασικά μεγέθη του Υ.Δ. 04.

Υφιστάμενη κατάσταση και εξελίξεις

Το Υ.Δ. 04 ανήκει, όπως και το 01 στο δυτικό μέτωπο της χώρας, που είναι απομονωμένο από τον αναπτυγμένο ανατολικό άξονα του ηπειρωτικού κορμού της. Αποτελεί γεωργική περιοχή, ο δευτερογενής τομέας δεν έχει αναπτυχθεί, πρόσφατα άρχισε η τουριστική ανάπτυξη του νησιωτικού Νομού Λευκάδας και του ορεινού Νομού Ευρυτανίας (ημεδαπός τουρισμός).

Οι αναπτυξιακοί δείχτες του Υ.Δ. 04 είναι από τους χαμηλότερους, ιδιαίτερα του Νομού Ευρυτανίας είναι ο χαμηλότερος στη χώρα.

Η περιοχή έχει σημαντικές γεωγραφικές ιδιαιτερότητες και φυσικούς πόρους (μεγάλα ποτάμια, λίμνες, λιμνοθάλασσες), σημαντικά ιστορικά κέντρα (Ναύπακτος, Μεσολόγγι), αξιόλογα ορεινά τοπία, που δεν έχουν όμως αξιοποιηθεί, αναδειχθεί και προβληθεί και σε πολλές περιπτώσεις έχουν υποβαθμιστεί οικολογικά.

Η κατασκευή της γέφυρας Ρίου-Αντιρρίου και η βελτίωση των οδικών συνδέσεων της περιοχής βόρεια μέχρι τα αλβανικά σύνορα και βορειοανατολικά μέχρι Θεσσαλία θα συνδέσουν άμεσα την περιοχή με την Πελοπόννησο και την Πρωτεύουσα και θα δημιουργήσουν σημαντικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη όλων των τομέων. Η αναπτυξιακή επιρροή των έργων αυτών θα φανεί μετά την πρώτη δεκαετία του επόμενου αιώνα, όταν θα βρίσκονται σε πλήρη λειτουργία.

Συμπεράσματα για τις ανάγκες υδρεύσεων-αποχέτευσεων

Το Υ.Δ. 04 δεν φαίνεται να έχει ιδιαίτερες ανάγκες υδρεύσεων. Οπωσδήποτε, όμως, έχει ανάγκη έργων αποχέτευσης-βιολογικού καθαρισμού στα κέντρα που

βρίσκονται πάνω σε ευαίσθητες περιβαλλοντικά περιοχές και ειδικά στους υγροτόπους.

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του διαμερίσματος αυτού, όπως φαίνεται στον Πίνακα 1 είναι από τα χαμηλότερα, φθάνοντας μόνο το 75% του μέσου όρου της χώρας. Το 35% του ΑΕΠ προέρχεται από τον πρωτογενή τομέα, το 19% από τον δευτερογενή και το 46% από τον τριτογενή. Η απασχόληση αποτελεί το 43%, το 17% και το 40% της συνολικής, αντίστοιχα. Πρόκειται για αγροτική περιφέρεια με χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας ανά απασχολούμενο και ανά στρέμμα, που οφείλεται στην έλλειψη πεδινών εκτάσεων κατάλληλων για καλλιέργεια. Αυτό ισχύει κυρίως στα ορεινά των νομών Ευρυτανίας και Φωκίδας και στη νήσο Λευκάδα. Ο νομός Αιτωλοακαρνανίας διαθέτει πεδινές εύφορες εκτάσεις και υδάτινο δυναμικό και παρουσιάζει περισσότερες δυνατότητες ανάπτυξης στον πρωτογενή τομέα. Οι ορεινές περιοχές διαθέτουν δασικούς πόρους, κατάλληλους για οικονομική εκμετάλλευση και για τη δημιουργία δασικού τουρισμού. Ενδιαφέροντες τουριστικούς πόρους διαθέτει και η Λευκάδα. Ο πληθυσμός του διαμερίσματος σε πολλές περιοχές παρουσιάζει φθίνουσα τάση σε σχέση με το 1981, με περαιτέρω τάσεις μείωσης. Η πυραμίδα των ηλικιών παρουσιάζει ανησυχητική χειροτέρευση, με την επικράτηση του ηλικιωμένου πληθυσμού.

Ο κυριότερος αναπτυξιακός στόχος είναι η προώθηση συνδυασμένων δραστηριοτήτων με επίκεντρο τον πρωτογενή τομέα, με τελικό σκοπό τη συγκράτηση του πληθυσμού και την προστασία του περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα ενισχύονται η δημιουργία μονάδων βιοτεχνίας και οικοτεχνίας για την επί τόπου μεταποίηση της γεωργικής παραγωγής. Ενισχύονται επίσης εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός και ο δασικός τουρισμός στις ορεινές περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 04						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %
	τιμές	σύνθεση	1981-1991	τιμές	σύνθεση	1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	305.512	100,0	1,8	316.230	100,0	3,8
- Αστικός Πληθυσμός	75.849	24,8	34,3	86.847	27,5	14,5
- Ημιαστικός Πληθυσμός	70.608	23,1	9,3	77.669	24,6	10,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	159.055	52,1	-6,7	151.714	48,0	-4,0
Απασχόληση	99.179	100,0	11,4			
- Πρωτογενής	42.901	43,3	53,9			
- Δευτερογενής	16.416	16,6	-9,0			
(Μεταποίηση)	{6.685}	{6,7}	{21,4}			
- Τριτογενής	39.862	40,2	50,1			
(Τουρισμός)	{499}	{0,5}	{43,1}			
Ανεργία	9,2					
Τουρισμός (διανυκτώσεις)	552.678	100,0	48,0	719.870		56,8
-Αλλοδαπός	150.344	27,2	11,4			
-Ημεδαπός	402.334	72,8	69,1			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	242.455	100,0	1,3			
- Πρωτογενής	84.394	34,8	-1,1			
- Δευτερογενής	45.595	18,8	-12,4			
(Μεταποίηση)	{14.760}	{6,1}	{-43,6}			
- Τριτογενής	112.466	46,4	37,4			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	74					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	50					
Ευημερίας	58					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 04				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες	Μεταβολή %	Απόλυτες	Μεταβολή %
	τιμές	1981-1991	τιμές	1991-2001
	1991		2001	
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	75.849	15,8	86.847	14,5
ε.μ.	92.932		105.920	
Π.Σ. Αγρινίου				
σ.μ.	52.892	13,6	60.826	15,0
ε.μ. (σ.μ +30%)	68.765		79.074	
Μεσολόγγι				
σ.μ.	12.103	6,4	12.466	3,0
ε.μ. (σ.μ +10%)	13.313		13.713	
Ναύπακτος (σ.μ =ε μ)	10.854	34,3	13.133	21,0
Ημιαστικός πληθυσμός	70.608	9,3	77.669	10,0
(20 Ημιαστικά Κέντρα)				
Μέσο ημιαστικό κέντρο	3.530			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	11.054			
ε.μ.	115.831			
Μηκος π.ζ. (χλμ)	953			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ / χλμ ακτής	122			
Π.Σ = Πολεοδομικό Συγκρότημα σ.μ = στατιστικό μέγεθος ε.μ = εκτιμώμενο μέγεθος π.ζ = παραλιακή ζώνη μ.α.Α = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 04			Τιμές σε χιλ. δρχ.
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προΐσμός	Υπόλ.προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Αρτας			
Σύνολο ΠΔΕ	17.907.805	11.023.545	3.658.903
Δασικά μέτρα Νομού (2)	1.650.000	1.650.000	61.841
Εγχειρίσματα	2.050.000	1.835.297	34.508
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	2.921.900	1.911.863	209.666
-Αποχέτευση Αρτας (2)	1.500.000	1.500.000	209.666
ΤΕΙ Ηπείρου (Σπουδ. Εστία Αρτας)	600.000	600.000	50.000
Γεν. Νοσοκ. Αρτας (2)	580.000	580.000	580.000
Νομός Τρικάλων			
Σύνολο ΠΔΕ	29.817.344	23.887.041	4.373.678
Δασικά μέτρα Νομού	2.450.000	2.450.000	439.290
Εγχειρίσματα	654.100	587.961	362.695
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.680.000	1.680.000	133.000
-Υδρευση Τρικάλων (2)	800.000	800.000	70.000
-Βιολογικός καθαρισμός Τρικάλων (2)	880.000	880.000	63.000
Γενικό Νοσοκομείο Τρικάλων	580.000	308.500	220.000
Νομός Καρδίτσας			
Σύνολο ΠΔΕ	56.070.908	40.416.343	7.114.656
Εγχειρίσματα	28.814.348	20.016.812	2.153.886
-Φράγμα Σμόκοβου (2)	8.065.000	256	-
-Φράγμα Σμόκοβου (2)	6.200.000	5.534.305	825.000
-Αποπ. Φράγμ. Σμόκοβου Έργα μεταφ. & διαν. νερού	10.300.000	10.300.000	245.000
-Σύραγμα Λεονταρίου (2)	4.000.000	4.000.000	944.226
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.800.000	1.750.000	140.000
ΒΙΠΕ Καρδίτσας (2)	260.000	119.434	65.000
Ε.Ο. Καρδίτσας-Καρπενησίου (2)	1.250.000	1.250.000	88.194
Ειδικό Πρόγραμμα Εκτροπής Αχελώου(οδοί προσπ.)	450.000	450.000	850
Νομός Λευκάδας			
Σύνολο ΠΔΕ	8.695.337	5.770.653	2.343.070
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	270.000	22.529	5.000
-Εσωτ. δίκτυο και βιολογ.καθαρ. Πόλης Λευκάδας (1)	270.000	22.529	5.000
Οδικό δίκτυο Ν. Λευκάδας (2)	586.000	17.350	16.737
Νομός Αιτωλοακαρνανίας			
Σύνολο ΠΔΕ	108.530.005	65.438.002	29.695.984
Εγχειρίσματα	9.579.277	4.045.093	1.671.084
-Αρδευτικό έργο Βόνιτσας-Μοναστηρακίου (2)	3.100.000	513.545	447.023
-Αρδευτικό έργο Χρυσοβίτσας-Αστακού-Βασιλόπουλου	2.000.000	25.992	663
-Αρδευτικό έργο Λεύκου Καλλιθέας	496.000	211.160	1.056
-Αρδευτικό έργο Γαλατά Ευηνοχωρίου (Α' Φάση) (2)	2.324.115	2.324.115	813.414
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	60.760.521	33.939.360	22.475.723
-Υδραγ. Ευηνοχωρίου & λοιπ. έργα αντιμ. λειψ. Αθήνας(2)	6.000.000	33.884.273	22.465.092
-Οδικές προσπελ. & Προκ.εργασίες Φράγματος Σύκου (2)	701.521	10.000	8.631
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.740.000	1.668.000	71.093
Γεν. Νοσοκ. Μεσολογγίου (συνεχ. νέου κτιρίου) (2)	4.000.000	4.000.000	350.000

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προϋσμός	Υπόλ.προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Φθιώτιδας			
Σύνολο ΠΔΕ	125.546.732	107.991.608	7.673.589
Εγγειοβελτιωτικά έργα	9.296.539	5.796.599	1.671.771
-Αρδευτικό έργο Βιστρίζας (2)	2.000.000	472.216	353.951
-Αρδευτικό έργο Κομποτάδων (2)	1.362.475	1.362.475	1.248.685
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	8.749.947	6.401.548	681.504
-Υδρευση-Αποχέτευση Λαμίας (Β' στάδιο) (2)	4.100.000	4.100.000	105.000
ΒΙΠΕ: Βιομηχ. Περιοχή Λαμίας (2)	610.000	80.168	62.000
Ε.Ο. Υλίκη-Αγ. Κωνίνας	80.000.000	80.000.000	221.332
Νομός Φωκίδας			
Σύνολο ΠΔΕ	24.818.330	7.461.998	3.978.533
Εγγειοβελτιωτικά έργα	285.000	251.695	15.160
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	454.840	86.855	42.485
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.050.000	856.500	150.000
ΒΙΠΕ: Βιομηχ. Περιοχή Βοιωτίας (Αλουμίνας) (2)	1.250.000	221.853	70.000
Νομός Ευρυτανίας			
Σύνολο ΠΔΕ	15.154.323	1.699.286	2.242.743
Εγγειοβελτιωτικά έργα	646.300	208.300	51.718
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	770.000	312.790	47.790
Σύνολο ΠΔΕ	278.010.579	198.140.474	31.385.172
Δασικά μέτρα Νομού	4.100.000	4.100.000	501.131
Εγγειοβελτιωτικά έργα	51.325.564	32.721.757	5.960.822
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	62.255.361	34.361.534	22.570.998
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	17.941.847	14.267.711	1.385.263
ΒΙΠΕ	2.120.000	421.455	197.000
Λοιπά μεγάλα έργα	87.406.000	86.585.850	1.457.213

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 05**α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών**

Το ΥΔ 05 αποτελείται βασικά από την Περιφέρεια Ηπείρου και το Νομό Κέρκυρας. Ο συνδυασμός αυτός έχει ανεβάσει τους αναπτυξιακούς δείχτες του ΥΔ προς τα πάνω σε σχέση με της Περιφέρειας Ηπείρου, που αποτελεί τη δεύτερη μετά το Βόρειο Αιγαίο φτωχότερη περιφέρεια της χώρας, ενώ η Κέρκυρα έχει ψηλότερους δείχτες ανάπτυξης λόγω τουρισμού.

Υφιστάμενη κατάσταση και εξελίξεις

Το ΥΔ 05 αποτελεί βασικά ορεινή και με πολλούς υδάτινους πόρους και εν μέρει νησιωτική (λόγω Κέρκυρας) περιοχή, δηλαδή ως προς τη μορφολογία του ανήκει στις “προβληματικές” ή “μειονεκτικές” περιοχές της χώρας, όπως έχουν ορισθεί με τη σχετική ελληνική και Κοινοτική νομοθεσία. Οι περιοχές αυτές διακρίνονται από αναπτυξιακή υστέρηση και απομόνωση από τα οικονομικά κέντρα αλλά και από ορισμένα ελκυστικά χαρακτηριστικά, που διατηρήθηκαν στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές σχετικά αλώβητα και αναφέρονται στην κληρονομιά, φυσική και ανθρωπογενή.

Η Ηπειρος έχει πολυάριθμα διατηρητέα μνημεία φύσης και παράδοσης (παραδοσιακοί οικισμοί όπως τα Ζαγόρια και το Μέτσοβο, βυζαντινοί ναοί, άλλα δομημένα στοιχεία διάσπαρτα στη φύση) και ένα γηγενή πληθυσμό ιστορικά καταξιωμένο και δυναμικό, δεμένο γερά με τις ρίζες του τόπου είτε ζει σαυτόν είτε έχει μεταναστεύσει. Οι Ηπειρώτες ομογενείς αποτελούσαν πάντα σημαντικό δυναμικό για την περιοχή αλλά και τη λοιπή Ελλάδα. Η Κέρκυρα έχει επίσης πολύ σημαντική χαρακτηριστική κληρονομιά αξιόλογων φυσικών τοπίων, νεώτερων μνημείων και παραδοσιακών οικισμών με ιταλικές επιδράσεις.

Η βασισμένη στον πρωτογενή τομέα (κτηνοτροφία, δασοκομία και σχετική μεταποίηση) οικονομία παρουσιάζει αρνητικές εξελίξεις στον πρωτογενή και το δευτερογενή τομέα (απασχόληση, ΑΕΠ) αλλά θετικές στον τριτογενή, που κατά πολύ οφείλεται στην ανάπτυξη του τουρισμού, που στην Ηπειρο είναι κύρια ημεδαπός και στην Κέρκυρα κύρια αλλοδαπός. Η Κέρκυρα έρχεται τέταρτη στη χώρα σε τουριστική ανάπτυξη, που παρουσίασε όμως μείωση ρυθμών αύξησης στην τελευταία δεκαετία.

Ωθηση στην ανάπτυξη του ΥΔ 05 έδωσε η ίδρυση πανεπιστημίου στα Ιωάννινα.

Σε όλες τις δραστηριότητες απαραίτητη είναι η καλλίτερη οργάνωση και ο εκσυγχρονισμός της παραγωγής και η βελτίωση των επικοινωνιών και γενικά της υποδομής.

Οι προοπτικές εξέλιξης του ΥΔ 05 διαγράφονται μακροχρονιότερα σημαντικές λόγω της σύνδεσης της περιοχής με την ανατολική Ελλάδα (Εγνατία, σύνδεση με Θεσσαλία), την ανάπτυξη βορειοδυτικής πύλης στην Ηγουμενίτσα, τη βελτίωση οδικής σύνδεσης με Αλβανία και βορειότερα, τη βελτίωση της σύνδεσης προς νότο με την κατασκευή της γέφυρας Ρίου-Αντιρρίου. Σημαντικές προοπτικές άμεσης ανάπτυξης παρουσιάζει ο τουρισμός στην Ηπειρο, όπου υπάρχουν αναξιοποίητες αξιόλογες ακτές και πόροι για ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικολογικός, πολιτιστικός, χειμερινός, ορεινός, ναυταθλητικός σε επιφανειακά και θαλάσσια νερά). Στην Κέρκυρα υπάρχουν επίσης περιθώρια για παραπέρα ανάπτυξη του τουρισμού με εξυγίανση των ήδη αναπτυγμένων περιοχών και με ελεγχόμενη εξάπλωση σε άλλα μη αναπτυγμένα σήμερα αξιόλογα σημεία, αλλά κύρια με βελτίωση και καλλίτερη χωροταξική κατανομή της υποδομής (αερολιμένας, λιμένας, μαρίνες, εξυπηρετήσεις) σε συνδυασμό με προστασία του περιβάλλοντος.

Συμπεράσματα και ανάγκες για υδρεύσεις-αποχετεύσεις

Το ΥΔ 05 έχει ανάγκες αντιμετώπισης του προβλήματος αποχέτευσης-καθαρισμού λυμάτων για προστασία του ευαίσθητου περιβάλλοντος σύμφωνα με τις σημερινές πιέσεις που δεν προβλέπεται να αλλάξουν σημαντικά μέχρι το τέλος του αιώνα.

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Το διαμέρισμα αυτό είναι ορεινό, με πολλούς βοσκοτόπους και δάση. Επίσης διαθέτει επιφανειακά νερά, αλλά μικρή μόνο έκταση εύφορης γεωργικής γης. Υπάρχουν σημαντικά αλιευτικά πεδία, κυρίως ο Αμβρακικός κόλπος, που είναι και σημαντικός ως υδροβιότοπος, προστατευόμενος από τη συνθήκη του Ramsar. Στον τουρισμό, εκτός από τις φυσικές καλλονές, διαθέτει μία ποικιλία ιστορικών και

αρχαιολογικών μνημείων (Βίκος, Ζαγόρια, Δωδώνη). Σημαντικούς τουριστικούς πόρους διαθέτει και η Κέρκυρα, της οποίας όμως πολλές περιοχές θεωρούνται κορεσμένες, σε σχέση με την υπάρχουσα υποδομή και οργάνωση. Ο πληθυσμός της περιφέρειας, παρουσίασε θετική μεταβολή μεταξύ 1981-1991 (5,5%), αλλά μικρότερη του συνόλου χώρας. Η Κέρκυρα παρουσιάζει μεγαλύτερη αύξηση του πληθυσμού και του Ακαθάριστου Προϊόντος, λόγω της οικονομικής ανάπτυξης που βασίστηκε σχεδόν αποκλειστικά στον τουρισμό. Αύξηση του πληθυσμού παρατηρείται επίσης κατά δεύτερο λόγο στις αστικές περιοχές της Ηπείρου. Οι αγροτικές ορεινές περιοχές όμως παρουσιάζουν εικόνα ερήμωσης. Ας σημειωθεί ότι η Ηπειρος χάνει πληθυσμό από το 1950. Το 1991 ο πληθυσμός μόλις έφθανε αυτόν του 1950. Η απασχόληση κατά τομέα το 1991 ήταν 32,4% στον πρωτογενή, 17,6% στον δευτερογενή και 50% στον τριτογενή τομέα. Το Ακαθάριστο Προϊόν κατανέμεται κατά τομέα 33,5% στον πρωτογενή 26,1% στο δευτερογενή και 40,3% στον τριτογενή τομέα. Η γεωγραφική περιφέρεια της Ηπείρου είναι προτελευταία στο κατά κεφαλήν εισόδημα, στο σύνολο χώρας.

Βασικό χαρακτηριστικό της Ηπείρου, είναι η απομόνωση από την υπόλοιπη χώρα, αλλά και η απομόνωση των χωριών της από τις αστικές περιοχές, καθώς και η γήρανση και η διασπορά του πληθυσμού, που οφείλονται κυρίως στην ορεινή της μορφολογία. Γενικότερα, τα βασικά προβλήματα οφείλονται, ή επιδεινώνονται από το ορεινό της περιφέρειας. Συγκεκριμένα η υστέρηση σε βασικές υποδομές και η μικρή σημασία της μεταποίησης σε σχέση με τις άλλες οικονομικές δραστηριότητες.

Βασικός στόχος της αναπτυξιακής πολιτικής για την περιφέρεια είναι η άρση της απομόνωσης με τη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής υποδομής και η μείωση της υστέρησης της περιφέρειας αυτής σε σχέση με τις ανεπτυγμένες περιοχές της χώρας, με σκοπό τη συγκράτηση του πληθυσμού κυρίως στις παραμεθόριες περιοχές. Η κατάλληλη στρατηγική είναι η ανάπτυξη του πρωτογενή και του τριτογενή τομέα, κυρίως των τουριστικών δραστηριοτήτων στην Ηπειρο, καθώς και η βελτίωση της υποδομής, για την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων. Στον πρωτογενή τομέα βασική δραστηριότητα είναι η κτηνοτροφία η οποία επίσης υποστηρίζει με πρώτες ύλες τις μικρές μεταποιητικές μονάδες. Η βιομηχανική παραγωγή αφορά τη μεταποίηση ντόπιων τροφίμων και άλλων γεωργικών πρώτων υλών. Στο δευτερογενή τομέα η ανάπτυξη θα στηριχθεί στην ενίσχυση των μικρών και μεσαίων μεταποιητικών μονάδων, οι οποίες θα φέρουν κυρίως το βάρος της αναπτυξιακής προσπάθειας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 05						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %
	τιμές	σύνθεση	1981-1991	τιμές	σύνθεση	1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	445.658	100,0	5,1	455.313	100,0	19,0
- Αστικός Πληθυσμός	144.979	32,5	25,7	173.395	38,1	19,6
- Ημιαστικός Πληθυσμός	37.691	8,5	16,4	45.229	9,9	20,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	262.988	59,0	-6,3	236.689	52,0	-10,0
Απασχόληση	150.368	100,0	-8,6			
- Πρωτογενής	43.568	29,0	-34,1			
- Δευτερογενής	32.300	21,5	-6,5			
(Μεταποίηση)	{15.011}	{10,0}	{9,1}			
- Τριτογενής	74.500	49,5	46,0			
(Τουρισμός)	{5.094}	{3,4}	{24,7}			
Ανεργία	6,8					
Τουρισμός (διανυκτώσεις)	4.151.330	100,0	-4,1	4.631.130		11,6
- Αλλοδαπός	3.191.731	76,9	-12,5			
- Ημεδαπός	959.599	23,1	41,9			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	378.951	100,0	16,4			
- Πρωτογενής	99.562	26,3	-1,9			
- Δευτερογενής	74.063	19,5	-27,9			
(Μεταποίηση)	{25.284}	{6,7}	{-22,5}			
- Τριτογενής	205.326	54,2	34,4			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	72					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	50					
Ευημερίας	80					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 05				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες τιμές 1991	Μεταβολή % 1981-1991	Απόλυτες τιμές 2001	Μεταβολή % 1991-2001
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	144.979	25,7	173.395	19,6
ε.μ.	181.193		217.211	
Π.Σ. Ιωαννίνων				
σ.μ.	68.072	27,8	91.897	35,0
ε.μ. (σ.μ.+30%)	88.494		119.466	
Π.Σ. Κερκύρας				
σ.μ.	40.502	1,9	40.664	0,4
ε.μ. (σ.μ.+30%)	52.653		52.863	
Αρτα				
σ.μ.	21.286	6,4	23.415	10,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	23.415		25.756	
Πρέβεζα				
σ.μ.	15.119	11,0	17.387	15,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	16.631		19.126	
Ημιαστικός πληθυσμός (12 Ημιαστικά Κέντρα)	37.691	16,4	45.229	20,0
Μέσο ημιαστικό κέντρο	3.141			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	83.027			
ε.μ.	466.239			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	889			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ./χλμ. ακτής	524			
Π.Σ. = Πολεοδομικό Συγκρότημα σ.μ. = στατιστικό μέγεθος ε.μ. = εκτιμώμενο μέγεθος π.ζ. = παραλιακή ζώνη μ.α.Α. = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 05			Τιμές σε χιλ. δρχ.
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προϊσμός	Υπόλ. προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Ιωαννίνων			
Σύνολο ΠΔΕ	114.394.970	55.713.427	14.476.578
Εγχειοβελτιωτικά έργα	8.485.172	6.713.945	915.427
-Αρδευτικά Κόνιτσας (1)	1.170.000	20.390	19.173
-Εμπλουτισμός λίμνης Παμβώτιδας (2)	3.500.000	-	-
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	470.000	451.237	87.707
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	9.801.624	5.648.384	630.488
-Συμπληρωμ. έργα αποχέτευσης πόλης Ιωαννίνων (1)	1.355.000	32.241	29.091
-Κατασκ. δευτερ. αποχέτ. Μετσόβου (Β' φάση) (2)	2.700.000	2.650.000	140.000
-Βιολογ. καθαρισμός-Αποχέτευση Μετσόβου (Β' φάση) (2)	700.000	605.714	400.000
Παράκαμψη Κατάρας (2)	3.850.000	467.101	20.000
Παράκαμψη Κατάρας-Σήραγγα προσπέλασης (2)	23.770.000	3.644.000	2.569.484
Μελέτη τμήμ. Εγνατίας από Ηγουμεν. -Ιωάννινα (2)	2.800.000	1.752.266	688.594
Ολοκλ. & εξοπλ. κτιρίων Ιατρικής Παν. Ιωαννίνων (2)	2.200.000	136.574	136.500
Κτίρια Ιατρικής Παν. Ιωαννίνων (2)	2.900.000	2.900.000	704.000
Ανέγερση Φιλοσοφ. Σχολής Παν. Ιωαννίνων (2)	4.200.000	4.200.000	500.000
ΒΙΠΕ Ιωαννίνων	500.000	53.535	26.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	5.900.000	5.900.000	578.313
Νομός Αρτης			
Σύνολο ΠΔΕ	17.907.805	11.023.545	3.658.903
Εγχειοβελτιωτικά έργα	2.050.000	1.835.297	34.508
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	2.921.900	1.911.663	209.666
-Αποχέτευση Αρτας (2)	1.500.000	1.500.000	209.666
ΤΕΙ Ηπείρου(Σπουδαστική Εστία Αρτας)	600.000	600.000	50.000
Νομαρχ. Γενικό Νοσοκομείο Αρτας (2)	560.000	560.000	560.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	1.650.000	1.650.000	79.873
Νομός Θεσπρωτίας			
Σύνολο ΠΔΕ	27.413.598	19.232.904	3.014.224
Εγχειοβελτιωτικά έργα	3.770.805	3.666.436	1.037.264
-Αρδευτικά πεδιάδας Παραμυθιάς (2)	800.000	800.000	797.590
Νέος Λιμένας Ηγουμενίτσας (2)	6.000.000	6.000.000	132.940
Νομός Πρέβεζας			
Σύνολο ΠΔΕ	34.091.418	15.848.681	3.202.832
Εγχειοβελτιωτικά έργα	15.332.000	6.649.415	1.451.370
-Αρδευτικό Μποϊδα Μαύρη Πρεβέζης (2)	4.986.000	468.907	373.683
-Εγχειοβελτιωτικό Πεδιάδα Αχέροντα (2)	3.700.000	100.889	1.432
-Εγχειοβελτιωτικό Πεδιάδα Αχέροντα (2)	670.000	670.000	464.924
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	4.967.000	4.103.068	78.606
-Αποχέτευση πόλης Πρέβεζας (2)	1.376.000	511.068	8.606

Νομός Κερκύρας			
Σύνολο ΠΔΕ	47.640.789	12.382.701	12.382.701
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	7.620.000	5.934.350	967.000
-Αποχέτευση και βιολογικός καθαρισμός Κερκύρας (1)	2.700.000	1.996.553	550.000
-Βιολογικός καθαρισμός Κερκύρας (2)	710.000	422.831	23.841
-Βιολογικός καθαρισμός Λευκίμης Κερκύρας (2)	560.000	80.000	80.000
-Αποχέτ. και βιολογικ.καθαρισμός Κερκύρας (Β' φάση)(2)	3.300.000	3.300.000	255.000
Αεροδρόμιο Κερκύρας (νέος αερόσταθμος) (2)	1.100.000	9.167	8.612
Αεροδρόμιο Κερκύρας (Β' φάση) (2)	2.500.000	2.219.726	552.243
Σύνολο ΠΔΕ			
Εγγειοβελτιωτικά έργα	29.637.977	18.865.093	3.438.569
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	470.000	451.237	87.707
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	25.310.524	17.597.465	1.885.763
Δασικά μέτρα Νομού	7.550.000	7.550.000	658.186
Λοιπά μεγάλα έργα	50.980.000	22.542.369	5.948.373

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 06**α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών**

Οι πίνακες 1 και 2 δίνουν χαρακτηριστικά μεγέθη του Υ.Δ. 06. Με βάση τα στοιχεία αυτά, άλλες πληροφορίες και την προσωπική μας εμπειρία οδηγούμαστε στην παρακάτω παρουσίαση της κοινωνικοοικονομικής ταυτότητας του Υ.Δ. 06.

Υφιστάμενη κατάσταση και εξελίξεις

Το Υ.Δ. 06 αποτελείται βασικά από την Αττική και ένα κομμάτι του Νομού Κορινθίας μέχρι τον Ισθμό. Περιέχει την Πρωτεύουσα της χώρας, στην οποία είναι συγκεντρωμένο κατά τις επίσημες στατιστικές το 30% και κατά εκτιμήσεις μας (βλ. Πίνακα 2) το 40% του πληθυσμού της χώρας και ανάλογα μεγάλα ποσοστά του παραγωγικού δυναμικού στο δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα. Έχει υψηλούς δείκτες ανάπτυξης και ευημερίας αλλά και υψηλή ανεργία.

Από τη δεκαετία του '80 η Πρωτεύουσα άρχισε να παρουσιάζει κάμψη στο ρυθμό αύξησης πληθυσμού και αρνητικούς ρυθμούς στην εξέλιξη του δευτερογενούς τομέα και της τουριστικής κίνησης. Η καίρια υποβάθμιση του περιβάλλοντος και οι δυσλειτουργίες στην Πρωτεύουσα, οι ψηλές τιμές συντελεστών παραγωγής (γης, εργασίας), η πολιτική κινήτρων ανάπτυξης των περιφερειών και αντικινήτρων για εγκατάσταση βιομηχανιών στην Αττική και ο κύριος προσανατολισμός των δημόσιων επενδύσεων σε έργα της Αττικής που είναι εθνικής σημασίας, οδήγησαν την περιοχή σε οικονομική κάμψη.

Παράλληλα, και λόγω της υποβάθμισης του περιβάλλοντος στις κεντρικές-δυτικές περιοχές, εξελίχθηκε ραγδαία το φαινόμενο της προαστικοποίησης στα βορειοανατολικά και της δημιουργίας παραθεριστικών περιοχών, κύρια στα ανατολικά παράλια της Αττικής κατά το πλείστο αυθαίρετης οικοπεδοποίησης και δόμησης (βλ. Πίνακα 2).

Εν τούτοις η ελληνική Πρωτεύουσα αποτελεί ένα από τα σημαντικά ευρωπαϊκά κέντρα λόγω της ιστορίας της και της καίριας θέσης της χώρας στον αναπτυσσόμενο βαλκανικό, παραεuxeϊνιο και μεσογειακό χώρο και επί πλέον έχει περισσότερο από τις άλλες περιοχές της χώρας την αναπτυξιακή βάση που

απαιτείται για να ενταχθεί και ως οικονομικό κέντρο στον ευρύτερο διεθνή χώρο.

Ετσι, οι προοπτικές κοινωνικοοικονομικής εξέλιξης της Αττικής προβλέπονται ευνοϊκές. Επί πλέον, όμως, είναι απαραίτητο, πέρα από τα έργα και τις ρυθμίσεις που απαιτούνται για το διεθνή και εθνικό ρόλο της Αττικής να επιδιωχθεί βελτίωση των συνθηκών ζωής και πολεοδομικής λειτουργίας στους δήμους, τις κοινότητες και τις ζώνες χρήσεων γης για τα 4 και πάνω εκατομμύρια κατοίκους που συγκεντρώνει η περιοχή.

Συμπεράσματα και ανάγκες υδρεύσεων-αποχετεύσεων

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, οι μόνιμες και εποχιακές ανάγκες για ύδρευση στο Υ.Δ. 06 είναι σημαντικές λόγω του μεγέθους του πληθυσμού και της ανεπάρκειας των τοπικών πόρων. Πέρα από την παροχή επαρκούς ποσότητας νερού, η ανοργάνωτη διασπορά του πληθυσμού στο χώρο απαιτεί σημαντική έκταση δικτύων ύδρευσης αλλά και αποχέτευσης, καθώς και διάθεσης και καθαρισμού των λυμάτων.

Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και οι σχετικές δυσλειτουργίες, οι παλιές ή εγκαταλειμμένες βιομηχανικές και άλλες εγκαταστάσεις, η έλλειψη βασικών υποδομών στα δυτικά ιδίως διαμερίσματα, η αυθαίρετη δόμηση και καταπάτηση εκτάσεων.

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Η Αττική συγκεντρώνει το 35% του συνολικού ανθρώπινου δυναμικού της χώρας. Η σύνθεση της απασχόλησης χαρακτηρίζεται από μεγάλη υπεροχή του τομέα των υπηρεσιών, που απασχολεί το 70% του συνόλου των εργαζομένων. Ο κλάδος του τουρισμού συρρικνώνεται, αλλά συνεχίζει να έχει προοπτικές ανάπτυξης λόγω της μοναδικής ιστορικής και πολιτιστικής φυσιογνωμίας της περιοχής. Ο τομέας της μεταποίησης παρουσιάζει μείωση αλλά παραμένει από τους υψηλότερους όλων των περιφερειών με συμμετοχή στο σχηματισμό του ΑΕΠ περίπου 27%. Παρατηρούνται σημαντικά προβλήματα όπως η αύξηση της ανεργίας, η προβληματικότητα πολλών επιχειρήσεων, που οφείλονται εν μέρει στη ραγδαία μεταβολή του εξωτερικού ανταγωνισμού. Σημαντικό πρόβλημα είναι η ρύπανση του

περιβάλλοντος.

Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Αττική οφείλονται στην υπερβολική συγκέντρωση του πληθυσμού και των οικονομικών δραστηριοτήτων, σε σχέση με τις άλλες περιφέρειες. Η ανεπάρκεια των α βασικών υποδομών, η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και η ανεργία σχετίζονται και αλληλοεξαρτώνται με τα φαινόμενα αυτά. Η περιφέρεια Αττικής έχει αξιόλογες δυνατότητες και οι προοπτικές με βάση τη μέχρι σήμερα δυναμική είναι θετικές, με την προϋπόθεση ότι θα αντιμετωπισθούν τα προβλήματα με την εφαρμογή πολιτικής ενίσχυσης των άλλων περιφερειών και την ολοκλήρωση των έργων βασικής υποδομής στο διαμέρισμα αυτό.

Η αναπτυξιακή στρατηγική για το διαμέρισμα επικεντρώνεται στην κάλυψη των αναγκών βασικής υποδομής. Στον κλάδο των μεταφορών προβλέπεται η κατασκευή οδικών αρτηριών που θα διευκολύνουν τη διαμπερή κυκλοφορία, καθώς και το μετρό Αθηνών. Επίσης η κατασκευή περιφερειακών λιμανιών για την αποσυμφόρηση του Πειραιά. Πηγές χρηματοδότησης των έργων αυτών είναι το ΚΠΣ II και το κοινοτικό ταμείο συνοχής. Σημαντικό τμήμα των πόρων του ΠΕΠ διατίθεται για &2την αντιμετώπιση του προβλήματος ύδρευσης καθώς και την κατασκευή αποχετευτικών έργων, και τη διαμόρφωση νέων χώρων για τη διάθεση των απορριμμάτων, κατά το δυνατόν με το ελάχιστο περιβαλλοντικό κόστος. Αξιόλογες δαπάνες προβλέπονται για τον τομέα της μεταποίησης, όπως η ίδρυση βιομηχανικού πάρκου και ΒΙ.ΠΕ Αθηνών, καθώς και δαπάνες προώθησης της έρευνας και τεχνολογίας. Σημαντικές επίσης δαπάνες προβλέπονται για τον τομέα υγείας- πρόνοιας, κυρίως για τη δημιουργία νοσοκομειακής υποδομής. Τέλος, σημαντικά κονδύλια θα διατεθούν για την ανάπλαση, συντήρηση, προβολή και αποκατάσταση των αρχαιολογικών χώρων και των παραδοσιακών κτιρίων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 06						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες τιμές	Ποσοστιαία σύνθεση	Μεταβολή % 1981-1991	Απόλυτες τιμές	Ποσοστιαία σύνθεση	Μεταβολή % 1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	3.502.724	100,0	4,6	3.765.259	100,0	7,4
- Αστικός Πληθυσμός	3.292.193	94,0	3,2	3.450.218	91,6	4,8
- Ημιαστικός Πληθυσμός	195.786	5,6	53,1	303.468	8,1	55,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	14.745	0,4	-13,9	11.573	0,3	-20,0
Απασχόληση	1.231.438	100,0	11,1			
- Πρωτογενής	19.472	1,6	-6,9			
- Δευτερογενής	342.948	27,8	-22,2			
(Μεταποίηση)	{299.417}	{24,3}	{9,0}			
- Τριτογενής	869.016	70,6	25,4			
(Τουρισμός)	{11.033}	{0,9}	{1,3}			
Ανεργία	8,6					
Τουρισμός (διανυκτώσεις)	8.592.117	100,0	12,2	9.451.329		10,0
-Αλλοδαπός	5.949.151	69,2	-18,9			
-Ημεδαπός	2.642.966	30,8	8,8			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	3.925.036	100,0	21,6			
- Πρωτογενής	81.217	2,1	21,6			
- Δευτερογενής	1.039.703	26,5	10,3			
(Μεταποίηση)	{730.672}	{18,6}	{4,0}			
- Τριτογενής	2.804.116	71,4	26,3			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	110,9					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	154,6					
Ευημερίας	133,7					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 06				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες τιμές 1991	Μεταβολή % 1981-1991	Απόλυτες τιμές 2001	Μεταβολή % 1991-2001
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	3.292.193	3,2	3.450.218	4,8
ε.μ.	4.235.997		4.412.296	
Π.Σ. Πρωτεύουσας				
σ.μ.	3.072.922	1,1	3.143.599	2,3
ε.μ. (σ.μ +30%)	3.994.799		4.086.679	
9 Αστικά Κέντρα				
σ.μ	219.271	34,8	296.016	35,0
ε.μ. (σ.μ +10%)	241.198		325.617	
Ημιαστικός πληθυσμός				
(31 Ημιαστικά Κέντρα)	195.786	53,1	303.468	55,0
Μέσο ημιαστικό κέντρο	6.316			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ	171.842			
ε.μ	1.253.306			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	1.200			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ./ χλμ ακτής	1.044			
Π.Σ = Πολεοδομικό Συγκρότημα σ.μ = στατιστικό μέγεθος ε.μ = εκτιμώμενο μέγεθος π.ζ = παραλιακή ζώνη μ.α.Α = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 06			
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προϋπολογισμός	Υπόλ. προς αποπ.	Τιμές σε χιλ. δραχ. Πληρωμές 1994
Νομός Αθηνών			
Σύνολο ΠΔΕ	236.390.585	136.111.676	28.908.518
Εγγειοβελτιωτικά έργα	130.000	20.000	20.000
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	11.750.000	3.099.893	1.504.501
-Κατασκευή έργων αντιμετώπισης λειψυδρίας	8.000.000	274.003	189.800
-Έργα αντιμετώπισης λειψυδρίας	3.500.000	2.575.890	1.068.522
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	4.500	4.500	4.313
Επιχορήγηση Μεγάρου Αθηνών	21.500.000	1.000.000	1.000.000
Κτίρια Τμήματος Φυσικής, Χημείας κλπ.	12.000.000	2.870.000	400.000
Επισκευή-Συντήρηση κτιρ. Πανεπιστημίου	3.500.000	3.194.940	221.900
Αστυνομικό Μέγαρο Αθηνών	2.880.000	988.099	26.819
Νομός Αν. Αττικής			
Σύνολο ΠΔΕ	85.064.189	55.409.836	19.070.512
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	6.386.868	4.480.231	1.326.949
-Αποχέτευση-Βιολ. καθαρισμός Δ. Κερατέας (2)	933.828	63.466	60.130
-Αποχέτευση-Βιολ. καθαρισμός Λαυρεωτικής (2)	684.040	36.074	36.074
-Αποχέτευση Δ. Ν. Μάρκρης (2)	1.500.000	1.450.000	180.000
-Αποχέτευση Δ. Κερατέας (2)	2.000.000	1.900.000	201.400
-Βιολ. καθαρισμός Δ. Λαυρίου (2)	500.000	500.000	500.000
Λεωφ. Σταυρού-Ελευσίνας (2)	5.124.815	1.696.857	1.695.734
Γενικό Νοσοκομ. Ελευσίνας	2.454.000	1.114.000	113.050
Διευθ. και κάλυψη ρέματος Λιοσίων	4.461.732	1.505.255	1.504.218
Νομός Δυτικής Αττικής			
Σύνολο ΠΔΕ	110.586.443	81.887.080	14.860.539
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	670.000	39.654	19.819
-Αντιπλ. προστασία Δήμου Αχαρνών, Λιοσίων κλπ. (2)	670.000	39.654	19.819
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	2.017.000	1.292.650	460.000
-Αποχέτευση Βιλλίων (2)	620.000	570.000	100.000
-Αποχέτευση Φυλής (2)	500.000	350.000	350.000
Νομός Πειραιώς			
Σύνολο ΠΔΕ	92.882.740	63.134.382	13.543.187
Εγγειοβελτιωτικά έργα	200.000	102.608	2.493
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	6.720.149	6.527.149	114.892
-Αντιπλ. προστ. Λεωφ. Βουλιαγμένης, Ποσειδ., Γλυφ. κ.α. (2)	6.500.000	6.500.000	113.705
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	200.000	90.000	14.000
Ολοκλήρωση Μαρίνας Φαληρικού Δέλτα	3.050.000	350.000	350.000
Κτιρ. εγκατ.-εξοπλισμός Πανεπ. Πειραιά	4.000.000	401.148	318.000
Ανέγερση Κτιρίου Παντείου Πανεπιστημίου	2.000.000	1.803.000	600.000
Δαχείριση απορριμ. Σχιστού (2)	3.200.000	3.200.000	99.500

Νομός Αττικής			
Σύνολο ΠΔΕ	421.123.585	217.796.252	52.762.142
Εγγειοβελτιωτικά έργα	380.000	273.902	186.119
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	67.942.224	28.231.854	2.175.633
-Αναδιευθέτηση Κιφισού	22.000.000	16.882.899	547.710
-Κατασκ. κέντρου επεξ. λυμ. Ψυττάλειας (2)	27.831.236	784.147	626.903
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.728.533	174.000	165.549
Κτιρ.υποδ.-Εξοπλ.-Στελέχ.Εργαστ.φυτυγιον.ελέγ.(2)	1.650.000	1.650.000	23.629
Προστασία δασών-Αναδάσωση (2)	1.850.000	823.453	213.275
Βελτίωση και προώθ. προϊόντων ΜΜΕ (2)	1.895.258	29.051	68.167
Κατασκ. νέου αεροδρομίου	3.180.000	305.590	183.900
Μετρό	20.000.000	16.766.788	592
Επενδ. προγράμματα Αστικών. Συγκιν.	7.746.400	1.252.950	402.000
Επιχορ. Αττικό Μετρό	99.000.000	59.000.000	30.000.000
Επιχορ. ΟΑΣΑ για προμ.λεωφορ.αντιρρυπαν.τεχνολ.	7.982.000	1.182.000	1.182.000
Σιδηροδρομ.σύνδεση Θριάσιου Πεδίου	11.100.000	11.100.000	680.000
Επισκ.-συντηρ. σχολικών κτιρίων	18.000.000	6.975.530	3.540.878
Κέντρο επαγγελματικής κατάρτισης	2.400.000	700.000	675.000
Επιχορηγ. ΟΠΕ	3.991.382	150.000	80.009
Κάλυψη ρέματος Ποδονόφτη, κατασκ. λεωφόρου	1.160.000	306.631	100.000
Συντήρηση οδικού δικτύου	7.500.000	1.626.455	78.448
Ενίσχυση ΕΤΜΟΑ	7.000.000	726.680	265.000
Οδικά ΕΤΜΟΑ	5.000.000	1.664.134	111.876
Εκσυγχρονισ. σηματοδοτ. εγκαταστάσεων	9.800.000	7.117.256	1.124.708
Λιμάνι Ραφίνας	1.000.000	1.000.000	68.167
Τμήμα έργων εσωτερικού δακτυλίου	7.000.000	1.807.255	17
Νομός Κορινθίας			
Σύνολο ΠΔΕ	25.559.110	18.498.160	5.290.939
Εγγειοβελτιωτικά έργα	1.760.693	1.495.141	756.994
-Κατασκ. φράγματος Δόξας Φενεού (2)	1.244.038	1.244.038	714.870
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	2.156.000	1.345.577	697.515
-Εργα αποχ.και βιολ. καθαρισμού Λουτρακίου (2)	701.000	16.150	16.000
-Εργα αποχ.και βιολ. καθαρισμού Λουτρακίου (2)	1.299.000	1.299.000	671.515
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	6.343.214	4.106.903	1.752.446
-Βιολογικός καθαρισμός Κορίνθου (2)	850.000	710.000	157.500
-Βιολογικός καθαρισμός Δ. Κιάτου (2)	900.000	300.000	300.000
-Αποχέτευση Κιάτου (2)	950.000	750.000	630.000
-Αποχέτευση Κορίνθου (2)	1.300.000	1.300.000	80.000
Σύνολο ΠΔΕ	971.606.652	572.837.386	134.435.837
Εγγειοβελτιωτικά έργα	2.470.693	1.891.651	965.606
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	89.238.373	39.244.127	4.512.360
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	16.680.115	10.148.284	3.723.257
Λοιπά μεγάλα έργα	281.425.587	132.307.072	45.126.887

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 07**α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών κι εκτίμηση μελλοντικών**

Σύμφωνα με τα προσαρμοσμένα στοιχεία των νομών που εν όλω ή εν μέρει αποτελούν το Υ.Δ. 07 (Πίνακες 1 και 2) και από άλλες πηγές η κοινωνικοοικονομική ταυτότητα του διαμερίσματος είναι η παρακάτω:

Υφισταμένη κατάσταση και εξελίξεις

Το Υ.Δ. 07 περιέχει όλη σχεδόν τη διοικητική περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας εκτός από ορισμένα ορεινά τμήματά της (Νομό Ευρυτανίας και τμήματα των νομών Φθιώτιδας και Φωκίδας) που έχουν προστεθεί στο Υ.Δ. 04 και των Σποράδων που έχουν αφαιρεθεί από το Υ.Δ. 08 λαο έχουν προστεθεί στο 07.

Ο χώρος του Υ.Δ. 07 έχει σημαντικούς εξορυκτικούς πόρους, πόρους του πρωτογενούς τομέα (πεδιάδες, νερά), μεγάλο μήκος ακτών, μερικά από τα σημαντικότερα ανθρωπογενή μνημεία με κύριο τους Δελφούς, αξιόλογα τοπία, ιαματικές πηγές.

Βρίσκεται πάνω στον αναπτυσσόμενο ανατολικό άξονα της χώρας και συνορεύει με την Αττική. Οι πόλεις της θεωρούνται δορυφόροι της Αθήνας. Δέχονται έτσι στις ευρύτερες περιοχές τους βιομηχανικές και άλλες εγκαταστάσεις που επωφελούνται από τα κίνητρα των αναπτυξιακών νόμων τα οποία δεν δίνονται στην Αττική, από τις χαμηλότερες πμές γης, από την αυξημένη προσπελασιμότητα (οδικό, σιδηροδρομικό δίκτυο) αλλά και από το ευνοϊκό αναπτυξιακό περιβάλλον της γειτονικής Αττικής (μεγάλη αγορά, ικανό εργατικό δυναμικό, επικοινωνίες, κεντρική κυβέρνηση) ενώ από την άλλη μεριά στερούνται πολλών εξυπηρετήσεων που παρέχονται με καλύτερες προϋποθέσεις στην κοντινή Πρωτεύουσα.

Όλες οι ακτές της περιφέρειας δέχονται μεγάλο αριθμό παραθεριστών από την Πρωτεύουσα, το ίδιο και οι τρεις λουτροπόλεις της περιφέρειας (Αιδηψός, Υπάτη, Καμμένα Βούρλα), καθώς και επισκεπτών των σημαντικών μνημείων που βρίσκονται στην περιοχή και ανάλογα εντατική είναι η παραγωγή στην περιοχή ευπαθών προϊόντων του πρωτογενή τομέα.

Αποτέλεσμα αυτής της μεγάλης και για πολλά χρόνια εξάρτησης από την Πρωτεύουσα είναι να μην έχει αναπτυχθεί ενδογενής δυναμική στην περιοχή, ενώ έχουν παλαιωθεί πολλές εγκαταστάσεις που κατασκευάστηκαν πριν 45 χρόνια με τον πρώτο νόμο ισχυρών κινητήρων (Οινόφυτα, Θήβα, Χαλκίδα), έχει ρυπανθεί σημαντικά το περιβάλλον σε ορισμένες περιοχές (ρύπανση του 15% των ακτών, ρύπανση ατμόσφαιρας στις ενεργειακές και βαρείες βιομηχανικές εγκαταστάσεις, κυκλοφοριακή συμφόρηση στον οδικό άξονα Αθηνών-Λαμίας, κορεσμός ορισμένων τουριστικών ακτών), έχει μειωθεί η παραγωγή ευπαθών προϊόντων στην περιοχή (λόγω αυξημένης δυνατότητας εισαγωγής τους στην Πρωτεύουσα από άλλες περιοχές και το εξωτερικό), ενώ ταυτόχρονα έγιναν αρκετές νέες εγκαταστάσεις ή εκσυγχρονίστηκαν παλιές.

Ετσι παρατηρείται από τη μια μεριά αύξηση του ΑΕΠ, συνολικού και κατά απασχολούμενο, από την άλλη μείωση της απασχόλησης και μεγάλη αύξηση της ανεργίας (είναι υπερδιπλάσια της μέσης χώρας), υψηλό αρνητικό ποσοστό μεταβολής διανυκτερεύσεων, ημεδαπών και αλλοδαπών. Η Θήβα, η επτάλοφη ιστορική πόλη, παρουσίασε χαμηλό ποσοστό πληθυσμιακής αύξησης και έχει χαρακτηριστεί ως "πόλη σε κρίση" (φθίνουσας βιομηχανικής βάσης) ενταγμένη στη σχετική Κοινοτική Πρωτοβουλία. Οι άλλες πόλεις της περιοχής παρουσιάζουν κάποιον αυξανόμενο ενδογενή δυναμισμό που οφείλεται στο γεγονός ότι η ιδιότητα της πόλης-δορυφόρου της Αθήνας υπερκεράζεται από την ιδιότητά τους ως πόλεων-κέντρων σημαντικών ενδοχωρών.

Συμπεράσματα για τις ανάγκες υδρεύσεων-αποχετεύσεων

Λόγω του αρκετά υψηλού συγκεντρωμένου πληθυσμού (αστικά κέντρα, ακτές) οι ανάγκες ύδρευσης-αποχέτευσης στο ΥΔ 07 είναι σημαντικές, ενώ μέρος των αναγκών αφορά την Πρωτεύουσα, την οποία άμεσα ή έμμεσα τροφοδοτεί το ΥΔ 07 με νερό. Οι ανάγκες είναι πτιό μεγάλες στις ακτές του Ευβοϊκού, ιδιαίτερα στη δυτική του ακτή, με εντοπισμό στα παράλια αστικά και ημιαστικά κέντρα.

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Το υδατικό διαμέρισμα της Στερεάς Ελλάδας χαρακτηρίζεται από σχετικά ισορροπημένη ανάπτυξη των τριών παραγωγικών τομέων της οικονομίας. Οπως

φαίνεται στον Πίνακα 1 το 24% του ΑΕΠ παράγεται από τον πρωτογενή τομέα, το 43% από τον δευτερογενή και το 33% από τον τριτογενή τομέα. Η απασχοληση αποτελεί αντίστοιχα περίπου το 26%, το 29% και το 45% της συνολικής. Διαθέτει σημαντικούς φυσικούς πόρους και άφθονο υδάτινο δυναμικό. Η γειτνίαση με την Αττική ασκεί πολλαπλές θετικές αλλά και αρνητικές επιδράσεις στην οικονομική ζωή της περιφέρειας. Μεγάλο μέρος των παραγωγικών πόρων απορροφάται από την πρωτεύουσα. Μέρος του υδάτινου δυναμικού καλύπτει τις ανάγκες ύδρευσης της Αθήνας, η παραγωγική γη διατίθεται για ανταγωνιστικές χρήσεις (βιομηχανικές χρήσεις, θερινή κατοικία, κερδοσκοπία), επίσης επιβαρύνεται το περιβάλλον. Αλλά από την άλλη πλευρά αποτελεί αγορά για την γεωργική παραγωγή του διαμερίσματος και παρέχει αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης στον πληθυσμό. Οι στρατηγικοί αναπτυξιακοί στόχοι του διαμερίσματος αφορούν:

- Τη διατήρηση ισόρροπης ανάπτυξης των παραγωγικών τομέων.
- Τη δημιουργία κατάλληλης υποδομής για τη γεωργία, τη βιομηχανία και τον τουρισμό.
- Την προστασία του περιβάλλοντος.

Τα κυριότερα έργα που περιλαμβάνονται στο ΚΠΣ II αφορούν:

- Τον τομέα των μεταφορών. Προβλέπεται η κατασκευή μεγάλων έργων οδοποιίας, τα οποία καλύπτουν μεγάλο ποσοστό του εθνικού σκέλους και των ΠΕΠ. Κυριότερο έργο είναι η κατασκευή μεγάλων οδικών και σιδηροδρομικών αξόνων, όπως η βελτίωση του οδικού άξονα Αθηνών-Λαμίας-Θεσσαλονίκης.
- Στον τομέα της ενίσχυσης της βιομηχανικής ανάπτυξης προβλέπονται δαπάνες για την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Κυριότερα έργα είναι η κατασκευή των βιομηχανικών πάρκων Χαλκίδας και Αμφισσας.
- Για την προστασία του περιβάλλοντος προβλέπονται έργα προϋπολογισμού 20 δισ. δραχμών.
- Η ενίσχυση της γεωργικής και αγροτικής ανάπτυξης θα απορροφήσει 18,5 δισ. δραχμές. Μεγάλα αρδευτικά έργα στην περιοχή αυτή είναι το αρδευτικό Βιστρίζας Φθιώτιδας, το αρδευτικό του Βοιωτικού Κηφισσού, το έργο της πεδιάδας του Μόρνου και του Ελαιώνα Αμφισσας.
- Για την ενίσχυση του τουρισμού προβλέπεται η κατασκευή μαρινών στα Καμμένα Βούρλα. Ερέτρια. Σκύρο κ.ά., καθώς και η κατασκευή τουριστικών δρόμων προσπέλασης στο χιονοδρομικό κέντρο Παρνασσού, έργα

ανάπλασης των ακτών και παραλιών, κλπ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 07						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες τιμές	Ποσοστιαία σύνθεση	Μεταβολή % 1981-1991	Απόλυτες τιμές	Ποσοστιαία σύνθεση	Μεταβολή % 1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	560.924	100,0	8,6	620.506	100,0	10,6
- Αστικός Πληθυσμός	145.725	26,0	8,7	156.946	25,3	7,7
- Ημιαστικός Πληθυσμός	189.097	33,7	13,8	230.968	37,2	22,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	226.102	40,3	3,4	232.592	37,5	2,8
Απασχόληση	186.477	100,0	3,3			
- Πρωτογενής	46.574	25,0	-30,5			
- Δευτερογενής	52.844	28,3	-11,6			
(Μεταποίηση)	{28.930}	{15,5}	{5,7}			
- Τριτογενής	87.059	46,7	61,7			
(Τουρισμός)	{1.318}	{2,5}	{-9,2}			
Ανεργία	19					
Τουρισμός (διανυκτίσεις)	1.513.240	100,0	-16,0	1.298.986		-14,2
-Αλλοδαπός	712.943	47,1	-14,0			
-Ημεδαπός	800.297	52,9	-17,3			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	689.085	100,0	15,9			
- Πρωτογενής	166.165	24,1	17,3			
- Δευτερογενής	296.316	43,0	2,1			
(Μεταποίηση)	{188.820}	{27,4}	{-4,5}			
- Τριτογενής	226.604	32,9	33,4			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	118					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	68					
Ευημερίας	85					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 07				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες	Μεταβολή %	Απόλυτες	Μεταβολή %
	τιμές	1981-1991	τιμές	1991-2001
	1991		2001	
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	145.725	8,7	156.946	7,7
ε.μ.	167.887		186.679	
Π.Σ. Χαλκίδας				
σ.μ.	62.837	16,8	70.377	12,0
ε.μ. (σ.μ.+30%)	81.688		91.491	
Λαμία				
σ.μ.	44.084	5,3	45.407	3,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	57.309		49.947	
Θήβα				
σ.μ.	19.509	4,3	20.289	4,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	20.583		22.318	
Λειβαδιά				
σ.μ.	19.295	8,6	20.839	8,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	21.225		22.922	
Ημιαστικός πληθυσμός				
(50 Ημιαστικά Κέντρα)	189.097	13,8	230.968	22,0
Μέσο ημιαστικό κέντρο	3.782			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	30.265			
ε.μ.	288.599			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	1.645			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ./ χλμ. ακτής	175			
Π.Σ. = Πολεοδομικό Συγκρότημα				
σ.μ. = στατιστικό μέγεθος				
ε.μ. = εκτιμώμενο μέγεθος				
π.ζ. = παραλιακή ζώνη				
μ.α.Α. = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 07			Τιμές σε χιλ. δρχ.
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προ/σμός	Υπόλ. προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Βοιωτίας			
Σύνολο ΠΔΕ	49.769.268	32.507.671	6.867.052
Εγγειοβελτιωτικά έργα	7.692.000	6.306.220	11.011.759
-Επείγοντα έργα εκσυγχρονισμού Κωπαΐδας (2)	1.295.000	252.765	34.889
-Αξιοποίηση υδατίνων πόρων Βοιωτικού Κηφισού (2)	4.800.000	4.800.000	479.596
-Διαπλάτυνση και τεχνικά έργα κοίτης Κηφισού (2)	650.000	650.000	572.135
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	2.780.000	704.538	196.752
-Κατασκ. έργων ύδρ. Ν. Βοιωτίας για αντιμ. λειψυδ. Πρωτ.	1.900.000	205.949	120.000
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	11.501.276	1.708.508	489.336
-Υδρευση-Αποχέτευση Λειβαδιάς (2)	3.200.000	3.200.000	130.000
Νομός Ευβοίας			
Σύνολο ΠΔΕ	50.022.881	27.494.996	7.982.467
Εγγειοβελτιωτικά έργα	1.740.000	1.323.174	4.272
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	5.287.000	3.022.175	555.007
-Εσωτερικό δικτ. ύδρευσης Χαλκίδας (2)	1.000.000	1.000.000	105.000
Νομός Φθιώτιδας			
Σύνολο ΠΔΕ	125.546.732	107.881.608	7.673.589
Εγγειοβελτιωτικά έργα	9.296.539	5.796.599	1.671.771
-Αρδευτικό έργο Βιστρίζας (2)	2.000.000	472.216	353.951
-Αρδευτικό έργο Κομποτάδων (2)	1.362.475	1.362.475	1.248.685
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	8.749.947	6.401.548	681.504
-Υδρευση-Αποχέτευση Λαμίας (Β' στάδιο) (2)	4.100.000	4.100.000	105.000
ΒΙΠΕ: Βιομηχ. Περιοχή Λαμίας (2)	610.000	80.168	62.000
Υλίκη-Αγ. Κωνίνος	80.000.000	80.000.000	221.332
Νομός Φωκίδας			
Σύνολο ΠΔΕ	24.818.330	7.461.998	3.978.533
Εγγειοβελτιωτικά έργα	285.000	251.695	15.160
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	454.840	86.855	42.485
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.050.000	856.500	150.000
ΒΙΠΕ: Βιομηχ. Περιοχή Βοιωτίας (Αλουμίνας) (2)	1.250.000	221.853	70.000
Νομός Μαγνησίας			
Σύνολο ΠΔΕ	69.183.693	46.731.415	10.767.620
Εγγειοβελτιωτικά έργα	490.000	104.730	56.136
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	3.360.000	370.615	22.476
-Αποχέτευση Βόλου (1)	3.000.000	345.929	22.476
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	3.290.000	2.888.409	119.000
-Υδρευση Βόλου (2)	1.000.000	1.000.000	35.000
ΒΙΠΕ: Βιομηχ. Περιοχή Βόλου (2)	1.250.000	293.969	275.000
Μελέτη και κατασκευή παρακαμπτ. Βόλου	1.450.000	1.382.688	64.087
Επισκευή, συντήρ., ανέγερ. Κτιρίων Πανεπ. Θεσσαλ.	3.900.000	2.152.880	1.450.000
Κεντρική βιβλιοθ. Πανεπ. Θεσσαλίας (2)	2.500.000	2.500.000	100.000
Ανάγερση κτιρίων Ιατρικής (2)	2.000.000	2.000.000	45.000
Σύνολο ΠΔΕ	319.340.904	222.077.688	37.269.261
Εγγειοβελτιωτικά έργα	19.503.539	13.782.418	12.759.098
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	6.594.840	1.162.008	261.713
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	29.878.223	14.877.140	1.994.847
ΒΙΠΕ	3.110.000	595.990	407.000
Λοιπά μεγάλα έργα	89.850.000	88.035.568	1.880.419

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 08**α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών**

Το Υ.Δ. 08 συμπίπτει βασικά με την Περιφέρεια Θεσσαλίας, μια από τις κεντρικές, σχετικά αναπτυγμένες περιφέρειες της χώρας από την οποία έχουν αφαιρεθεί οι Σποράδες που έχουν προστεθεί στο Υ.Δ. 07.

Στο Υ.Δ. 08 υπάρχει η εκτενέστερη πεδινή περιοχή της χώρας αλλά με ανεπαρκείς υδάτινους πόρους για την άρδυσή της, το ιστορικό βιομηχανικό κέντρο Βόλου με ειδίκευση στις μεταλλουργικές βιομηχανίες (σε κρίση σήμερα) και η Βιομηχανική Περιοχή Βόλου μια από τις μεγαλύτερες και παλιότερες της χώρας, ένα σημαντικό αστικό δίπολο (Βόλος, Λάρισα) που προσφέρει ανώτερου βαθμού υπηρεσίες, διεθνούς και εθνικού επιπέδου τεχνική υποδομή (οδικός και σιδηροδρομικός άξονας, λιμάνι Βόλου).

Επίσης η περιοχή διαθέτει σημαντικά μνημεία όλων των εποχών (Ολυμπος, Μετέωρα, παραδοσιακοί οικισμοί Πηλίου και Σποράδων, ορεινές περιοχές και κέντρα συνδεδεμένα με τη νεώτερη ελληνική ιστορία), σημαντικά τοπία και αξιόλογες αλλά αναξιοποίητες, λόγω περιορισμένης μέχρι πρόσφατα προσπελασιμότητας, ακτές.

Από πλευράς ρύπανσης και αλλοιώσεων των στοιχείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να ειπωθεί ότι το μεγάλο πρόβλημα είναι η ρύπανση του Πηνειού και του Παγασηπικού Κόλπου, ενώ οι αισθητικές ή οικολογικές αλλοιώσεις στα τουριστικώς αναπτυγμένα σημεία της περιοχής δεν έχουν καταστεί ακόμα κρίσιμες.

Κρίσιμο ήταν πάντα και γίνεται όλο και πιο επιτακτικό το πρόβλημα έλλειψης νερού στη Θεσσαλία.

Πέρα από τα δύο μεγάλα αστικά κέντρα, το Βόλο και τη Λάρισα, που αποτελούν μια σημαντική αγορά 300000 κατοίκων σημαντικής εισοδηματικής στάθμης, η Θεσσαλία έχει και μικρότερα δυναμικά αστικά κέντρα (Τρίκαλα, Καρδίτσα, Τύρναβος) και 32 ημιαστικά, άμεσα συνδεδεμένα με τις εξελίξεις στον αγροτικό χώρο.

Λόγω κεντρικής θέσης η Θεσσαλία συνδέεται άμεσα εκτός από την Κεντρική Μακεδονία και με τη Δυτική και με την Ηπειρο και μέσω αυτών με τις όμορες βαλκανικές χώρες, συνδέσεις που με τις προβλεπόμενες βελτιώσεις στην υποδομή μεταφορών θα αυξήσουν την αναπτυξιακή σημασία του Διαμερίσματος.

Το σωρευμένο δυναμικό στο Διαμέρισμα και οι σημαντικές δυνατότητες για παραπέρα αξιοποίηση και εκσυγχρονισμό συγκεντρώνουν σχετικά υψηλό ποσοστό επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, δημόσιων και ιδιωτικών, των τελευταίων παρά το γεγονός ότι η Θεσσαλία δεν βρίσκεται στη ζώνη ισχυρών αναπτυξιακών κινήτρων.

Εν τούτοις πρέπει να παρατηρηθεί ότι παρά τα αναμφισβήτητα συγκριτικά πλεονεκτήματά της η Θεσσαλία δεν έχει αναπτυχθεί στο επιθυμητό και εφικτό επίπεδο μέσα στον ελληνικό χώρο αλλά και μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ δεν είναι όσο υψηλό θα περίμενε κανείς σε σχέση με το μέσο χώρας (84 με δείκτη χώρας 100) και οπωσδήποτε από τα χαμηλότερα των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν είναι υψηλοί οι δείκτες ευημερίας. Ο τουρισμός δεν είναι γενικά αναπτυγμένος (εξάιρεση αποτελεί το Πήλιο) και η γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή δεν έχει πλήρως προσανατολισθεί στις σύγχρονες δυνατότητες. Η σχετικά περιορισμένη διάθεση των κατοίκων για ανάληψη δυναμικών πρωτοβουλιών προς την κατεύθυνση της προώθησης εκσυγχρονισμών (χαρακτηριστικό των πεδινών πληθυσμών και αυτών που δεν έχουν αντιμετωπίσει ιδιαίτερα δυσμενείς συνθήκες στην ιστορική τους εξέλιξη) και η μόνιμα "δευτερεύουσα" θέση ή θέση δορυφόρου σε σχέση με την Πρωτεύουσα προς νότο και τη Θεσσαλονίκη προς βορράν ίσως εξηγούν την υστέρηση αυτή.

Οι προοπτικές είναι ευνοϊκές για σύγχρονη ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα αλλά και των λοιπών τομέων λόγω της ύπαρξης πόρων και της προβλεπόμενης αντιμετώπισης σχετικών αναγκών (νερό, βελτίωση της προσπελασιμότητας ακτών και ορεινών περιοχών), του ικανοποιητικής στάθμης διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού, των αστικών εξυπηρετήσεων και της σημαντικής αγοράς. Η ύπαρξη Πανεπιστημίου και ερευνητικής-τεχνολογικής υποδομής έχουν συντελέσει στην παραπάνω ευνοϊκά διαμορφούμενη προοπτική.

Συμπεράσματα και ανάγκες ύδρευσης-αποχέτευσης

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω οι ανάγκες άμεσης αντιμετώπισης των

προβλημάτων ύδρευσης των οικισμών είναι επιτακτικές στη Θεσσαλία, όπως και οι ανάγκες καθαρισμού των υδάτινων πόρων που υπάρχουν και αποφυγής παραπέρα ρύπανσής τους.

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Σε σύγκριση με το σύνολο χώρας οι πληθυσμιακές εξελίξεις στο διαμέρισμα της Θεσσαλίας είναι θετικές. Τα ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή, τον δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα το 1991 ήταν 32,4%, 17,6% και 50%, αντίστοιχα. Το Ακαθάριστο Προϊόν κατά τομείς είναι 33,5% στον πρωτογενή τομέα 26,1% στον δευτερογενή και 40,3% στον τριτογενή. Η Θεσσαλία αναπτύσσεται ταχύτερα από το σύνολο της οικονομίας και παρόλο ότι υστερεί σε σχέση με το μέσο επίπεδο ανάπτυξης της χώρας, τείνει να το φθάσει. Η περιφέρεια διαθέτει πλούσιους παραγωγικούς πόρους κατάλληλους για μιά ισόρροπη ανάπτυξη όλων των τομέων της οικονομίας. Διαθέτει μεγάλες πεδινές εκτάσεις γεωργικής γης καθώς και δυνατότητες αύξησης των αρδευόμενων εκτάσεων. Στο δευτερογενή τομέα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα λόγω της κεντρικής θέσης της πάνω στον οδικό άξονα Βορρά- Νότου και της διασύνδεσης με τα οικονομικά κέντρα της χώρας. Κατά παράδοσιν ο Βόλος υπήρξε βιομηχανικό κέντρο και παράλληλα αναπτύσσεται η Λάρισα. Παράγοντας που ευνοεί την ανάπτυξη του διαμερίσματος είναι επίσης ο πληθυσμιακός δυναμισμός.

Οι άξονες ανάπτυξης είναι η προώθηση της εντατικής, αρδευόμενης γεωργίας και ο τουρισμός. Η παραπέρα ανάπτυξη της γεωργίας απαιτεί παρεμβάσεις στο επίπεδο της αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων στη διεθνή αγορά καθώς και την ανάπτυξη συμπληρωματικών μεταποιητικών δραστηριοτήτων και τη δημιουργία αποτελεσματικού δικτύου διακίνησης και εμπορίας των προϊόντων. Αυτό σημαίνει στροφή προς την καλλιέργεια προϊόντων για τα οποία προβλέπεται αυξημένη ζήτηση, αξιοποίηση των προϊόντων με επιτόπου μεταποίηση και εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων του marketing.

Σημαντικοί στρατηγικοί στόχοι είναι η βελτίωση του οδικού δικτύου μεταφορών και η προστασία του περιβάλλοντος και η βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού με προγράμματα επιμόρφωσης, ώστε να επιτευχθεί η γρήγορη

προσαρμογή προς τις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες.

Οι αναπτυξιακοί στόχοι για το διαμέρισμα αυτό αντικατοπτρίζονται στη σύνθεση των δαπανών του ΚΠΣ II, περιφερειακό σκέλος (ΠΕΠ). Πάνω από το 90% του προϋπολογισμού διατίθεται για έργα υποδομής. Κατά σειρά ύψους δαπανών για έργα υποδομής στον αγροτικό τομέα, έργα υποδομής μεταφορών, έργα ύδρευσης και αποχέτευσης και για την προστασία του περιβάλλοντος. Το υπόλοιπο διατίθεται για την αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων, τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας των παραγωγικών κλάδων και την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 08						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %
	τιμές	σύνθεση	1981-1991	τιμές	σύνθεση	1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	730.945	99,9	5,5	770.015	100,0	5,6
- Αστικός Πληθυσμός	320.569	43,9	9,2	342.368	44,5	6,8
- Ημιαστικός Πληθυσμός	112.500	15,4	16,6	132.750	17,2	18,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	297.876	40,7	-2,1	294.897	38,3	-1,0
Απασχόληση	244.492	100,0	-2,7			
- Πρωτογενής	81.610	32,4	-39,7			
- Δευτερογενής	54.067	17,6	-8,6			
(Μεταποίηση)	{45.671}	{18,7}	{35,0}			
- Τριτογενής	108.815	50,0	44,3			
(Τουρισμός)	{1.344}	{0,5}	{35,0}			
Ανεργία	7,69					
Τουρισμός (διανυκτίσεις)	1.432.216	100,0	21,7	2.005.102		40,0
- Αλλοδαπός	549.913	38,4	35,5			
- Ημεδαπός	882.303	61,6	14,4			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	706.172	100,0	12,5			
- Πρωτογενής	236.837	33,5	-1,6			
- Δευτερογενής	184.399	26,1	1,0			
(Μεταποίηση)	{74.930}	{10,6}	{-8,0}			
- Τριτογενής	284.936	40,3	31,3			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	84					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	66					
Ενημερίας	73					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 08				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες	Μεταβολή %	Απόλυτες	Μεταβολή %
	τιμές	1981-1991	τιμές	1991-2001
	1991		2001	
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	320.569	9,2	342.368	6,8
ε.μ.	374.612		389.154	
Π.Σ. Βόλου				
σ.μ.	116.031	8,0	118.932	2,5
ε.μ. (σ.μ.+30%)	150.840		154.611	
Λάρισα				
σ.μ.	113.090	10,4	116.483	3,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	124.399		128.131	
Τρίκαλα				
σ.μ.	48.962	8,4	50.920	4,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	53.858		56.013	
Καρδίτσα				
σ.μ.	30.289	10,0	33.621	11,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	33.318		36.983	
Τίρναβος (σ.μ.=ε.μ.)	12.197	9,7	13.417	10,0
Ημιαστικός πληθυσμός				
	112.500	16,6	132.750	18,0
(29 Ημιαστικά Κέντρα)				
Μέσο ημιαστικό κέντρο	3.879			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	28.644			
ε.μ.	343.319			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	864			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ./ χλμ. ακτής	397			
Π.Σ. = Πολεοδομικό Συγκρότημα				
σ.μ. = στατιστικό μέγεθος				
ε.μ. = εκτιμώμενο μέγεθος				
π.ζ. = παραλιακή ζώνη				
μ.α.Α. = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 08			Τιμές σε χιλ. δρχ.
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προβόμος	Υπόλ.προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Πιερίας			
Σύνολο ΠΔΕ	73.187.901	55.854.933	3.409.575
Εγγειοβελτιωτικά έργα	2.301.100	1.318.738	88.082
-Αρδευτικό έργο Ρητίνης	745.000	745.000	2.000
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	4.726.500	4.101.500	485.000
-Υδρευση-Αποχέτευση Κατερίνης (2)	3.150.000	3.150.000	190.000
-Αποχέτευση & βιολογικός καθαρισμός Κολίνδρου (2)	950.000	800.000	150.000
Οδ.άξον.Ευζωνοι-Αθήνα (Μακρύγιαλος-Κατερίνη)(2)	9.200.000	2.973.118	863.700
Οδ.άξον.Ευζωνοι-Αθήνα (Τμ.Υλίκη-Κατερίνη) (2)	2.000.000	139.651	134389
Οδός: "Σκοτίνα-Κατερίνη"(2)	40.000.000	40.000.000	74000
Δασικά μέτρα Νομού	1.030.000	1.030.000	151.172
Νομός Γρεβενών			
Σύνολο ΠΔΕ	16.209.735	7.587.722	4.395.826
Εγγειοβελτιωτικά έργα	2.736.365	2.736.365	1.581.027
-Αρδευτικό έργο Καρπερού-Δήμητρας (2)	1.225.928	1.225.928	876.900
-Αρδευτικό έργο Κιβωτού-Κοκκινιάς (2)	808.434	808.434	482.017
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.700.000	1.700.000	
Κατασκευή κλειστού κολυμβητηρίου Γρεβενών (2)	500.000	500.000	88.628
Δασικά μέτρα Νομού (2)	1.920.000	1.920.000	212.553
Νομός Λαρίσης			
Σύνολο ΠΔΕ	73.011.166	52.449.513	8.765.136
Εγγειοβελτιωτικά έργα	3.186.860	1.834.687	360.305
-Αρδευτικό έργο Τσεριτσάνης, συμπληρ.βελτιώσεις (2)	355.000	47.639	5.017
-Συντήρηση πρρωτευόντων αντιπλ.συλλεκτ.Λάρισας & κατασκευή μικρών φραγμάτων	1.000.000	913.095	
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	12.794.000	9.907.642	230.000
-Αποχέτευση Λάρισας (Β' φάση) (2)	3.300.000	413.642	
-Υδρευση Λάρισας (2)	7.800.000	7.800.000	175.000
Κλειστό Γυμναστήριο Νεάπολης Λάρισας	1.500.000	1.113.944	570.000
ΤΕΙ Λάρισας	1.700.000	497.482	450.000
Κατασκ. σπουδαστ. Εστίας Λάρισας (2)	500.000	500.000	250.000
Αναπ.κτιρίου Ιατρικής Παν.Θεσσαλίας Λάρισας	4.500.000	4.500.000	100.000
Γενικό Νοσοκ. Λάρισας- Επέκταση (2)	2.500.000	635.000	560.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	1.550.000	1.550.000	375.116
ΒΙΠΕ: Βιομηχ. Περιοχή Λάρισας (2)	500.000	121.048	2.000
Νομός Μαγνησίας			
Σύνολο ΠΔΕ	69.183.693	46.731.415	10.767.620
Εγγειοβελτιωτικά έργα	490.000	104.730	56.136
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	3.360.000	370.615	22.476
-Αποχέτευση Βόλου (1)	3.000.000	345.929	22.476
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	3.290.000	2.888.409	119.000
-Υδρευση Βόλου (2)	1.000.000	1.000.000	35.000
Μελέτη και κατασκευή παρακαμπτ. Βόλου	1.450.000	1.382.688	64.087
Επισκευή,συντήρ.,ανέγερ.Κτιρίων Πανεπ.Θεσσαλ.	3.900.000	2.152.880	1.450.000
Κεντρική βιβλιοθ.Πανεπ.Θεσσαλίας (2)	2.500.000	2.500.000	100.000
Ανέγερση κτιρίων Ιατρικής (2)	2.000.000	2.000.000	45.000
ΒΙΠΕ: Βιομηχ. Περιοχή Βόλου (2)	1.250.000	293.969	275.000

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προΐσμός	Υπόλ. προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Τρικάλων			
Σύνολο ΠΔΕ	29.817.344	23.887.041	4.373.678
Εγγειοβελτιωτικά έργα	654.100	567.961	362.695
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.680.000	1.680.000	133.000
-Υδρευση Τρικάλων (2)	800.000	800.000	70.000
-Βιολογικός καθαρισμός Τρικάλων (2)	880.000	880.000	63.000
Γενικό Νοσοκομείο Τρικάλων	580.000	308.500	220.000
Βελτίωση οδικού δικτύου Ν. Τρικάλων	1.139.394		10
Δασικά μέτρα Νομού (2)	2.450.000	2.450.000	439.290
Νομός Καρδίτσας			
Σύνολο ΠΔΕ	56.070.908	40.416.343	7.114.658
Εγγειοβελτιωτικά έργα	28.814.348	20.016.812	2.153.898
-Φράγμα Σμόκοβου (2)	8.065.000	256	
-Φράγμα Σμόκοβου	6.200.000	5.534.305	825.000
-Αποπ. φράγμ. Σμόκοβου, έργα μεταφ. & διανομής νερού	10.300.000	10.300.000	245.000
-Σήραγγα Λεονταρίου (2)	4.000.000	4.000.000	944.226
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.800.000	1.750.000	140.000
-Επέκταση αποχέτευσης Καρδίτσας	1.800.000	1.750.000	140.000
Ειδικό Πρόγραμμα Εκτροπής Αχελώου-	450.000	450.000	950
-Κατασκευή οδών προσπέλασης σε εργοταξικούς χώρους της σήραγγας			
Ε.Ο. Καρδίτσας-Καρπενησίου (2)	1.250.000	1.250.000	88.194
ΒΙΠΕ Καρδίτσας (2)	260.000	119.434	65.000
Νομός Φθιώτιδας			
Σύνολο ΠΔΕ	125.546.732	107.881.608	7.673.589
Εγγειοβελτιωτικά έργα	9.298.539	5.796.599	1.671.771
-Αρδευτικό έργο Βιστρίζας (2)	2.000.000	472.216	353.951
-Αρδευτικό έργο Κομποτάδων (2)	1.362.475	1.362.475	1.248.685
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	8.749.947	6.401.548	681.504
-Υδρευση-Αποχέτευση Λαμίας (Β' στάδιο) (2)	4.100.000	4.100.000	105.000
ΒΙΠΕ: Βιομηχ. Περιοχή Λαμίας (2)	610.000	80.168	62.000
Σύνολο ΠΔΕ	443.027.479	334.808.575	46.500.080
Εγγειοβελτιωτικά έργα	47.479.312	32.375.892	6.273.902
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	3.360.000	370.615	22.476
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	34.740.447	28.429.099	1.788.504
ΒΙΠΕ	2.620.000	614.619	404.000
Λοιπά μεγάλα έργα	84.319.394	69.553.263	6.237.089

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 09

α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών

Το Υ.Δ. 09 αποτελείται από την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, στην οποία έχουν προστεθεί ο νομός Πιερίας και σημαντικά τμήματα των νομών Πέλλας και Ημαθίας.

Υφιστάμενη κατάσταση και εξελίξεις

Το Υ.Δ. 09 είναι βασικά ορεινό (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας). Οι πεδινές εκτάσεις και οι ακτές του Υ.Δ. 09 στα ανατολικά ανήκουν στους νομούς της Κεντρικής Μακεδονίας που έχουν αφαιρεθεί από το ΥΔ 10 και έχουν προστεθεί στο 09. Ανάλογα η οικονομία έχει γίνει μικτή και στην ειδίκευση στον δευτερογενή τομέα (ενέργεια, μεταποίηση) που διακρίνει την Δυτική Μακεδονία με φθίνουσες τάσεις στην απασχόληση (η ανεργία είναι από τις υψηλότερες) έχει προστεθεί ειδίκευση στον πρωτογενή με καλλίτερη επίδοση και έχει ενισχυθεί ο τριτογενής τομέας (τουριστική ανάπτυξη ακτών Πιερίας).

Στο Υ.Δ. 09 βρίσκονται τα σημαντικότερα μνημεία ελληνιστικής εποχής (Βεργίνα, Δίον), μερικές από τις σημαντικότερες πόλεις με βορειοελλαδίτικη αρχιτεκτονική (Καστοριά, Σιάτιστα), βυζαντινά μνημεία μεγάλης αξίας. Ολα αυτά, όμως, έχουν ελάχιστα ή καθόλου αποκατασταθεί, αναδειχθεί και αξιοποιηθεί τουριστικά. Αντίθετα έχουν μέχρι κορεσμού αναπτυχθεί τουριστικά οι ακτές της Πιερίας, ανάπτυξη που ανακόπηκε μετά το '90 λόγω των αναταραχών στα Βαλκάνια και τελευταία άρχισε να ανακάμπτει.

Σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις είχε η κατάσταση στα Βαλκάνια και η αποκοπή της χώρας από τις δυτικοευρωπαϊκές αγορές στις εξαγωγές φρούτων που συγκεντρώνονται και συσκευάζονται στην περιοχή. Η πρόσφατη βελτίωση της κατάστασης άρχισε να αποκαθιστά την εξαγωγική αυτή δραστηριότητα στα προηγούμενα επίπεδα.

Το περιβάλλον στο Υ.Δ. 09 έχει υποστεί και συνεχίζει να υφίσταται κρίσιμες αλλοιώσεις με βασικό υπεύθυνο τη θερμοηλεκτρική παραγωγή με χρήση του

τοπικού λιγνίτη, που ευθύνεται μαζί με τη Μεγαλόπολη για τη συμβολή της χώρας στη δημιουργία του "φαινομένου του θερμοκηπίου".

Αντίθετα με τα περισσότερα άλλα υδατικά διαμερίσματα στο Υ.Δ. 09 δεν προβλέπονται σημαντικές ευνοϊκές αλλαγές μέχρι το τέλος του αιώνα πέρα από τη σταδιακή αποκατάσταση των παλιών διασυνδέσεων και αγορών. Εκείνο που επείγει είναι να προληφθεί παραπέρα καταστροφή του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και πρόοδος προς την κατεύθυνση της ανάδειξης και αξιοποίησης της αξιόλογης κληρονομιάς για ανάπτυξη εναλλακτικών προς το μαζικό μορφών τουρισμού και ανάδειξη της περιοχής σε τόπο διεθνούς πολιτιστικής σημασίας. Αυτό δεν μπορεί να γίνει χωρίς την ύπαρξη ενδογενούς δυναμισμού, κάτι που ακόμα δεν έχει επιδειχθεί τοπικά από τον πληθυσμό και τις ομάδες ενδιαφερόντων και συμφερόντων.

Συμπεράσματα και ανάγκες ύδρευσης-αποχέτευσης

Οι ανάγκες για ύδρευση και αποχέτευση-καθαρισμό λυμάτων είναι ήδη σημαντικές στις 8 πόλεις και τις βασικές κωμοπόλεις του ΥΔ 09 και έχουν ενταχθεί στις Κοινοτικές χρηματοδοτήσεις αρκετά σχετικά έργα.

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Το υδατικό διαμέρισμα είναι ορεινό με κλίμα ηπειρωτικό. Οι δύσκολες γεωμορφολογικές συνθήκες έχουν ως αποτέλεσμα τη σχετική απομόνωση από την υπόλοιπη χώρα. Οι σημαντικότεροι πόροι της περιφέρειας είναι το πλούσιο υπέδαφος, τα εσωτερικά υδάτινα δίκτυα, τα αποθέματα υπόγειων υδάτων, καθώς και οι δασικές εκτάσεις και οι βοσκότοποι. Ο νομός Κοζάνης διαθέτει το 70% των αποθεμάτων λιγνίτη της χώρας, όπως και χρωμίτη, μαγγάνιο και μάρμαρα. Πλούσιο υπέδαφος έχει επίσης ο νομός Φλώρινας. Ο νομός Γρεβενών είναι αγροτικός με εξειδίκευση στην κτηνοτροφία.

Η σύνθεση της απασχόλησης το 1991 ήταν 33,5% στον πρωτογενή, 28,5% στο δευτερογενή και 38% στον τριτογενή τομέα. Η παρατηρούμενη μείωση της απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα (16,4% μεταξύ 1981-1991) συνοδεύεται από μικρότερη μείωση της βιομηχανικής και βιοτεχνικής παραγωγής. Το ποσοστό

ανεργίας στην περιφέρεια κατά την τελευταία πενταετία υπερβαίνει αισθητά το μέσο όρο της χώρας. Το Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν προέρχεται κατά 26% από τον πρωτογενή, 37% από το δευτερογενή και 37% από τον τριτογενή τομέα. Η περιφέρεια κατά παράδοση υπήρξε αγροτική, με αξιόλογη συμμετοχή της κτηνοτροφίας. Η αξιοποίηση των κοιτασμάτων λιγνίτη και η λειτουργία των υδροηλεκτρικών εργοστασίων στον Αλιάκμονα, καθώς και η γουνοποιία της Καστοριάς συνετέλεσαν στην ανάπτυξη της βιομηχανίας και βιοτεχνίας.

Τα κυριότερα προβλήματα στον πρωτογενή τομέα είναι το χαμηλό επίπεδο των αρδεύσεων, παρά το πλούσιο υδατικό δυναμικό που διαθέτει η περιφέρεια και η υποβάθμιση των βοσκοτόπων, η οποία σε συνδυασμό με τα γενικότερα προβλήματα της κτηνοτροφίας δημιουργεί τάσεις μείωσης του ζωικού κεφαλαίου στην αιγοπροβατοτροφία και την οικόσιτη βοοτροφία. Η βοοτροφία επιχειρηματικής μορφής (εσταυλισμένη) είναι ανεπτυγμένη στο νομό Φλώρινας. Ο δευτερογενής τομέας, εκτός του ότι αφορά περιορισμένες περιοχές παρουσιάζει προβλήματα υποαπασχόλησης και περιβαλλοντικά. Από τον τριτογενή τομέα τάσεις ανάπτυξης παρουσιάζει ο τουρισμός, κυρίως ο χειμερινός, παρά τα προβλήματα του τομέα μεταφορών.

Οι αναπτυξιακές επιλογές για την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας περιλαμβάνουν τη μείωση του βαθμού εξάρτησης της οικονομικής ανάπτυξης από δύο συγκεκριμένους κλάδους (παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και γουνοποιία) και την άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων. Έμφαση επίσης δίνεται στην πολιτική προστασίας και αποκατάστασης του περιβάλλοντος, καθώς και την προστασία των παραγωγικών πόρων από υπερβολική εκμετάλλευση, στις βιομηχανικές ζώνες της περιφέρειας. Βασικό στοιχείο της πολιτικής για να προωθηθούν αυτές οι αναπτυξιακές επιλογές είναι η βελτίωση της δυνατότητας προσπέλασης της περιφέρειας από τις γειτονικές περιοχές, τα μεγάλα αστικά κέντρα της Βόρειας Ελλάδας, αλλά και τις όμορες βαλκανικές χώρες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 09						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες τιμές	Ποσοστιαία σύνθεση	Μεταβολή % 1981-1991	Απόλυτες τιμές	Ποσοστιαία σύνθεση	Μεταβολή % 1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	569.684	100,0	1,7	587.683	100,0	3,4
- Αστικός Πληθυσμός	209.199	36,7	4,5	214.847	36,6	2,7
- Ημιαστικός Πληθυσμός	93.036	16,3	11,6	106.991	18,2	15,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	267.449	46,9	-5,3	265.844	45,2	-0,6
Απασχόληση	177.259	100,0	5,8			
- Πρωτογενής	59.458	33,5	3,2			
- Δευτερογενής	50.516	28,5	-16,4			
(Μεταποίηση)	(44.420)	(25,1)	(29,5)			
- Τριτογενής	67.285	38,0	35,6			
(Τουρισμός)	(798)	(0,5)	(36,0)			
Ανεργία	12,80					
Τουρισμός (διανυκ/σεις)	982.568	100,0	8,6	1.108.337		12,8
- Αλλοδαπός	427.450	43,5	10,7			
- Ημεδαπός	555.118	56,5	7,0			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	610.758	100,0	24,8			
- Πρωτογενής	158.392	25,9	8,0			
- Δευτερογενής	225.694	37,0	30,0			
(Μεταποίηση)	(46.227)	(7,6)	(-1,6)			
- Τριτογενής	226.672	37,1	34,0			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	92					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	70					
Ευημερίας	82					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 09				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες τιμές 1991	Μεταβολή % 1981-1991	Απόλυτες τιμές 2001	Μεταβολή % 1991-2001
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	209.199	4,5	214.847	2,7
ε.μ.	214.847		236.358	
Π.Σ. Κατερίνης				
σ.μ.	45.281	15,8	49.809	10,0
ε.μ. (σ.μ. +30%)	58.863		64.752	
Βέρροια				
σ.μ.	38.713	2,0	39.100	1,0
ε.μ. (σ.μ. +10%)	42.584		43.010	
Κοζάνη				
σ.μ.	32.010	2,2	32.138	0,4
ε.μ. (σ.μ. +10%)	35.211		35.352	
Πτολεμαίδα (σ.μ =ε.μ.)	25.195	14,0	26.455	5,0
Νάουσα (σ.μ =ε.μ.)	20.279	4,4	20.522	1,2
Εδεσσα (σ.μ =ε.μ.)	17.659	6,1	18.189	3,0
Καστοριά (σ.μ =ε.μ.)	15.710	-24,0	14.139	-10,0
Φλώρινα				
σ.μ.	12.622	0,4	12.672	0,4
ε.μ. (σ.μ. +10%)	13.830		13.940	
Ημιαστικός πληθυσμός	93.036	11,6	106.991	15,0
(21 Ημιαστικά Κέντρα)				
Μέσο ημιαστικό κέντρο	4.430			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	19.651			
ε.μ.	211.177			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	108			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ./ χλμ ακτής	1.955			
Π.Σ = Πολεοδομικό Συγκρότημα σ.μ = στατιστικό μέγεθος ε.μ = εκτιμώμενο μέγεθος π.ζ = παραλιακή ζώνη μ.α.Α = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 09			
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Τιμές σε χιλ. δρχ.		
	Ολικός Προϋσμός	Υπόλ.προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Πέλλης			
Σύνολο ΠΔΕ	29.466.655	14.467.298	4.472.635
Εγγειοβελτιωτικά έργα	11.806.725	3.035.396	567.423
-Αρδευτικό έργο Γιαννιτών (1)	7.900.000	226.464	135.046
-Ενωτική διώρυγα Αλιάκμονα-Αξιού (2)	1.508.225	434.432	420.386
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	4.230.000	3.626.000	670.000
-Αποχέτευση & βιολογικός καθαρισμός Γιαννιτών (2)	1.000.000	1.000.000	50.000
-Αποχέτευση & βιολογικός καθαρ. Κρύας Βρύσης (2)	950.000	850.000	250.000
-Αποχέτευση & βιολογικός καθαρισμός Σκύδρας (2)	700.000	700.000	200.000
-Υδραγωγείο Γιαννιτών (2)	700.000	700.000	100.000
ΒΙΠΕ Εδεσσας (2)	500.000	215.280	205.000
Δασικά μέτρα Νομού	1.405.000	1.405.000	281.802
Νομός Ημαθίας			
Σύνολο ΠΔΕ	23.650.524	16.967.558	3.847.525
Εγγειοβελτιωτικά έργα	992.253	967.653	563.240
-Αρδευτικό έργο υψηλής ζώνης Αραπίτσας (2)	500.000	500.000	410.375
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	6.015.000	5.577.086	667.500
-Αποχέτευση Βέροιας (2)	1.700.000	1.650.000	107.500
-Υδρευση Βεροιας (2)	900.000	850.000	72.500
-Βιολογικός καθαρισμός Βέροιας (2)	1.200.000	1.200.000	420.000
-Αποχέτ. & Βιολογικός καθαρισμός Αλεξάνδρειας (2)	1.800.000	1.800.000	87.500
Μελέτη ΒΙΠΕ (2)	105.000	44.000	27.800
Νομός Πιερίας			
Σύνολο ΠΔΕ	73.187.901	55.854.933	3.409.575
Εγγειοβελτιωτικά έργα	2.301.100	1.318.738	88.082
-Αρδευτικό έργο Ρητινης	745.000	745.000	2.000
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	4.726.500	4.101.500	485.000
-Υδρευση-Αποχέτευση Κατερίνης (2)	3.150.000	3.150.000	190.000
-Αποχέτευση & βιολογικός καθαρισμός Κολίνδρου (2)	950.000	800.000	150.000
Οδ. άξον. Ευζωνοι-Αθήνα (Μακρύγιαλος-Κατερίνη)(2)	9.200.000	2.973.118	663.700
Οδ. άξον. Ευζωνοι-Αθήνα (Τμ. Υλίκη-Κατερίνη) (2)	2.000.000	139.651	134389
Οδός: "Σκοτίνα-Κατερίνη"(2)	40.000.000	40.000.000	74000
Δασικά μέτρα Νομού	1.030.000	1.030.000	151.172
Νομός Φλωρίνης			
Σύνολο ΠΔΕ	51.200.000	43.112.769	1.072.089
Εγγειοβελτιωτικά έργα	14.547.579	7.429.444	2.881.874
-Προμελέτη φραγμάτων πεδιάδας Φλώρινας	280.000	248.364	51.524
-Κατασκευή λιμνοδεξαμενής Αχλάδας Σκοπού (2)	326.000	326.000	203.000
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	2.644.386	1.073.193	587.619
Υδρευση-Αποχέτευση Φλώρινας	1.000.000	866.965	21.352
Υδρευση-Αποχέτευση Φλώρινας	800.000	866.965	21.352
ΒΙΠΕ Φλώρινας (2)	350.000	98.847	92.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	1.150.000	1.150.000	60.640

Νομός Κοζάνης			
Σύνολο ΠΔΕ	37.882.500	18.277.802	590.128
Εγχειοβελτιωτικά έργα	7.515.000	2.834.436	1.012.437
-Αρδευτικά έργα Πολυφύτου Κοζάνης	4.700.000	1.032.014	131.966
-Αρδευτικ. έργ. Ερατειράς Καλονερίου (2)	975.000	975.000	529.137
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	13.213.600	11.115.658	350.000
-Αποχέτευση & βιολογικός καθαρισμός Κοζάνης(2)	4.000.000	4.000.000	175.000
-Εγκατ. επεξεργασίας λυμάτων Πτολεμαΐδας (2)	1.400.000	1.400.000	140.000
-Εξωτ. υδραγωγείο & επέκτ. δικτ. ύδρ. Πτολεμαΐδας (2)	900.000	900.000	35.000
Νομός Καστοριάς			
Σύνολο ΠΔΕ	24.139.792	9.927.560	3.572.593
Εγχειοβελτιωτικά έργα	2.384.389	567.999	176.168
-Αρδευτικό έργο Καρπερού-Δήμητρας (2)	480.000	67.261	25.855
-Αρδευτικό έργο Κιβωτού-Κοκκινιάς (2)	504.000	100.290	90.385
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	4.300.000	2.185.007	38.000
-Εξωτ. υδραγωγ. Καστοριάς από πηγές Κορομηλιάς (2)	300.000	300.000	18.000
Κατασκευή δρόμου Νεστόριο-Πεύκο (2)	1.430.000	404.826	202.750
Γενικό Νοσοκομείο Καστοριάς	630.000	477.000	200.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	2.020.000	2.020.000	274.820
Νομός Γρεβενών	2.060.000	881.826	402.750
Σύνολο ΠΔΕ	16.209.735	7.587.722	4.395.826
Εγχειοβελτιωτικά έργα	2.736.365	2.736.365	1.581.027
-Αρδευτικό έργο Καρπερού-Δήμητρας (2)	1.225.928	1.225.928	876.900
-Αρδευτικό έργο Κιβωτού-Κοκκινιάς (2)	808.434	808.434	482.017
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.700.000	1.700.000	
Κατασκευή κλειστού κολυμβητηρίου Γρεβενών (2)	500.000	500.000	88.628
Δασικά μέτρα Νομού (2)	1.920.000	1.920.000	212.553
	2.420.000	2.420.000	301.181
Σύνολο ΠΔΕ	219.084.686	130.512.317	23.160.156
Εγχειοβελτιωτικά έργα	30.380.218	12.533.780	4.575.996
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	35.185.100	29.172.216	2.251.852
Δασικά μέτρα	7.525.000	7.525.000	980.987
ΒΙΠΕ	955.000	358.127	324.800
Λοιπά μεγάλα έργα	55.680.000	46.414.595	1.776.020

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 10

α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών

Το Υ.Δ. 10 αποτελεί με τρεις νομούς μέρος της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Δεν εμπίπτουν στο Υ.Δ. 10 οι νομοί Σερρών και Πιερίας και σημαντικά τμήματα (τα δυτικά) των νομών Πέλλας και Ημαθίας που έχουν προστεθεί σε άλλα υδατικά διαμερίσματα.

Υφιστάμενη κατάσταση και εξελίξεις

Το Υ.Δ. 10 έχει ως κύρια χαρακτηριστικά την ύπαρξη της Συμπρωτεύουσας, με πληθυσμό που έχει φθάσει το ένα εκατομμύριο κατοίκους (βλ. εκτίμηση στον Πίνακα 2) και με πρωταρχικό ρόλο στη διακρατική ενότητα των Βαλκανίων, του Εύξεινου Πόντου και των Κεντρικών Ανατολικών Ευρωπαϊκών Χωρών, καθώς και τη Χαλκιδική που αποτελεί μια από τις πιο αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές της χώρας.

Η ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων (πεδιάδων, νερών), ο ιστορικός ρόλος της Θεσσαλονίκης στην Ανατολική Μεσόγειο από τη βυζαντινή εποχή και η θαλάσσια και χερσαία υποδομή διασυνδέσεων που από παλιά δημιουργήθηκε με βασικό κόμβο τη Θεσσαλονίκη, ο ρόλος της ως Συμπρωτεύουσας στον εθνικό χώρο και η λόγω όλων αυτών συγκέντρωση ενός δυναμικού και άξιου πληθυσμού σε σημαντικό βαθμό προσφυγικού, έδωσαν στη Θεσσαλονίκη ώθηση για να γίνει ένα σημαντικό αστικό κέντρο διεθνούς σημασίας.

Βέβαια, η ανάπτυξη δεν έγινε ομαλά αλλά παρουσίασε κυκλικές διακυμάνσεις ανάλογα και με τις συγκυρίες. Έτσι:

- I. Η πρώτη αναπτυξιακή απογείωση της Θεσσαλονίκης τοποθετείται στη δεκαετία του '20 με την εγκατάσταση των προσφύγων της Μικράς Ασίας και το τέλος των βαλκανικών πολέμων. Ακολούθησε μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο παρακμή της πόλης και του λιμανιού, που κατά πολύ οφείλονταν στην αποκλειστική κυριαρχία της Πρωτεύουσας κατά τη μεταπολεμική περίοδο.
- II. Η δεύτερη αναπτυξιακή απογείωση της Θεσσαλονίκης τοποθετείται στα μέσα του '70, όταν γενικά η ελληνική περιφέρεια παρουσίασε αναπτυξιακή δυναμική, σε αντίθεση με την Πρωτεύουσα, που παρουσίασε κάμψη των ρυθμών εξέλιξης.

Ακολούθησε νέα κάμψη στη δεκαετία του '80 που κορυφώθηκε στα τέλη της δεκαετίας με τις αλλαγές στις πρώην κομμουνιστικές χώρες και την αποκοπή της οδικής και σιδηροδρομικής επικοινωνίας της χώρας με τη Δυτική Ευρώπη, ιδιαίτερα επώδινη για τη Βόρεια Ελλάδα (βλ. εξελίξεις μεγεθών στον Πίνακα 1).

III. Η νέα κατάσταση που παγιώνεται οδηγεί στην τρίτη απογείωση της Θεσσαλονίκης, ως αναμφισβήτητου οικονομικού και κοινωνικοπολιτιστικού κέντρου ολόκληρης της Ανατολικής Ευρώπης της οποίας αποτελεί τη φυσική πύλη στη Μεσόγειο, ενώ ταυτόχρονα ανήκει στο δίκτυο πόλεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η σώρευση πληθυσμού και οικονομικών δραστηριοτήτων στη Θεσσαλονίκη έχει δημιουργήσει σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα στην πόλη, στον Θερμαϊκό Κόλπο και στις ακτές, που κατακλύζονται από εκδρομείς και παραθεριστές σε μεγάλο παραλιακό μήκος από την πόλη και μαζί με τους αλλοδαπούς τουρίστες ξεπερνούν τα όρια κορεσμού σε ορισμένες περιοχές. Έργα και δράσεις έχουν αναληφθεί για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος εν όψει μάλιστα και του ρόλου της Θεσσαλονίκης ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης το 1997 (Μετρό, καθαρισμός λυμάτων, παράκαμψη πόλης, κλπ).

Ειδικά για τον αλλοδαπό τουρισμό πρέπει να αναφερθεί ότι, η αποκοπή της οδικής-σιδηροδρομικής επικοινωνίας προς βορρά μετά το 1990, οδήγησε σε πολύ μεγάλη κάμψη του δυτικοευρωπαϊκού τουρισμού στη Βόρεια Ελλάδα. Πρόσφατα άρχισε να παρατηρείται βραδεία ανάκαμψη κύρια λόγω αύξησης των επισκεπτών από τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες.

Η προοπτική για το μέλλον είναι ιδιαίτερα ευνοϊκή και αφορά όλους του τομείς και την τεχνική υποδομή. Η κατασκευή της Εγνατίας θα καταστήσει τη Θεσσαλονίκη πραγματικό κέντρο ολόκληρης της Βόρειας Ελλάδας, ενώ η αποκατάσταση και βελτίωση του άξονα βορρά-νότου θα δώσει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί ανάλογα η ενδοχώρα της προς νότο (Θεσσαλία, Φθιώτιδα). Στον ευρύτερο διακρατικό χώρο ο ρόλος της τεχνικής υποδομής της Θεσσαλονίκης θα καταστεί σημαντικός (λιμάνι-απόληξη πλωτών διασυνδέσεων, αεροδρόμιο, σιδηροδρομικός κόμβος, διακρατικής εμβέλειας κέντρα και ζώνες).

Τα νούμερα των προβλέψεων για το 2001 στους Πίνακες 1 και 2 δίνουν συγκρατημένη εικόνα μελλοντικών εξελίξεων, λόγω του ότι οι υποδομές και οι

δράσεις που έχουν δρομολογηθεί θα ολοκληρωθούν κοντά στο έτος αυτό και η αναμενόμενη ευνοϊκή επίδραση θα παρατηρηθεί μετά.

Συμπεράσματα και ανάγκες υδρεύσεων-αποχετεύσεων

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι οι ήδη υπάρχουσες και οι μακροχρονιότερα αναμενόμενες ανάγκες σε ύδρευση-αποχέτευση για το μόνιμο και τον εποχιακό πληθυσμό στο ΥΔ 10 είναι πολύ μεγάλες. Πολλά έργα γίνονται και θα περατωθούν ή θα προωθηθούν σε σημαντικό βαθμό ως το τέλος του αιώνα.

Εν τούτοις το ΥΔ 10 είναι από τις χαρακτηριστικές περιπτώσεις όπου η κάλυψη των αναγκών πρέπει να αφορά προβλέψεις πολλαπλάσιων μεγεθών μακροχρονιότερα από αυτές που αναφέρονται στις αρχές του επόμενου αιώνα (2001 στον Πίνακα 2).

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Το διαμέρισμα αυτό είναι πλούσιο σε φυσικούς πόρους, με εύφορη γεωργική γη, σημαντικό υδατινο δυναμικό και αξιοποιήσιμα δάση. Ας σημειωθεί ότι η Κεντρική Μακεδονία διαθέτει το υψηλότερο ποσοστό πεδινής γεωργικής γης και αρδευόμενων εκτάσεων στο σύνολο της χώρας. Ο νομός Χαλκιδικής είναι ορεινός, με δάση, πλούσιο υπέδαφος, ήπιο κλίμα και μεγάλο μήκος ακτών κατάλληλων για τουριστικές δραστηριότητες.

Κατά τη δεκαετία 1981-1991 ο πληθυσμός αυξήθηκε με ρυθμό ταχύτερο του μέσου όρου της χώρας και το εργατικό δυναμικό είναι υψηλού επιπέδου, από την άποψη της σύνθεσης ηλικιών και εκπαίδευσης.

Η περιφέρεια παρουσιάζει μεγάλες αναπτυξιακές δυνατότητες λόγω των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της, τα οποία αναφέρθηκαν και στα οποία πρέπει επίσης να προστεθεί η ευνοϊκή γεωγραφική της θέση, ως κόμβος των εθνικών και διεθνών αξόνων μεταφορών βορρά- νότου και ανατολής-δύσης.

Η κατάλληλη αναπτυξιακή στρατηγική βασίζεται στην επιλογή της διασφάλισης και συνέχισης της αναπτυξιακής προσπάθειας, με παράλληλη

προστασία του περιβάλλοντος και ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων. Κεντρική κατεύθυνση είναι η ενίσχυση του ρόλου της περιφέρειας ως κόμβου μεταφορών, εσωτερικών και διεθνών, καθώς και η διασφάλιση του ρόλου της Θεσσαλονίκης ως κέντρου οικονομικού και πολιτιστικού και συνδέσμου της χώρας με την Ευρώπη. Η άρση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων μπορεί να στηριχθεί στην αξιοποίηση των άλλων μεγαλών αστικών κέντρων της περιφέρειας. Μεγάλης σημασίας είναι ο στόχος της προστασίας του περιβάλλοντος (ρύπανση Θερμαϊκού, ατμοσφαιρική ρύπανση της Θεσσαλονίκης).

Η κατανομή των δαπανών του ΚΠΣ II- περιφερειακό σκέλος (ΠΕΠ κεντρικής Μακεδονίας) αντικατοπτρίζει τις προτεραιότητες αυτές. Οι στόχοι του προγράμματος καλύπτονται επίσης από παρεμβάσεις του εθνικού σκέλους του ΚΠΣ II και του Ταμείου Συνοχής. Στο ΠΕΠ το βάρος δίνεται στα έργα υποδομής των μεταφορών (27% του συνόλου των δαπανών), ύδρευσης-αποχέτευσης (12%) και εκπαίδευσης (12%). Μεγάλη σημασία δίδεται επίσης στους τομείς υγείας και πρόνοιας (8%), αξιοποίησης των ανθρωπίνων πόρων και ανάπτυξης του πρωτογενή τομέα. Βασικά έργα για τη βελτίωση του δικτύου μεταφορών, που αφορούν τόσο το οδικό δίκτυο, όσο και το σιδηροδρομικό, αεροδρόμια και λιμάνια, είναι: Ο οδικός άξονας της Εγνατίας, που θα συνδέει τη Θεσσαλονίκη με την ανατολική και δυτική Ελλάδα και κατ' επέκταση με την Αλβανία και Ιταλία και με την Τουρκία. Η βελτίωση του οδικού άξονα Θεσσαλονίκης - Σερρών - Προμαχώνα για χερσαία εναλλακτική προσπέλαση προς τη Βουλγαρία και την Ανατολική Ευρώπη. Η βελτίωση της οδού Θεσσαλονίκης - Εδεσσας - Φλώρινας - Καστοριάς, βασικό έργο διαπεριφερειακής σημασίας. Το οδικό κύκλωμα της Χαλκιδικής. Η βελτίωση των εγκαταστάσεων του λιμανιού της Θεσσαλονίκης και η κατασκευή περιφερειακών λιμανιών για την αποσυμφορήσή του. Τέλος η βελτίωση της υποδομής των σιδηροδρόμων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 10						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες τιμές	Ποσοστιαία σύνθεση	Μεταβολή % 1981-1991	Απόλυτες τιμές	Ποσοστιαία σύνθεση	Μεταβολή % 1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	1.225.840	100,0	9,2	1.294.168	100,0	5,6
- Αστικός Πληθυσμός	800.887	65,3	6,1	840.931	65,0	5,0
- Ημιαστικός Πληθυσμός	184.672	15,1	16,2	221.606	17,1	20,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	240.281	19,6	-1,3	231.631	17,9	-3,6
Απασχόληση	450.803	100,0	7,8			
- Πρωτογενής	66.471	14,7	-19,6			
- Δευτερογενής	144.031	31,9	-4,0			
(Μεταποίηση)	{124.477}	{27,6}	{36,1}			
- Τριτογενής	240.301	53,3	19,6			
(Τουρισμός)	{2.771}	{0,6}	{48,8}			
Ανεργία	6					
Τουρισμός (διανυκτώσεις)	3.277.955	100,0	1,5	4.129.284		26,0
- Αλλοδαπός	1.964.090	59,9	5,7			
- Ημεδαπός	1.313.865	40,1	-4,2			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	1.337.927	100,0	21,6			
- Πρωτογενής	199.342	14,9	22,0			
- Δευτερογενής	408.439	30,5	8,8			
(Μεταποίηση)	{192.574}	{14,4}	{9,0}			
- Τριτογενής	730.146	54,6	30,0			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	98					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	75					
Ευημερίας	85					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 10				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες τιμές 1991	Μεταβολή % 1981-1991	Απόλυτες τιμές 2001	Μεταβολή % 1991-2001
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ	800.887	6.1	840.931	5.0
ε.μ	1.025.601		1.076.656	
Π.Σ. Θεσσαλονίκης				
σ.μ	749.048	6.1	786.500	5.0
ε.μ (σ.μ +30%)	973.762		1.022.451	
Γιαννιτσά	25.392	6.0	25.646	1.0
Αλεξανδρεία	13.319	12.0	14.118	6.0
Κιλκίς	13.128	3.8	14.441	10.0
Ημιαστικός πληθυσμός	184.672	16,2	221.606	20.0
(51 Ημιαστικά Κέντρα)				
Μέσο ημιαστικό κέντρο	3.621			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	65.559			
ε.μ.	363.592			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	937			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ./ χλμ. ακτής	388			
Π.Σ = Πολεοδομικό Συγκρότημα				
σ.μ = στατιστικό μέγεθος				
ε.μ = εκτιμώμενο μέγεθος				
π.ζ = παραλιακή ζώνη				
μ α Α = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 10		Τιμές σε χιλ. δρχ.	
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προϊσμός	Υπόλ. προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Θεσσαλονίκης			
Σύνολο ΠΔΕ	246.091.463	136.593.335	30.991.350
Εγγειοβελτιωτικά έργα	1.264.413	1.180.952	472.543
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	62.468.528	33.307.409	3.104.086
-Αποχέτευση Θεσ/νίκης (1)	8.000.000	475.148	10.892
-Εγκατ/ση επεξ. λυμάτων καταθ. αγωγ. Αξιού-Γαλλικού (1)	7.100.000	1.465.933	190.985
-Συνέχ. διεύθετης Δενδροποτάμου	2.500.000	294.981	46.246
-Αποχέτευση δυτικού τμήματος Θεσ/νίκης (2)	2.200.175	93	-268
-Εκτέλεση μικροέργων ύδρευσης (1)	3.888.000	2.415.198	385.000
-Υδρευση περιοχής Θεσσαλονίκης (1)	10.800.000	7.376.723	580.000
-Υδρευση Θεσσαλονίκης από ποτ. Αλιάκμωνα (1)	3.601.778	10	-16.322
-Διεύθετη Δενδροποτάμου (2)	1.661.481	358.599	10.916
-Υδρευση Θεσ/νίκης από Αλιάκμωνα (2)	2.197.459	375.000	374.664
-Επέκταση εγκ/σεων επεξεργ. λυμάτων Θεσ/νίκης (2)	15.000.000	14.971.484	363.716
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	4.115.000	3.638.213	1.153.970
-Εγκ/ση επεξεργ. λυμάτων τουρ. περιοχών Θεσ/νίκης (2)	1.675.000	1.375.000	738.000
-Αποχέτευση ακαθάρ. τουρ. περιοχών Θεσ/νίκης (2)	2.000.000	2.000.000	198.250
Αξιοποίηση ιαματικών πηγών Ν. Απολλωνίας (2)	321.822	221.822	24.300
Ανατ. περιφερ. οδός Θεσ/νίκης (1)	9.084.150	5.518.900	4.067
Ενωτική οδός Σίνδου	1.500.000	364.996	276.945
Δυτική είσοδος πόλης Θεσ/νίκης	3.370.000	1.570.676	919.619
Μελέτες-έρευνες μετρό και επέκταση παραλιακής (2)	3.000.000	2.461.334	113.162
Δυτική είσοδος πόλης Θεσ/νίκης (2)	5.500.000	5.500.000	922.423
Αεροδρόμιο Μακεδονίας (2)	1.171.000	5.555.126	460.698
Αεροδρόμιο Θεσ/νίκης (2)	1.300.000	1.300.000	90.000
Αναστήλωση κλασσικών και βυζαντινών μνημ.	2.000.000	1.562.000	670.000
Κτίριο Δασολογικού τμήματος Παν. Θεσ/νίκης (2)	1.121.859	21.917	21.800
Συντήρηση κτιριακών εγκ/σεων Πανεπιστ.	2.900.000	766.428	700.000
Τηλεφωνικό κέντρο Παν. Θεσ/νίκης	1.350.000	950.000	315.000
Κατασκ. Τελωγλείου Ιδρύματος Θεσ/νίκης	1.509.110	1.399.110	110.000
Επέκταση κτιρ. Πολυτεχν. Σχολής Θεσ/νίκης	2.000.000	2.000.000	110.000
Ιδρυμα Παπαγεωργίου ανέγερση Νοσοκομείου (2)	1.612.000	1.612.000	700.000
Κατασκ. και εξοπλισ. Σχολής Καλών Τεχνών (2)	1.300.000	1.300.000	200.000
ΒΙΠΕ Θεσ/νίκης (2)	1.280.000	176.561	170.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	2.800.000	2.800.000	597.673
Νομός Χαλκιδικής			
Σύνολο ΠΔΕ	29.647.109	13.043.247	4.848.757
Εγγειοβελτιωτικά έργα	120.000	97.318	39.164
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	40.000	28.542	18.517
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	2.140.000	748.862	720.162
-Βιολογικός καθαρισμός Πευκοχωρίου (2)	330.000	60.000	60.000
-Βιολογικός καθαρισμός Κοινोट. Νέας Καλλικράτειας (2)	350.000	170.000	166.700
Εκτέλεση έργ. προστ. συντηρ. Αγιορείτικης κληρον.	3.400.000	826.000	765.100
Δασικά μέτρα Νομού	1.728.500	1.728.500	296.264

Νομός Κιλκίς			
Σύνολο ΠΔΕ	20.426.401	13.736.746	2.589.716
Εγγειοβελτιωτικά έργα	7.046.017	6.357.666	157.744
- Προμελέτη φράγματος Κοτζα-Ντερε Φανού Παιονίας	300.000	160.932	100.000
- Κατασκ. φραγμάτων Βάθης Επταλόφου	250.000	45.016	32.744
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	110.000	58.207	10.000
ΒΙΠΕ Κιλκίς (2)	450.000	40.982	5.000
Νομός Πέλλης			
Σύνολο ΠΔΕ	29.466.655	14.467.298	4.472.635
Εγγειοβελτιωτικά έργα	11.806.725	3.035.396	567.423
- Αρδευτικό έργο Γιαννιτών (1)	7.900.000	226.464	135.046
- Ενωτική διώρυγα Αλιάκμωνα-Αξιού (2)	1.508.225	434.432	420.386
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	4.230.000	3.626.000	670.000
- Αποχέτευση & βιολογικός καθαρισμός Γιαννιτών (2)	1.000.000	1.000.000	50.000
- Αποχέτευση & βιολογικός καθαρ. Κρύας Βρύσης (2)	950.000	850.000	250.000
- Αποχέτευση & βιολογικός καθαρισμός Σκύδρας (2)	700.000	700.000	200.000
- Υδραγωγείο Γιαννιτών (2)	700.000	700.000	100.000
ΒΙΠΕ Έδεσσας (2)	500.000	215.280	205.000
Δασικά μέτρα Νομού	1.405.000	1.405.000	281.802
Νομός Ημαθίας			
Σύνολο ΠΔΕ	23.650.524	16.967.558	3.847.525
Εγγειοβελτιωτικά έργα	992.253	967.653	563.240
- Αρδευτικό έργο υψηλής ζώνης Αραπίτσας (2)	500.000	500.000	410.375
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	6.015.000	5.577.086	697.500
- Αποχέτευση Βέροιας (2)	1.700.000	1.650.000	107.500
- Υδρευση Βέροιας (2)	900.000	850.000	72.500
- Βιολογικός καθαρισμός Βέροιας (2)	1.200.000	1.200.000	420.000
- Αποχέτ. & Βιολογικός καθαρισμός Αλεξάνδρειας (2)	1.800.000	1.800.000	87.500
Μελέτη ΒΙΠΕ (2)	105.000	44.000	27.800
Σύνολο ΠΔΕ			
Σύνολο ΠΔΕ	349.282.152	194.808.184	46.749.983
Εγγειοβελτιωτικά έργα	21.229.408	11.638.985	1.800.114
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	62.508.528	33.335.951	3.122.613
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	16.610.000	13.648.368	3.241.632
Δασικά μέτρα	5.933.500	5.933.500	1.175.739
ΒΙΠΕ	2.315.000	476.823	407.800
Λοιπά μεγάλα έργα	42.439.941	32.930.309	6.403.214

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 11**α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών**

Το Υ.Δ. 11 συμπίπτει αρκετά με το Στατιστικό Διαμέρισμα Ανατολικής Μακεδονίας αλλά έχει μεγάλη διαφορά από τις περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και Κεντρικής Μακεδονίας από τις οποίες έχει τμήματα νομών τους.

Υφιστάμενη κατάσταση και εξελίξεις

Όπως δείχνουν τα στοιχεία (Πίνακες 1 και 2), πρόκειται για σχετικά μικρό από πλευράς πληθυσμιακών και άλλων μεγεθών Υ.Δ. με χαμηλές αναπτυξιακές επιδόσεις. Η ύπαρξη της Καβάλας, που αποτελεί ένα από τα σημαντικά αστικά κέντρα της χώρας στην απόληξη του αστικοβιομηχανικού άξονα σχήματος S, δεν προσθέτει δυναμισμό στο Υ.Δ. 11, λόγω της κρίσης αποβιομηχάνισης που περνάει η πόλη αυτή (ο Νομός Καβάλας έχει από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στη χώρα). Επίσης οι πόροι της περιοχής (δασικοί και ορυκτοί στο Νομό Δράμας, καπνά στο Νομό Σερρών), και οι παραδοσιακές ειδικεύσεις (αλιεία και αλίπαστα στο Νομό Καβάλας, εξορυκτικές στο Νομό Δράμας) δεν αποτελούν βάση σημαντικού αναπτυξιακού δυναμισμού.

Το Υ.Δ. 11 δεν έχει, όσο η λοιπή Βόρεια Ελλάδα, υποστεί δυσμενείς επιπτώσεις της κρίσης στα Βαλκάνια, λόγω της παραδοσιακής σύνδεσης με Βουλγαρία όπου η εξέλιξη ήταν ομαλή. Αντίστοιχα και οι προοπτικές βελτίωσης μετά την εξομάλυνση της κατάστασης στην πρώην Γιουγκοσλαβία δεν πρόκειται να είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές στο Υ.Δ. 11, λόγω της μεγαλύτερης σημασίας των διπλανών περιφερειών στις νέα γεωπολιτική τάξη που δημιουργείται.

Ο τουρισμός είναι ο τομέας που έχει προοπτικές θετικής εξέλιξης παρά το ότι η Θάσος έχει αφαιρεθεί από το Υ.Δ. 11 και έχει προστεθεί στο Υ.Δ. 12, λόγω της αυξανόμενης εισροής τουριστών από τις πρώην κομμουνιστικές χώρες (κάτι που έχει ήδη αρχίσει σε όλη τη Βόρεια Ελλάδα) και από τη λοιπή χώρα, αλλά στα περιορισμένα μεγέθη που επιτρέπουν οι, συγκριτικά με τις άλλες βόρειες περιοχές, όχι ιδιαίτερα σημαντικοί τουριστικοί πόροι (ακτές, φυσική και πολιτιστική κληρονομιά).

Συμπεράσματα και ανάγκες ύδρευσης-αποχέτευσης

Οι ανάγκες ύδρευσης-αποχέτευσης στο Υ.Δ. 11 δεν είναι ούτε προβλέπεται να γίνουν ιδιαίτερα πιεστικές και αντιμετωπίζονται με τα έργα που έχουν ενταχθεί στο ΠΔΕ για την περίοδο μέχρι το τέλος του αιώνα

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας έχει πληθυσμό 391 χιλιάδες κατοίκους. Η απασχόληση κατά τομείς οικονομικής δραστηριότητας ήταν το 1991 44, 38 και 57 χιλιάδες άτομα στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα, αντίστοιχα. Η ποσοστιαία κατανομή της απασχόλησης ήταν 32% στον πρωτογενή, 27% στο δευτερογενή και 41% στον τριτογενή τομέα. Μεταξύ 1981-1991 παρατηρήθηκε μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα της τάξεως του 10%. Η συμμετοχή των απασχολούμενων στο δευτερογενή τομέα είναι ελαφρώς ανώτερη από το μέσο όρο του συνόλου χώρας. Το Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν το 1991 έφθανε τα 389 δισ. δραχμές, από τα οποία το 27.6% προέρχεται από τον πρωτογενή, το 32.5% από το δευτερογενή και το 39.8% από τον τριτογενή τομέα.

Όπως αναφέρθηκε η περιφέρεια είναι συγκριτικά πλούσια σε παραγωγικούς πόρους, αλλά υστερεί σε οικονομική και κοινωνική υποδομή. Η απόσταση από την πρωτεύουσα και η γεινίαση με τις άλλες βαλκανικές χώρες στο παρελθόν αποτέλεσε παράγοντα ανασταλτικό της ανάπτυξης. Με τις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται όμως, η περιφέρεια μπορεί, με τον κατάλληλο προγραμματισμό και προετοιμασία, να αποτελέσει πόλο έλξης για την εγκατάσταση ποικίλων παραγωγικών δραστηριοτήτων, με στόχο όχι μόνο την εγχώρια αγορά, αλλά και τον ευρύτερο βαλκανικό χώρο.

Οι άξονες πολιτικής στους οποίους επικεντρώνονται οι απαραίτητες παρεμβάσεις για την οικονομική ανάπτυξη της Ανατολικής Μακεδονίας, είναι η δημιουργία και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, η ανάδειξη και αξιοποίηση των ανθρωπίνων πόρων, η βελτίωση και το άνοιγμα της αγοράς προς τις βαλκανικές χώρες. Τα βασικά προτεινόμενα έργα για την περιφέρεια, τα οποία περιλαμβάνονται τόσο στο ΚΠΣ II όσο και στο ΠΔΕ, δείχνουν τις προτεραιότητες αυτές. Αφορούν κυρίως έργα υποδομής μεταφορών, μεγάλα αρδευτικά, έργα βιομηχανικής και

γεωργικής ανάπτυξης, καθώς και έργα ανάπτυξης του αγροτικού χώρου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 11						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %
	τιμές	σύνθεση	1981-1991	τιμές	σύνθεση	1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	390.848	100,0	1,0	400.339	100,0	2,4
- Αστικός Πληθυσμός	146.961	37,6	4,9	156.366	39,1	6,4
- Ημιαστικός Πληθυσμός	82.726	21,2	2,4	86.035	21,5	4,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	161.161	41,2	-2,0	157.938	39,5	-2,0
Απασχόληση	138.724	100,0	13,0			
- Πρωτογενής	44.127	31,8	-10,4			
- Δευτερογενής	37.924	27,3	3,7			
(Μεταποίηση)	{29.161}	{21,0}	{39,4}			
- Τριτογενής	56.673	40,9	51,6			
(Τουρισμός)	{585}	{0,4}	{29,7}			
Ανεργία	6,0					
Τουρισμός (διανυκτώσεις)	1.305.539	100,0	19,9	1.827.755		40,0
- Αλλοδαπός	354.904	31,4	27,0			
- Ημεδαπός	950.635	68,6	27,0			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	388.896	100,0	18,7			
- Πρωτογενής	107.502	27,6	17,7			
- Δευτερογενής	126.473	32,5	10,3			
(Μεταποίηση)	{31.916}	{8,2}	{-56,8}			
- Τριτογενής	154.921	39,8	27,6			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	91					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	70					
Ευημερίας	80					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 11				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες	Μεταβολή %	Απόλυτες	Μεταβολή %
	τιμές	1981-1991	τιμές	1991-2001
	1991		2001	
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	146.961	4,9	156.367	6,4
ε.μ.	182.346		187.694	
Καβάλα				
σ.μ.	58.025	2,3	58.605	1,0
ε.μ. (σ.μ +15%)	66.729		67.396	
Ξερρες				
σ.μ.	50.390	8,8	53.413	6,0
ε.μ. (σ.μ +30%)	65.507		69.437	
Δράμα				
σ.μ.	38.546	3,8	39.124	1,5
ε.μ. (σ.μ +30%)	50.110		50.861	
Ημιαστικός πληθυσμός				
(27 Ημιαστικά Κέντρα)	82.726	2,4	86.035	4,0
Μέσο ημιαστικό κέντρο	3.064			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	26.111			
ε.μ.	87.653			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	261			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ / χλμ. ακτής	336			
Π.Σ. = Πολεοδομικό Συγκρότημα				
σ.μ = στατιστικό μέγεθος				
ε.μ = εκτιμώμενο μέγεθος				
π.ζ = παραλιακή ζώνη				
μ.α.Α = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 11		Τιμές σε χιλ. δρχ.	
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προΐσμός	Υπόλ. προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Δράμας			
Σύνολο ΠΔΕ	38.827.770	19.268.004	8.534.993
Εγγειοβελτιωτικά έργα	15.389.444	8.091.783	3.679.220
-Αρδευτικό Φωτολειβούς-Καλού Αγρού (1)	2.200.000	1.961.502	69.973
-Φράγμα Κάτω Νευροκοπίου Λευκογείων (2)	2.200.000	172.543	64.137
-Αρδευτικό έργο Κάτω Νευροκοπίου Λευκογείων (2)	3.325.157	292.308	292.308
-Αρδευτικό έργο Κάτω Νευροκοπίου Λευκογείων (2)	2.466.955	2.466.955	1.996.950
-Β' φάση Αρδευτικού έργου Βοϊράνης (2)	1.308.584	1.308.584	899.608
Γεν.Νοσοκομείο Δράμας (επέκταση) (2)	5.000.000	711.142	550.000
Βελτίωση-κατασ.Ε.Ο.57 Δράμας-Κ.Νευροκοπίου (1)	950.000	210.009	15.811
ΒΙΠΕ Δράμας (2)	325.000	34.753	28.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	3.100.000	3.100.000	495.706
Νομός Καβάλας			
Σύνολο ΠΔΕ	91.112.163	64.896.381	7.186.998
Εγγειοβελτιωτικά έργα	2.642.000	1.444.322	168.093
-Κατασκευή φράγματος Φωλιάς (2)	340.000	80.938	31.410
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	25.000	25.000	25.000
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	5.961.045	2.130.893	133.650
-Αποχέτευση και βιολογικός καθαρισμός Παληού (2)	1.350.000	1.296.000	8.650
Παράκαμψη Καβάλας (2)	2.470.000	111.073	24.435
Παράκαμψη Καβάλας - Ολοκλήρωση (2)	40.000.000	40.000.000	2.125.636
ΒΙΠΕ Καβάλας (2)	350.120	47.697	40.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	3.000.000	3.000.000	366.709
Νομός Σερρών			
Σύνολο ΠΔΕ	43.990.583	25.360.158	6.342.276
Εγγειοβελτιωτικά έργα	17.557.901	10.596.799	2.116.286
-Αρδευτικά Στρυμωνικού Δημητρισίου (1)	4.000.000	2.502.778	149.605
-Επείγοντα αντιπλημ. ποταμού Στρυμώνα κ.ά.	900.000	809.917	9.374
-Υδροδότηση Δικτύου Σερρών από ποταμ Στρυμώνα (2)	850.000	84.048	77.373
-Μεγάλη διώρυγα μεταφ. νερού πεδ. Σερρών 3κ. 1κ. 5κ.(2)	2.500.000	2.500.000	-
-Κατασκευή διώρυγας 3 κ. και έργων ύδρευσης Μεγαλοχωρίου-Χρυσοχωράφων (2)	419.000	419.000	364.553
-Επέκταση διώρυγας 5 κ. Ν. Σερρών (2)	445.000	445.000	223.413
-Εγγειοβελτιωτικά έργα Λειβαδειάς Κερκίνης (2)	459.000	459.000	384.199
-Αρδευτικό έργο Σκούταρι (2)	743.687	743.687	628.874
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	130.000	123.997	18.379
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	4.145.000	4.031.200	25.000
-Αποχέτευση και βιολογικός καθαρισμός Σερρών (2)	3.900.000	3.900.000	10.000
Οδός Θεσ/νίκης Στρυμώνα	1.385.000	423.218	174.789
Δασικά μέτρα Νομού (2)	2.455.000	2.455.000	473.746

Νομός Θεσσαλονίκης			
Σύνολο ΠΔΕ	246.091.463	136.593.335	30.991.350
Εγγειοβελτιωτικά έργα	1.264.413	1.180.952	472.543
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	62.468.528	33.307.409	3.104.096
-Αποχέτευση Θεσ/νίκης (1)	8.000.000	475.148	10.892
-Εγκατ/ση επεξ. λυμάτων καταθ.αγωγ.Αξιού-Γαλλικού (1)	7.100.000	1.465.933	190.985
-Συνέχ.διευθέτησης Δενδροποτάμου	2.500.000	294.981	46.246
-Αποχέτευση δυτικού τμήματος Θεσ/νίκης (2)	2.200.175	93	-268
-Εκτέλεση μικροέργων ύδρευσης (1)	3.888.000	2.415.198	385.000
-Υδρευση περιοχής Θεσσαλονίκης (1)	10.800.000	7.376.723	580.000
-Υδρευση Θεσσαλονίκης από ποτ.Αλιάκμωνα (1)	3.601.778	10	-16.322
-Διευθέτηση Δενδροποτάμου (2)	1.661.481	358.599	10.916
-Υδρευση Θεσ/νίκης από Αλιάκμωνα (2)	2.197.459	375.000	374.664
-Επέκταση εγκ/σεων επεξεργ. λυμάτων Θεσ/νίκης (2)	15.000.000	14.971.484	363.716
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	4.115.000	3.638.213	1.153.970
-Εγκ/ση επεξεργ. λυμάτων τουρ.περιοχών Θεσ/νίκης (2)	1.675.000	1.375.000	738.000
-Αποχέτευση ακαθάρ. τουρ.περιοχών Θεσ/νίκης (2)	2.000.000	2.000.000	198.250
Αξιοποίηση ιαματικών πηγών Ν. Απολλωνίας (2)	321.822	221.822	24.300
Ανατ. περιφερ. οδός Θεσ/νίκης (1)	9.084.150	5.518.900	4.067
Ενωτική οδός Σίνδου	1.500.000	364.996	276.945
Δυτική εισόδος πόλης Θεσ/νίκης	3.370.000	1.570.676	919.619
Μελέτες-έρευνες μετρό και επέκταση παραλιακής (2)	3.000.000	2.461.334	113.162
Δυτική εισόδος πόλης Θεσ/νίκης (2)	5.500.000	5.500.000	922.423
Αεροδρόμιο Μακεδονίας (2)	1.171.000	5.555.126	460.698
Αεροδρόμιο Θεσ/νίκης (2)	1.300.000	1.300.000	90.000
Αναστήλωση κλασικών και βυζαντινών μνημ.	2.000.000	1.562.000	670.000
Κτίριο Δασολογικού τμήματος Παν. Θεσ/νίκης (2)	1.121.859	21.917	21.900
Συντήρηση κτιριακών εγκ/σεων Πανεπιστ.	2.900.000	766.428	700.000
Τηλεφωνικό κέντρο Παν. Θεσ/νίκης	1.350.000	950.000	315.000
Κατασκ. Τελεγγλείου Ιδρύματος Θεσ/νίκης	1.509.110	1.399.110	110.000
Επέκταση κτιρ. Πολυτεχν. Σχολής Θεσ/νίκης	2.000.000	2.000.000	110.000
Ίδρυμα Παπαγεωργίου ανέγερση Νοσοκομείου (2)	1.612.000	1.612.000	700.000
Κατασκ. και εξοπλισ. Σχολής Καλών Τεχνών (2)	1.300.000	1.300.000	200.000
ΒΙΠΕ Θεσ/νίκης (2)	1.260.000	176.561	170.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	2.800.000	2.800.000	597.673
Σύνολο ΠΔΕ	420.021.979	246.117.878	53.055.617
Εγγειοβελτιωτικά έργα	36.853.758	21.313.856	6.436.142
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	62.623.528	33.456.406	3.147.475
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	14.221.045	9.800.306	1.312.620
Δασικά μέτρα	11.355.000	11.355.000	1.933.834
ΒΙΠΕ	1.935.120	259.011	238.000
Λοιπά μεγάλα έργα	88.844.941	73.559.751	8.528.785

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 12**α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών**

Το Υ.Δ. 12 αποτελείται από ολόκληρη τη Θράκη και τμήματα των νομών Δράμας και Καβάλας (τα ανατολικά και τη Θάσο) χωρίς τα αστικά τους κέντρα. Έτσι συμπίπτει κατά μεγάλο μέρος με την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης.

Αποτελεί το βορειοδυτικό άκρο της χώρας και συνορεύει με τη Βουλγαρία και την Τουρκία. Έχει κοινά ποτάμια με τις χώρες αυτές, με τη Βουλγαρία το Νέστο και τον Εβρο που έχουν τις πηγές τους εκεί και με την Τουρκία τον Εβρο. Τα σύνορα με τη Βουλγαρία βρίσκονται κατά μεγάλο μέρος στην οροσειρά του Αίμου.

Η γεωγραφική διαμόρφωση του Διαμερίσματος το έχει προικίσει με γη υψηλής παραγωγικότητας (έρχεται τρίτη σε ποσοστά επί της συνολικής έκτασης μετά τη Θεσσαλία και την Κεντρική Μακεδονία), με πολλά επιφανειακά νερά και με σημαντικότερους υδροβιότοπους, που αποτελούν φωλιές αποδημητικών πουλιών (από την άποψη αυτή η Θράκη είναι η πλουσιότερη περιοχή της χώρας και από τις πλουσιότερες της Ευρώπης), με αξιόλογα φυσικά τοπία παράκτια, παρόχθια και δασικά και με μνημεία της αρχαιότητας και νεώτερων εποχών.

Από πλευράς κατάστασης του περιβάλλοντος σημαντικό πρόβλημα αποτελεί η μεταφερόμενη ρύπανση των διασυνοριακών ποταμών, ειδικά του Νέστου που αποτελεί μετά τον Πηνειό Θεσσαλίας τον πιο βαρυμένο από την άποψη αυτή ποταμό της χώρας. Επίσης συνεχή κίνδυνο κρίσιμης αλλοίωσης διατρέχουν οι οικολογικά ευαίσθητες περιοχές (δέλτα ποταμών, παρόχθιες λίμνες, λιμνοθάλασσες, κλπ).

Κοινωνικά η περιοχή είναι ιδιότυπη αφού έχει το μεγαλύτερο ποσοστό μουσουλμανικού πληθυσμού από όλες τις περιφέρειες της χώρας, ιδιαίτερα στους νομούς Ξάνθης και Ροδόπης, όπου το ποσοστό είναι μεγαλύτερο. Η ιδιοτυπία αυτή, που έχει σαν χαρακτηριστικό τον υψηλό ρυθμό αύξησης του πληθυσμού, μαζί με τη θέση του Διαμερίσματος στο βορειοδυτικό άκρο της χώρας και στα σύνορα με τις μέχρι πρόσφατα κομμουνιστικές βαλκανικές χώρες και την Τουρκία δεν έδωσαν τη δυνατότητα να βγει η Θράκη από την κατάσταση της αναπτυξιακά “γκρίζας” περιοχής μέχρι σήμερα. Οι οικονομικοί δείκτες είναι από τους χαμηλότερους στη

χώρα, όπως και οι δείκτες ευημερίας.

Η Θράκη ανήκει στη ζώνη των υψηλότερων αναπτυξιακών κινήτρων από την πρώτη εφαρμογή τέτοιας πολιτικής (αρχές '70). Αυτό οδήγησε σε απρογραμμάτιστη και άναρχη δημιουργία βιομηχανικών εγκαταστάσεων στη Θράκη, ιδιαίτερα στην πιο προσπελάσιμη και κοντινή στον αναπτυξιακό άξονα της χώρας περιοχή της Ξάνθης με δυσμενείς επιπτώσεις στην παραπέρα εξέλιξη του τομέα και στο πολεοδομικό περιβάλλον, αφού δεν προβλέφθηκε και η κατασκευή υποδομής, στην οποία η Θράκη υστερεί σημαντικά.

Η απασχόληση εξελίχθηκε με αρνητικούς ρυθμούς σε όλους τους τομείς εκτός του τριτογενούς και η ανεργία είναι από τις υψηλότερες στη χώρα. Στον τουρισμό, που είναι κατά 85% ημεδαπός, παρατηρήθηκαν πολύ υψηλοί ρυθμοί αύξησης που είναι κατά πολύ φαινομενικοί λόγω χαμηλής αφετηρίας μέτρησης.

Οι προοπτικές εξέλιξης στο Υ.Δ. 12 είναι ευνοϊκές σε όλους τους τομείς μετά τις κοινωνικοπολιτικές αλλαγές στα Βαλκάνια και στον Εύξεινο Πόντο, χώρο στον οποίο η Θράκη κατέχει καίρια γεωπολιτική θέση. Η πολιτική που προωθείται δίνει έμφαση στην υποδομή, τεχνική και υπηρεσιών και στην οικολογική προστασία. Η αντιμετώπιση των κοινωνικοπολιτιστικών προβλημάτων αποτελεί βασική παράμετρο της επιτυχίας της πολιτικής.

Συμπεράσματα και ανάγκες ύδρευσης-αποχέτευσης

Όπως φαίνεται από την παραπάνω ανάλυση προβλήματα ύδρευσης δεν υπάρχουν πιεστικά στο Υ.Δ. 12 και δεν προβλέπονται μεγαλύτερες ανάγκες στο μέλλον γενικά. Υπάρχουν, όμως, ανάγκες προστασίας των μεγάλης οικολογικής σημασίας υδροτόπων (Δέλτα Εβρου, Δέλτα Νέστου, Λιμνών Κερκίνης και Μητρικού, Πόρτο Λάγος) από ρύπανση με κατάλληλη διάθεση και καθαρισμό λυμάτων.

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Η Θράκη είναι κατ' εξοχήν γεωργική περιφέρεια. Ενώ οι εδαφικοί και υδάτινοι πόροι είναι σημαντικοί, πολλές περιοχές της δεν αρδύονται από σύγχρονα συστηματικά δίκτυα και αυτό επηρεάζει αρνητικά την παραγωγικότητα. Διαθέτει

επίσης πλούσιους πόρους σε μεταλλεύματα και ορυκτά, αλλά η εκμετάλλευσή τους δεν έχει προχωρήσει ικανοποιητικά. Η απόσταση της περιφέρειας από τα σημαντικά διοικητικά και οικονομικά κέντρα, σε συνδυασμό με την κακή κατάσταση του εθνικού και περιφερειακού οδικού δικτύου και των λιμανιών της, είναι ίσως οι κυριότερες αιτίες της οικονομικής καθυστέρησης, παρά την ύπαρξη φυσικών πόρων. Από την άλλη πλευρά, η γειτνίαση με τις άλλες Βαλκανικές χώρες παρέχει τη δυνατότητα να αποτελέσει η Θράκη σύνδεσμο μεταξύ των χωρών αυτών και της Ελλάδας, αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δυνατότητες επίσης υπάρχουν και για τουριστική ανάπτυξη, η οποία όμως δεν είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο λόγω των ελλείψεων υποδομής.

Ο πρωτογενής τομέας παρουσιάζει τις μεγαλύτερες δυνατότητες για ανάπτυξη. Εκτός από τους εδαφικούς και υδάτινους πόρους η περιφέρεια διαθέτει σημαντικά δάση κατάλληλα και για οικονομική αξιοποίηση και πλούσια αλιευτικά πεδία, εσωτερικών υδάτων και θαλάσσια. Ο όγκος της γεωργικής παραγωγής δεν έχει μεγάλες δυνατότητες αύξησης, λόγω της περιοριστικής Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπάρχουν όμως μεγάλες δυνατότητες ανδιάρθρωσης της παραγωγής με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και την αύξηση των εξαγωγών. Η αύξηση της γεωργικής παραγωγής δημιουργεί παράλληλα τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα, που στηρίζεται στη μεταποίηση των αγροτικών πρώτων υλών. Αξιόλογες επίσης δυνατότητες παρουσιάζει η ανάπτυξη της δασοπονίας και της αλιείας.

Οι άξονες πολιτικής στους οποίους επικεντρώνονται οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις είναι η ανταγωνιστική αναδιάρθρωση της παραγωγής, η δημιουργία και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, η επίτευξη διαχειριστικής αυτονομίας, η ανάδειξη των ανθρωπίνων πόρων και το άνοιγμα προς τις Βαλκανικές και Παραεuxeίνιες χώρες.

Η αναπτυξιακή στρατηγική για την περιφέρεια βασίζεται στη βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής υποδομής, ώστε να αυξηθεί η ελκυστικότητα της περιοχής ως τόπου εγκατάστασης παραγωγικών δραστηριοτήτων. Η κατανομή των δαπανών του ΚΠΣ II κατά άξονα ανάπτυξης, δείχνει αυτές τις προτεραιότητες. Το 38% των συνολικών δαπανών του περιφερειακού σκέλους του ΚΠΣ αφορά έργα υποδομής μεταφορών, ενώ το 29% έργα γεωργικής ανάπτυξης και ανάπτυξης του αγροτικού χώρου. Το σύνολο των προτεινόμενων παρεμβάσεων και συνοδευτικών

έργων και μέτρων ενισχύεται με τη δημιουργία και ενεργοποίηση τοπικών αναπτυξιακών φορέων, όπως το Περιφερειακό Ταμείο Επενδύσεων, η Εταιρία Τεχνολογικής Ανάπτυξης Θράκης, το Ενεργειακό Κέντρο Θράκης και το Περιφερειακό Συμβούλιο Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 12						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %
	τιμές	σύνθεση	1981-1991	τιμές	σύνθεση	1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	377.410	100,0	-5,0	367.474	100,0	-2,8
- Αστικός Πληθυσμός	130.393	34,5	8,9	138.869	37,8	6,5
- Ημιαστικός Πληθυσμός	62.136	16,5	14,7	71.456	19,4	15,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	184.881	49,0	-14,0	157.149	42,8	-15,0
Απασχόληση	141.533	100,0	-5,5			
- Πρωτογενής	64.982	45,9	-28,0			
- Δευτερογενής	26.391	18,6	-6,0			
(Μεταποίηση)	{221.448}	{15,9}	{31,6}			
- Τριτογενής	50.160	35,4	40,0			
(Τουρισμός)	{556}	{0,4}	{60,2}			
Ανεργία	7,2					
Τουρισμός (διανυκτώσεις)	728.396	100,0	27,6	1.089.594		50,0
-Αλλοδαπός	137.133	18,9	6,4			
-Ημεδαπός	589.263	81,1	33,7			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	354.680	100,0	11,6			
- Πρωτογενής	123.215	34,7	10,0			
- Δευτερογενής	104.231	29,4	8,0			
(Μεταποίηση)	{44.908}	{12,7}	{5,1}			
- Τριτογενής	127.214	35,9	12,0			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	71					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	56					
Ευημερίας	64					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 12				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες	Μεταβολή %	Απόλυτες	Μεταβολή %
	τιμές	1981-1991	τιμές	1991-2001
	1991		2001	
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	130.393	8,9	138.869	6,5
ε.μ.	157.432		162.732	
Κομοτηνή				
σ.μ.	39.927	6,5	40.326	1,0
ε.μ. (σ.μ. +30%)	51.905		52.424	
Ξάνθη				
σ.μ.	37.463	10,5	38.220	0,0
ε.μ. (σ.μ. +30%)	48.702		49.686	
Αλεξανδρούπολη				
σ.μ.	38.220	6,8	38.984	0,0
ε.μ. (σ.μ. +10%)	42.042		42.882	
Ορεστιάδα (σ.μ. = ε.μ.)	14.783	18,1	17.740	20,0
Ημιαστικός πληθυσμός				
(13 Ημιαστικά Κέντρα)				
Μέσο ημιαστικό κέντρο	4.780			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	14.528			
ε.μ.	121.063			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	252			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ./ χλμ. ακτής	480			
Π.Σ = Πολεοδομικό Συγκρότημα				
σ.μ = στατιστικό μέγεθος				
ε.μ = εκτιμώμενο μέγεθος				
π.ζ = παραλιακή ζώνη				
μ.α.Α = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 12		Τιμές σε χιλ. δρχ.	
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προϋσμός	Υπόλ. προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Εβρου			
Σύνολο ΠΔΕ	111.505.844	75.476.383	9.025.976
Εγγειοβελτιωτικά έργα	24.024.000	12.357.898	1.299.060
-Αντιπλημμυρικά έργα Εβρου	1.495.000	15.761	64
-Αρδευτικά Αρδα Εβρου (1)	520.000	57.005	4.943
-Αρδευτ. περιοχής Νεοχωρίου Βάλτου Στέρνας (1)	6.939.000	2.436.053	140.062
-Συμπλ. και προστατ. έργα Αρδα (1)	1.000.000	551.383	996
-Προσαγωγός διώρυγα Πέπλου Φερρών	2.500.000	1.454.369	17.053
-Αρδευτικό Τυχερού	455.000	20.917	2.776
-Οριστική μελέτη φράγματος Δέρειου	220.000	155.751	1.487
-Αρδευτικό έργπ Σουφλίου	575.000	15.000	5.000
-Αρδευτικά δίκτυα Πέπλου (2)	705.000	705.000	857.766
-Αρδευτικά δίκτυα Φερρών (2)	2.100.000	2.100.000	4.651
-Κατασκ. φράγματος ρέματος Καλύβα, Κομάρων	1.140.000	1.140.000	-
-Κατασκ. φράγματος ρέματος Καλατζή Ασπρονερίου	1.720.000	1.720.000	-
-Προμελέτη φράγματος Μάνθειας	80.000	76.598	4.673
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	12.385.000	11.590.549	1.199.852
-Κατασκευή βιολογικού καθαρισμού Σουφλίου	500.000	307.000	10.000
-Βιολογικός καθαρισμός Αλεξ/πολης (2)	875.000	393.549	77.352
-Αποχέτευση Σουφλίου (2)	500.000	450.000	350.000
-Αποχέτευση και βιολογικός καθαρισμός Ορεσιτιάδας (2)	2.650.000	2.600.000	107.500
-Αποχέτευση ακαθάρτων και ομβρίων Αλεξ/πολης (2)	7.000.000	7.000.000	275.000
-Αποχέτευση Διδυμοτείχου (2)	840.000	840.000	380.000
Κατασκ. λιμανιού Καμαριώτισσας Σαμοθράκης (2)	1.000.000	30.608	30.608
Αντιπλ. αναχώμ. για προστασ. παραεβρίων οικισμ.(2)	2.020.493	211.102	211.102
Λιμάνι Αλεξ/πολης (εκβάθυνση) (2)	1.400.000	305.439	300.000
Ανέγερση κτιρίων Ιατρικής Σχολής Αλεξ/πολης	550.000	108.400	7.500
Δασικά μέτρα Νομού (2)	2.600.000	2.600.000	239.062
Νομός Ροδόπης			
Σύνολο ΠΔΕ	52.748.656	37.107.823	8.688.042
Εγγειοβελτιωτικά έργα	425.000	186.306	140.000
-Αντιπλημμυρικά και αποστραγ. έργα (2)	425.000	186.306	140.000
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	54.416.656	5.277.036	196.522
-Υδρευσ.-Αποχέτ.-δίκτυο ακαθ.ομβρίων Κομοτηνής (2)	5.000.000	5.000.000	175.000
-Βιολογικός καθαρισμός Κομοτηνής (2)	750.000	49.238	17.233
-Μελέτη κατασ.φράγματος ταμιευτ.για ύδρ.Κομοτηνής (2)	70.000	12.251	4.289
Συγκροτ. ύπνου,εστίασης,ψυχαγ. φοιτητ.Κομοτηνής	3.000.000	184.000	99.500
Ανέγερση Νομικής Κομοτηνής	4.000.000	4.000.000	530.000
Ανέγερση Νομικής Κομοτηνής (2)	4.000.000	4.000.000	70.000
Ανέγερση Βιβλιοθήκης Πανεπ. Θράκης (2)	1.000.000	1.000.000	30.000
Κτιριακό συγκρότημα Αστυνομ.Δ/σης Ροδόπης	720.000	680.000	30.000
Ε.Ο. Νο2 Θεσ/μικής-Γέφυρας Κήπων (2)	1.460.000	899.344	313.883
Ε.Ο. Νο2 Θεσ/μικής-Παράκαμψη Κομοτηνής (2)	820.000	820.000	736.117
Βελτ.ασφαλτόστρ.οδικού δικτύου Ροδόπης (2)	1.070.000	32.305	14.600
ΒΙΠΕ Κομοτηνής	847.663	174.000	99.500
Δασικά μέτρα Νομού (2)	2.750.000	2.750.000	376.712

Νομός Ξάνθης			
Σύνολο ΠΔΕ	44.242.932	20.571.387	6.916.289
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	2.700.000	1.731.578	282.500
-Βιολογικός καθαρισμός Ξάνθης (2)	400.000	194.688	35.000
-Αποπεράτ. αποχετευτικών δικτύων Ξάνθης (2)	1.500.000	1.450.000	247.500
Συγκροτ. ύπνου, εστίασης, ψυχαγ. φοιτητ. Ξάνθης	2.000.000	876.145	149.300
Γεν. Νοσοκομείο Ξάνθης 300 κλινών	9.500.000	1.864.457	1.633.650
Βελτίωση Ε.Ο. Νο2 Θεσνίκης-Γέφυρας Κήπων (2)	1.010.000	319.606	288.000
ΤΕΛ Ξάνθης (2)	1.240.000	50.060	50.060
ΒΙΠΕ Ξάνθης	160.000	16.872	13.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	1.900.000	1.900.000	220.135
Νομός Δράμας			
Σύνολο ΠΔΕ	38.827.770	19.268.004	8.534.993
Εγχειοβελτιωτικά έργα	15.389.444	8.091.783	3.679.220
-Αρδευτικό Φωτολειβούς-Καλού Αγρού (1)	2.200.000	1.961.502	69.973
-Φράγμα Κάτω Νευροκοπίου Λευκογείων (2)	2.200.000	172.543	64.137
-Αρδευτικό έργο Κάτω Νευροκοπίου Λευκογείων (2)	3.325.157	292.308	292.308
-Αρδευτικό έργο Κάτω Νευροκοπίου Λευκογείων (2)	2.466.955	2.466.955	1.996.950
-Β' φάση Αρδευτικού έργου Βοϊράνης (2)	1.308.584	1.308.584	899.608
Γεν. Νοσοκομείο Δράμας (επέκταση) (2)	5.000.000	711.142	550.000
Βελτίωση-κατασ. Ε.Ο.57 Δράμας-Κ.Νευροκοπίου (1)	950.000	210.009	15.811
ΒΙΠΕ Δράμας (2)	325.000	34.753	28.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	3.100.000	3.100.000	495.706
Νομός Καβάλας			
Σύνολο ΠΔΕ	91.112.163	64.896.381	7.186.998
Εγχειοβελτιωτικά έργα	2.642.000	1.444.322	168.093
-Κατασκευή φράγματος Φωλιάς (2)	340.000	80.938	31.410
	25.000	25.000	25.000
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	5.961.045	2.130.893	133.650
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.350.000	1.296.000	8.650
-Αποχέτευση και βιολογικός καθαρισμός Παληού (2)	2.470.000	111.073	24.435
Παράκαμψη Καβάλας (2)	40.000.000	40.000.000	2.125.636
Παράκαμψη Καβάλας - Ολοκλήρωση (2)	350.120	47.697	40.000
ΒΙΠΕ Καβάλας (2)	3.000.000	3.000.000	366.709
Δασικά μέτρα Νομού (2)			
Σύνολο ΠΔΕ	338.435.365	217.319.978	40.352.298
Εγχειοβελτιωτικά έργα	42.480.444	22.080.309	5.286.373
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	25.000	25.000	25.000
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	75.442.701	20.730.056	1.812.524
Δασικά μέτρα Νομού	13.350.000	13.350.000	1.698.324
Λοιπά μεγάλα έργα	84.893.276	56.687.012	7.390.702

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 13**α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών**

Το Υ.Δ. 13 είναι ολόκληρη η Κρήτη, που εκτός από γεωγραφική και ιστορική οντότητα αποτελεί και μία από τις 13 διοικητικές περιφέρειες της χώρας. Έτσι αποτελεί το μόνο υδατικό διαμέρισμα του οποίου τα προγραμματικά-αναπτυξιακά στοιχεία συμπίπτουν με τα περιφερειακά.

Υφιστάμενη κατάσταση και εξελίξεις

Η Κρήτη αποτελεί ιστορική περιοχή της χώρας, με σημαντικότερα μνημεία όλων των εποχών (ιδιαίτερης παγκόσμιας σημασίας είναι τα μοναδικά μνημεία της Μινωικής Εποχής) και γεωγραφικές ιδιομορφίες που δίνουν σε κάθε τμήμα της ιδιαίτερο χαρακτήρα. Τα χαρακτηριστικά αυτά μαζί με το κλίμα της, που είναι θερμό και ξερό και προσφέρεται για οκτάμηνη τουριστική δραστηριότητα και για όψιμες και πρώιμες καλλιέργειες έχουν διαμορφώσει τις βασικές ειδικεύσεις της οικονομίας της και έχουν επηρεάσει τις εξελίξεις.

Ο κύριος και σχεδόν αποκλειστικός άξονας ανάπτυξης της Κρήτης είναι ο βόρειος. Λόγω του ότι αποτελεί το εσωτερικό μέτωπο του νησιού προς την ηπειρωτική Ελλάδα, του σχετικά ηπιότερου κλίματός του και της καταξίωσης από παλιότερες εποχές όταν δημιουργήθηκαν εκεί σημαντικές μεσαιωνικές πόλεις και λιμάνια. Ηράκλειο (Κάντια), Ρέθυμνο και Χανιά. Στον άξονα αυτόν βρίσκονται δύο από τα πέντε μεσαιού μεγέθους αστικά κέντρα της χώρας και το σύνολο του αστικού πληθυσμού του νησιού και έχει εγκατασταθεί το 90% της μεταποιητικής, της εξυπηρετικής και της τουριστικής δραστηριότητας. τα κύρια λιμάνια και αεροδρόμια.

Η εντατική τουριστική και υψηλής απόδοσης γεωργική δραστηριότητα (όψιμα-πρώιμα κηπευτικά) αποτέλεσαν τη βάση για ταχεία αύξηση πληθυσμού και εισοδήματος και για δημιουργία υποδομής τεχνικής και υπηρεσιών εθνικού-περιφερειακού επιπέδου (πανεπιστήμιο, κέντρα έρευνας, λιμάνι, αεροδρόμιο, βόρειος οδικός άξονας).

Η αύξηση του εισοδήματος και του πληθυσμού οδήγησε σε υπέρμετρη, άναρχη και καταστροφική για το περιβάλλον, φυσικό και ανθρωπογενές, επέκταση

του Ηρακλείου και σε μικρότερο βαθμό των Χανίων, που αποτελούν ένα δίπολο της κατηγορίας των πιο δυναμικών μεσαίου μεγέθους αστικών περιοχών της χώρας.

Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα κρίσιμη στο Ηράκλειο, όπου η συνύπαρξη ενός μεγάλου λιμανιού και αεροδρομίου της χώρας (με προοπτικές σημαντικών επεκτάσεων), εντονότατης τουριστικής δραστηριότητας (δεύτερης στη χώρα μετά από της Αττικής), εξυπηρετήσεων προς την εντατική γεωργική δραστηριότητα της ενδοχώρας του, πανεπιστημίου, σημαντικού κέντρου ερευνών και πληθυσμού 170000 κατοίκων αρκετά υψηλού μέσου εισοδήματος (επομένως υψηλής αγοραστικής δύναμης) έχουν αλλοιώσει τον ιστορικό-παραδοσιακό χαρακτήρα της πόλης και του περιγύρου και έχει προκαλέσει δυσλειτουργίες και ρύπανση.

Η τουριστική δραστηριότητα (αλλοδαπών κατά 93%) χαρακτηρίζεται ταυτόχρονα από γραμμική ανάπτυξη αλλά και από σημειακή συγκέντρωση, από ξενοδοχειακές μονάδες υψηλής στάθμης αλλά και από αδήλωτα αυθαίρετα κτίσματα (σε ποσοστό 50% του συνόλου των κλινών), από πλήρη επικράτηση του ανθρωπογενούς χαρακτήρα σε ορισμένες τουριστικές περιοχές αλλά και από επικράτηση του φυσικού περιβάλλοντος σε άλλες.

Σε μια μέρα του Αυγούστου υπολογίζεται ότι στο νησί (ειδικά στις ακτές) βρίσκεται πληθυσμός ίσος με το χειμερινό με ανάλογες ανάγκες σε νερό και ενέργεια (ανεπαρκή και για το μόνιμο πληθυσμό) και σε παροχή υπηρεσιών αποχέτευσης και καθαρισμού λυμάτων, αποκομιδής και διάθεσης απορριμμάτων, κλπ. Η επίπτωση των δυσμενών περιβαλλοντικών συνθηκών στην παραπέρα εξέλιξη του τουρισμού και εν γένει της οικονομίας της Κρήτης, στις περιοχές μάλιστα όπου έχει συγκεντρωθεί το σημαντικότερο σχετικό δυναμικό μπορεί να είναι σε μεγάλο βαθμό ανασταλτική, ιδιαίτερα στο Ηράκλειο, αν δεν παρθούν μέτρα πολεοδομικής ρύθμισης και χωροταξικής διάρθρωσης, καθώς και βελτίωσης της υποδομής.

Η παραγωγικότητα (ΑΕΠ ανά απασχολούμενο) στην Κρήτη είναι σχετικά υψηλή σε όλους τους τομείς και ιδιαίτερα στον τριτογενή τομέα (υπηρεσίες, τουρισμός), όπου ο εκσυγχρονισμός ορισμένων επιχειρήσεων είναι από τους υψηλότερους στη χώρα. Υψηλή, όμως, είναι και η παραοικονομία στον τουρισμό που μπορεί να αγγίζει το 50% της συνολικής.

Οι Κρήτες αναγνωρίζεται ότι διακρίνονται από σημαντικό ενδογενή

δυναμισμό, που τους έδωσε τη δυνατότητα να μετατρέψουν τη μεγαλόνησο από αναπτυξιακά “γκρίζα” περιμετρική περιοχή των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών με προβλήματα απομόνωσης σε μια από τις σχετικά αναπτυγμένες και σχετικά ικανοποιητικά συνδεδεμένες με τον ηπειρωτικό χώρο νησιωτικές περιοχές (που κατά πολύ οφείλεται στην ιδιωτική και συλλογική πρωτοβουλία) με προοπτικές παραπέρα προώθησης της ανάπτυξης και της διεθνούς ένταξης. Ηδη οι Κρήτες προσανατολίζουν τη δράση τους προς ένα διεθνή ρόλο στην Ανατολική Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική και μέσω αυτών με την Ασία, τον οποίο θεωρούν εξίσου σημαντικό με τις νέες προοπτικές που ανοίγονται στις βόρειες περιφέρειες της χώρας μετά τις κοινωνικοπολιτικές αλλαγές στην Ανατολική Ευρώπη.

Συμπεράσματα και ανάγκες ύδρευσης-αποχέτευσης

Όπως παραπάνω αναφέρθηκε η βόρεια παραλιακή ζώνη της Κρήτης συγκεντρώνει σημαντικό μόνιμο και εποχιακό πληθυσμό, σε επίπεδα που σε μερικές περιοχές ξεπερνούν τα όρια “χωρητικότητας” (παράλια ζώνη Ηρακλείου, Λιμένας Χερσονήσου). Επίσης σημαντική συγκέντρωση εποχιακού πληθυσμού παρατηρείται σε σημειακές παράκτιες περιοχές πέρα από το βόρειο και στο νότιο τμήμα όλων των νομών της Κρήτης (Ιεράπετρα, Αγία Γαλήνη, Μάταλα, Χώρα Σφακίων), όπου παρά το γεγονός ότι δεν ξεπερνούνται τα όρια “χωρητικότητας” υπάρχει ανάγκη για έγκαιρη αντιμετώπιση αναγκών και προβλημάτων ύδρευσης-αποχέτευσης.

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Η Κρήτη ακολούθησε τις γενικές δημογραφικές τάσεις της χώρας. Στη δεκαετία 1981-1991 ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού (7,3%) ξεπέρασε το μέσο όρο του συνόλου χώρας. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού συγκεντρώνεται στο νομό Ηρακλείου και στα πεδινά του νομού Χανίων. Ο νομός Λασιθίου είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένος. Η Κρήτη διατηρεί το γεωργικό χαρακτήρα της οικονομίας της με 32,4% του συνόλου της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα, 17,6% στο δευτερογενή τομέα και 50% στον τριτογενή και κυρίως στον τουρισμό (1991). Το Ακαθάριστο Περιφερειακό προϊόν κατανέμεται κατά 28,7% στη γεωργία, 16,3% στο δευτερογενή τομέα και 55% στις υπηρεσίες (1991). Σε σταθερές τιμές αυξήθηκε κατά 30,3% μεταξύ 1981-1991, αρκετά περισσότερο από το μέσο όρο του συνόλου χώρας.

Η ανάπτυξη της Κρήτης κατά τις τελευταίες δεκαετίες στηρίχτηκε στη γεωργία, όπου επικράτησαν οι δυναμικές καλλιέργειες, όπως τα κηπευτικά υπό κάλυψιν, παρά τις ελλείψεις στα αρδευτικά δίκτυα. Βασίστηκε επίσης και στον τουρισμό, δεδομένου ότι διαθέτει αξιόλογους πόρους. Οι προοπτικές για τους τομείς αυτούς εξακολουθούν να είναι ευνοϊκές. Ας σημειωθεί ότι και ο τομέας της βιομηχανινίας παρουσιάζει ενδιαφέρουσες προοπτικές, με κύριο πλεονέκτημα τις ευνοϊκές δημογραφικές εξελίξεις και το γεγονός ότι η Κρήτη παρουσιάζει το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας από όλες τις περιφέρειες. Συγκριτικό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη κλάδων προηγμένης τεχνολογίας αποτελεί επίσης η συγκέντρωση Πανεπιστημίων και ερευνητικών ιδρυμάτων, όπου γίνεται έρευνα σε τεχνολογίες αιχμής.

Η κατανομή των κονδυλίων του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος της Κρήτης έγινε με στόχο τη βελτίωση των υποδομών για την περαιτέρω τουριστική και αγροτική ανάπτυξη. Συγκεκριμένα προτείνεται να κατανεμηθεί το 28% σε έργα υποδομής ύδρευσης, αποχέτευσης και προστασίας του περιβάλλοντος, το 22% σε έργα υποδομής μεταφορών, το 9% σε έργα πολιτιστικά και αθλητικά και το 8.5% σε έργα για τον τουρισμό. Τα έργα αυτά εκτός του ότι θα συμβάλουν στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων, αναμένεται να συμβάλουν επίσης στην άρση των εμποδίων για την τουριστική ανάπτυξη και στη μείωση του κόστους μεταφοράς των γεωργικών προϊόντων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 13						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες τιμές	Ποσοστιαία σύνθεση	Μεταβολή % 1981-1991	Απόλυτες τιμές	Ποσοστιαία σύνθεση	Μεταβολή % 1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	540.054	100,0	7,3	579.644	100,0	11,0
- Αστικός Πληθυσμός	224.134	41,5	17,3	253.944	43,8	13,3
- Ημιαστικός Πληθυσμός	66.291	12,3	11,4	75.572	13,0	14,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	249.629	46,2	-0,8	250.128	43,2	0,2
Απασχόληση	199.475	100,0	5,6			
- Πρωτογενής	64.600	32,4	-38,7			
- Δευτερογενής	35.088	17,6	5,8			
(Μεταποίηση)	{17.737}	{8,9}	{8,4}			
- Τριτογενής	99.787	50,0	53,0			
(Τουρισμός)	{8.982}	{4,5}	{86,0}			
Ανεργία	5,54					
Τουρισμός (διανυκτώσεις)	9.709.937	100,0	60,7	15.236.722		56,9
-Αλλοδαπός	9.106.763	93,8	64,0			
-Ημεδαπός	603.174	6,2	23,3			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	552.533	100,0	30,3			
- Πρωτογενής	158.522	28,7	11,1			
- Δευτερογενής	90.292	16,3	12,7			
(Μεταποίηση)	{20.845}	{3,8}	{-10,3}			
- Τριτογενής	303.719	55,0	46,0			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	89					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	69					
Ευημερίας	78					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 13				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες τιμές 1991	Μεταβολή % 1981-1991	Απόλυτες τιμές 2001	Μεταβολή % 1991-2001
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	224.134	17,3	253.944	13,3
ε.μ.	285.265		323.319	
Π.Σ. Ηρακλείου				
σ.μ.	126.907	14,4	142.136	12,0
ε.μ. (σ.μ.+30%)	164.979		184.777	
Π.Σ. Χανίων				
σ.μ.	72.092	11,4	77.859	8,0
ε.μ. (σ.μ.+30%)	93.720		101.217	
Π.Σ. Ρεθύμνου				
σ.μ.	25.135	30,7	33.932	35,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	27.649		37.325	
Ημιαστικός πληθυσμός	66.291	11,4	75.572	14,0
(15 Ημιαστικά Κέντρα)				
Μέσο ημιαστικό κέντρο	4.419			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	194.199			
ε.μ.	402.515			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	1.306			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ./ χλμ ακτής	308			
Π.Σ = Πολεοδομικό Συγκρότημα σ.μ = στατιστικό μέγεθος ε.μ = εκτιμώμενο μέγεθος π.ζ = παραλιακή ζώνη μ.α.Α = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 13			Τιμές σε χιλ. δρχ.
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προβλόμενος	Υπόλ. προς αποπ.	Πληρωμές 1994
Νομός Χανίων			
Σύνολο ΠΔΕ	100.157.247	56.276.665	13.137.322
Εγγειοβελτιωτικά έργα	15.208.000	8.383.800	2.060.528
-Ερευν. και παραγ. γεωτρήσεις Νομού Χανίων (1)	500.000	215.000	34.000
-Διοικητικές δαπάνες ΟΑΔΥΚ (1)	2.500.000	356.500	300.000
-Μικρά αρδευτικά έργα Χανίων (1)	1.000.000	618.000	240.150
-Αξιοποίηση πηγών Ζούρμπου (άρδευση Ακρωτηρίου Κ.Αποκόρωνα σε έκταση 18.000 στρεμ., επιχορήγηση)(2)	3.650.000	33.800	33.800
-Αξιοποίηση πηγών Ζούρμπου (1)	1.000.000	1.000.000	250.000
-Αξιοποίηση πηγών Ζούρμπου (2)	400.000	400.000	233.200
-Αποπεράτ. λιμνοδεξαμενής Α'ΚΠΣ (Χρυσοσκαλίτισσα και Αγ. Θεόδωροι Χανίων) (2)	1.100.000	1.100.000	826.378
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	240.000	190.000	
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	10.502.815	9.100.184	559.519
-Βιολογικός καθαρισμός Χανίων (2)	1.244.815	422.550	14.519
-Βιολογικ. καθαρισμός-Θαλάσσια προστασία Χανίων (2)	1.650.000	1.650.000	210.000
-Αποχ. ακαθάρ. & ομβρίων Χανίων (2)	4.100.000	4.100.000	280.000
-Αποχ. περιοχής Κολυμπαρίου Χανίων (2)	2.700.000	2.700.000	55.000
Επιχορ. Μεσογ. Αγρονομ. Ινστ. Χανίων	1.120.000	300.000	300.000
Εκσυγχ. Μεσογ. Αγρονομ. Ινστ. Χανίων (2)	920.000	125.000	125.000
Οδοί Χανιά-Κολυμπάρι-Καστέλι-Πλάτανος	2.065.000	273.594	32.523
Οδοί Χανιά-Κολυμπάρι-Καστέλι-Πλάτανος (2)	1.100.000	15.589	15.588
Παράκαμψη Χανίων (2)	2.575.000	540.000	400.829
Παράκαμψη Χανίων (2)	2.000.000	2.000.000	598.875
Νέος αερόσταθμος αεροδρομίου Χανίων (2)	2.825.000	1.400.180	1.393.578
Κτιριακές εγκ/σεις πολυτεχ. Κρήτης (Ακρωτήρι)	2.500.000	872.500	526.300
Κτιριακές εγκ/σεις πολυτεχ. Κρήτης (Ακρωτήρι) (2)	1.000.000	1.000.000	600.000
Γεν. Νοσοκ. Χανίων (νέο συγκρότ. 460 κλινών) (2)	14.000.000	14.000.000	250.000
Κτιριακό συγκρότημα Αστυν. Δίσης Χανίων (2)	720.000	550.840	54.000
Νομός Ρεθύμνης			
Σύνολο ΠΔΕ	28.356.416	14.685.210	3.971.360
Εγγειοβελτιωτικά έργα	3.700.500	2.166.400	640.416
-Μικρά αρδευτ. & υδρευτικά έργα Ν. Ρεθύμνης (1)	1.500.000	437.900	199.000
-Μικρά αρδευτικά έργα Ρεθύμνης (2)	550.000	550.000	286.000
-Αρδευτ. φράγμα Κουραδιώτη (2)	1.027.000	1.027.000	104.016
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	7.225.000	6.048.975	581.648
-Βιολογικός καθαρισμός Ρεθύμνης (2)	1.700.000	1.262.721	344.148
-Υδρευση-αποχέτευση Ρεθύμνης (2)	4.250.000	4.250.000	277.500
Οδοί: Ρέθυμνο-Σπήλι-Αγία Γαλήνη (2)	600.000	600.000	60.000
Κτιριακ. εγκ/σεις περιοχής Γάλλου Παν. Κρήτης	1.200.000	1.004.103	349.919
Κτιριακ. εγκ/σεις περιοχής Γάλλου Παν. Κρήτης (Β' συγκρότημα)	1.300.000	565.027	399.300

Νομός Ηρακλείου			
Σύνολο ΠΔΕ	99.524.527	59.813.573	11.014.787
Εγγειοβελτιωτικά έργα	4.207.741	3.710.451	272.406
Κατασκευή φράγματος Φανερωμένης Ν. Ηρακλείου (2)	2.600.000	2.600.000	
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	21.120.000	12.515.698	2.610.000
-Αποχ. -Βιολογικός καθαρισμός Ηρακλείου (1)	8.975.000	5.745.315	1.710.000
-Υδρευση Ηρακλείου (1)	6.200.000	1.959.339	550.000
-Βιολογικός καθαρισμός Ηρακλείου (2)	4.800.000	4.800.000	350.000
ΒΙΠΕ Ηρακλείου (2)	1.500.000	109.186	30.000
Κατασ. οδού Ηράκλειο-Άγιοι Δέκα (2)	2.500.000	2.500.000	3.619
Κατασ. οδού Ηράκλειο-Βιάννος (2)	2.500.000	2.500.000	180.000
Αεροδρόμιο Ηρακλείου - αερόσταθμος (2)	1.040.000	22.147	102
Αεροδρόμιο Ηρακλείου - επέκταση κεντρ.κτιρίου (2)	3.000.000	64.733	53.700
Αεροδρ. Ηρακλείου - επέκτ. κεντρ.κτιρίου(Β'φάση)(2)	3.000.000	3.000.000	610.806
ΤΕΙ Ηρακλείου	2.300.000	746.274	400.000
Κατ. λυόμεν. ή προκατασκ. Πανεπιστ.Ηρακλείου	2.000.000	1.621.700	544.800
Σχολή Θετικών Επιστημών (2)	2.300.000	2.300.000	550.000
Δασικά μέτρα Νομού (2)	1.200.000	1.200.000	104.897
Νομός Λασιθίου			
Σύνολο ΠΔΕ	36.525.652	16.810.094	5.164.078
Εγγειοβελτιωτικά έργα	3.700.000	861.045	198.554
-Κατασκευή φράγματος Μπραμιανού (1)	1.200.000	85.863	
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	2.803.000	450.827	36.317
-Αποχέτευση Ιεράπετρας (2)	655.000	4.750	4.462
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	2.290.000	2.290.000	148.500
-Αποχέτευση Ιεράπετρας (2)	500.000	500.000	35.000
Γενικό Νοσοκομείο Κέντρο Υγείας Νεάπολης (2)	1.519.500	35.000	35.000
Σύνολο ΠΔΕ	264.563.842	147.585.542	33.287.547
Εγγειοβελτιωτικά έργα	26.816.241	15.121.696	3.171.904
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις	2.843.000	640.827	36.317
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	41.137.815	29.954.857	3.899.667
ΒΙΠΕ	1.500.000	109.186	30.000
Λοιπά μεγάλα έργα	55.284.500	37.236.687	7.588.836
Έργα εκτελούμενα σε διάφορους Νομούς της Κρήτης	14.234.000	3.262.009	1.630.989
Εγγειοβελτιωτικά έργα	8.804.000	590.248	135.000
-Αξιοποίηση εργατικού δυναμικού Κρήτης. Αρδευτικό έργο Καστέλου-Γεωργούπολης (1)	4.500.000	1.861.261	1.265.074
-Κατασκευή λιμνοδεξαμενών Ν. Κρήτης (2)	1.400.000	305.828	23.921
Νότιος άξονας Κρήτης	43.000.000	43.000.000	1.498.725
Βόρειος άξονας Κρήτης (2)			

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 14**α) Ανάλυση και αξιολόγηση βασικών μεγεθών και εκτίμηση μελλοντικών**

Το Υ.Δ. 14 περιλαμβάνει όλα τα νησιά του Αιγαίου, τα μεγάλα της Περιφέρειας Βόρειου Αιγαίου και τα μικρά της Περιφέρειας Νότιου Αιγαίου. Στους Πίνακες 1 και 2 παρουσιάζονται σχετικά κοινωνικοοικονομικά στοιχεία.

Υφιστάμενη κατάσταση και εξελίξεις

Ο νησιωτικός χαρακτήρας του Υ.Δ. 14 προσδιορίζει σε μεγάλο μέρος την ταυτότητά του μαζί με την ιστορική εξέλιξη και την ακριτική θέση του. Ως προς τα τελευταία, χαρακτηριστική είναι η αλλαγή οικονομικού και χωροταξικού προσανατολισμού που έχουν υποστεί τα νησιά του Αιγαίου μετά την προσάρπισή τους στην Ελλάδα, αφού καταργήθηκε η άμεση σχέση τους με τα δυτικά παράλια της Τουρκίας.

Η ραγδαία ανάπτυξη της Πρωτεύουσας και η αποκλειστική συγκέντρωση σε αυτήν όλου του αναπτυξιακού δυναμικού που ξεκίνησε από τη δημιουργία του νέου ελληνικού κράτους τον περασμένο αιώνα και επιταχύνθηκε στην περίοδο ανασυγκρότησης μετά το δεύτερο παγκόσμιο και τον εμφύλιο πόλεμο απορρόφησε κάθε ικμάδα από το νησιωτικό χώρο και τον καταδίκασε σε πλήρη μααρασμό.

Τα προγράμματα ανάπτυξης επικεντρώνουν την προσπάθεια στην προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος, φυσικού και ανθρωπογενούς (καλλίτερη ρύθμιση των χώρων συγκέντρωσης της βιομηχανίας με προγράμματα εξυγίανσης, δημιουργία νέων ή συμπλήρωση παλαιών ΒΙΠΕ, βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, αύξηση της κυκλοφοριακής χωρητικότητας των μεγάλων αρτηριών, κατασκευή έργων διευθέτησης των κοιτών των ποταμών, καθαρισμός ακτών, ανάδειξη μνημείων και χώρων), στην ενίσχυση των παραγωγικών τομέων και βελτίωση-προσαρμογή του εργατικού δυναμικού σύμφωνα με τις νέες συνθήκες εργασίας, στον έλεγχο και τη βελτίωση της ποιότητας της τουριστικής-παραθεριστικής δραστηριότητας στην περιοχή.

Ετσι, σήμερα το Βόρειο Αιγαίο αποτελεί τη φτωχότερη περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας και το σύνολο του αιγαίου νησιωτικού

χώρου πάσχει από πληθυσμιακή αποδιάρθρωση, ελλείψεις βασικών υποδομών και απομόνωση σε σχέση με το πιά αναπτυγμένο ηπειρωτικό χώρο.

Εν τούτοις την τελευταία εικοσαετία ο αιγαιακός νησιωτικός χώρος απέκτησε ιδιαίτερη σημασία για τους Έλληνες και για ξένους τουρίστες, ως ένας μοναδικής ελκυστικότητας χώρος, ιδιαίτερα το Νότιο Αιγαίο. Η τουριστική ανάπτυξη είχε θετικές επιπτώσεις στα αναπτυξιακά μεγέθη του Νότιου Αιγαίου, οι αρνητικοί ρυθμοί μεταβολής των προηγούμενων δεκαετιών έγιναν θετικοί στην τελευταία δεκαετία 1981-1991 και η απομόνωση περιορίζεται σημαντικά κατά τους θερινούς μήνες. Στο κανάλι της τουριστικής ανάπτυξης μπαίνει και το Βόρειο Αιγαίο, που λόγω μεγαλύτερου μεγέθους νησιών έχει δυνατότητες να αναπτύξει και άλλους τομείς της οικονομίας πέρα από τον τουρισμό.

Η γρήγορη τουριστική ανάπτυξη δημιούργησε προβλήματα ανισορροπιών, λόγω της έντονης συγκέντρωσης σε τόπο (ορισμένα νησιά), χρόνο (θερινή περίοδος) και κλάδους (οικοδομήσεις, εμπόριο, εστιατόρια και κέντρα αναψυχής, ενοικιάσεις οχημάτων), προβλήματα υπέρβασης της χωρητικότητας του περιβάλλοντος, της υποδομής και της διαθεσιμότητας πόρων (τον Αύγουστο βρίσκεται σε ορισμένα νησιά πληθυσμός δεκαπλάσιος του μόνιμου και σε μερικά τριάντα και πάνω φορές μεγαλύτερος), έντονη παραοικονομία. Δεν δημιουργήθηκε γενικά υγιής βάση για συνέχιση της ανάπτυξης με αποτέλεσμα να παρουσιαστεί κάμψη στους ρυθμούς εξέλιξης του τουρισμού στις ήδη αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές.

Οι προοπτικές ανάπτυξης των νησιών του Αιγαίου είναι θετικές, διότι διαθέτουν ανεξάντλητο πλούτο φυσικού και ιστορικοπολιτισμικού περιβάλλοντος, ανεκμετάλλευτες δυνατότητες ανάπτυξης των δραστηριοτήτων εκείνων που η σύγχρονη τεχνολογία και οι προτεραιότητες για μια ανάπτυξη συνδυασμένη με προστασία πόρων και αξιών (βιώσιμη ανάπτυξη) κάνουν δυνατές και αναγκαίες (ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, εξοικονόμηση και επαναχρησιμοποίηση πόρων, βιοκαλλιέργειες, παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων, προώθηση χρήσιμων και σήμερα παραδοσιακών τεχνικών). Ηδη, πέρα από τα έργα του ΚΠΣ II που εξυπηρετούν στόχους ολοκληρωμένης ανάπτυξης, προωθούνται ειδικά προγράμματα για τα νησιά, Κοινοτικής και εθνικής πρωτοβουλίας. Η χρήση της τηλεματικής είναι, επίσης, ένα από τα μέσα που μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα προβλήματα απομόνωσης και δυσχέρειας προσπέλασης των

υπηρεσιών υγείας, εκπαίδευσης, δημόσιας διοίκησης, πολιτιστικών.

Συμπεράσματα για τις ανάγκες υδρεύσεων-αποχετεύσεων

Η ραγδαία τουριστική ανάπτυξη έχει δημιουργήσει τεράστιες εποχικές ανάγκες ύδρευσης και αποχέτευσης-βιολογικού καθαρισμού στα νησιά του Αιγαίου, πέρα από τις ανάγκες των μόνιμων κατοίκων σε όλη τη διάρκεια του χρόνου. Λόγω στενότητας των άμεσα διαθέσιμων υδατικών πόρων το πρόβλημα απαιτεί ειδική αντιμετώπιση, τεχνολογική καινοτομία αλλά και χρήση παραδοσιακών τεχνικών που έχουν αποδειχτεί αποτελεσματικές.

β) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα Κοινοτικά προγράμματα

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι απαιτούνται πλέον ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για να επιτευχθεί ο στόχος της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της περιφέρειας των νησιών του Αιγαίου. Η ανάπτυξη πρέπει να στηρίζεται σε ένα ολοκληρωμένο δίκτυο οικονομικών και κοινωνικών λειτουργιών και να μη περιορίζεται στις τουριστικές και συναφείς δραστηριότητες- όπως στην περίπτωση των νησιών του νότιου Αιγαίου και στην ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα - όπως στην περίπτωση των νησιών του βόρειου Αιγαίου.

Βασικοί στρατηγικοί στόχοι για την ανάπτυξη της περιφέρειας θεωρούνται πάντοτε:

- Η άρση της γεωγραφικής απομόνωσης, με την κοινωνική και οικονομική απομόνωση που αυτή συνεπάγεται.
- Η δημιουργία και διατήρηση συνολικής ενδογενούς και ανατροφοδοτούμενης ανάπτυξης με την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού και τη στήριξη του εντόπιου ανθρώπινου δυναμικού.

Οι βασικοί αυτοί στόχοι θα επιτευχθούν με έργα για τη συγκράτηση του πληθυσμού και τη βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος. Αυτά σχετίζονται άμεσα με τη δημιουργία και την ικανοποιητική λειτουργία ενός πλήρους δικτύου υποδομών. Συγκεκριμένα χρειάζεται βελτίωση των αστικών υποδομών, των λιμανιών, των συγκοινωνιών και έργα κοινωνικής υποδομής. Ας σημειωθεί ότι η

διατήρηση του περιβάλλοντος αποτελεί κρίσιμης σημασίας στόχο για την περιφέρεια, δεδομένου ότι το περιβάλλον είναι ο σημαντικότερος φυσικός πόρος που διαθέτει. Τελικός στόχος, όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι η επίτευξη ενδογενούς και ανατροφοδοτούμενης και συνεπώς βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Η κατανομή των οικονομικών πόρων που διατίθενται από το ΚΠΣ II αντικατοπτρίζει, σε μεγάλο βαθμό, αυτή τη στρατηγική επιλογή. Συγκεκριμένα:

- Μεγάλο ποσοστό του συνολικού προϋπολογισμού δαπανών, πάνω από το 1/3 του συνόλου, απορροφάται από τον τομέα των μεταφορών, αν και το ποσοστό είναι μειωμένο σε σχέση με το ΚΠΣΙ.
- Αμεση προτεραιότητα επίσης δίδεται στις δαπάνες για έργα ύδρευσης και αποχέτευσης, εφόσον οι δύο αυτοί τομείς θεωρούνται σημαντικοί για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων.
- Οι τομείς τουρισμού και πολιτισμού λαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος των συνολικών δαπανών του ΚΠΣ II, αυξημένο κατά πολύ σε σχέση με το προηγούμενο πρόγραμμα.
- Η ενίσχυση της γεωργικής και συγχρόνως της συνολικής αγροτικής ανάπτυξης αποτελεί ένα σημαντικό αναπτυξιακό μέτρο. Ανάλογα ενισχύονται έργα για την προστασία του περιβάλλοντος και χωροταξικές ρυθμίσεις, έργα για τον αθλητισμό και την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Οι μεγάλης σημασίας τομείς της ενέργειας και των επικοινωνιών καλύπτονται από άλλα προγράμματα και κοινοτικές πρωτοβουλίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 14						
Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά						
	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %	Απόλυτες	Ποσοστιαία	Μεταβολή %
	τιμές	σύνθεση	1981-1991	τιμές	σύνθεση	1991-2001
	-1991-			-2001-		
Πληθυσμός	456.712	100,0	6,6	506.897	100,0	11,0
- Αστικός Πληθυσμός	145.005	31,7	4,3	149.065	29,4	2,8
- Ημιαστικός Πληθυσμός	92.563	20,3	10,1	111.076	21,9	20,0
- Αγροτικός Πληθυσμός	219.144	48,0	6,8	246.756	48,7	12,6
Απασχόληση	144.444	100,0	6,1			
- Πρωτογενής	25.198	17,4	-41,8			
- Δευτερογενής	35.213	24,4	4,6			
(Μεταποίηση)	(14.146)	(9,8)	(-1,2)			
- Τριτογενής	84.033	58,2	41,2			
(Τουρισμός)	(9.208)	(6,4)	(66,3)			
Ανεργία	7,0					
Τουρισμός (διανυκ/σεις)	12.715.072	100,0	60,2	20.344.115		60,0
- Αλλοδαπός	11.609.984	91,3	5,0			
- Ημεδαπός	1.105.088	8,7	62,1			
ΑΕΠ (εκατ. δρχ. τιμές 1991)	459.943	100,0	36,6			
- Πρωτογενής	70.064	15,2	8,2			
- Δευτερογενής	92.778	20,2	36,4			
(Μεταποίηση)	(25.630)	(5,6)	(-87,2)			
- Τριτογενής	297.101	64,6	56,6			
Δείκτες (χώρα 100)						
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	90					
Κατά κεφαλή Εισόδημα	78					
Ευημερίας	81					

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 14				
Ανάγκες Υδρευσης - Αποχέτευσης				
	Απόλυτες	Μεταβολή %	Απόλυτες	Μεταβολή %
	τιμές	1981-1991	τιμές	1991-2001
	1991		2001	
Αστικός Πληθυσμός				
σ.μ.	145.005	4,3	149.065	2,8
ε.μ.	156.360		160.461	
Ρόδος				
σ.μ.	43.558	5,1	43.994	1,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	47.914		48.393	
Χίος				
σ.μ.	29.998	-1,4	29.998	0,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	32.908		32.998	
Μυτιλήνη				
σ.μ.	24.953	-0,2	24.953	0,0
ε.μ. (σ.μ.+10%)	27.448		27.448	
Ερμούπολη				
σ.μ.	15.940	-3,9	15.302	-4,0
ε.μ.	17.534		16.833	
Κάλυμνος (σ.μ.=ε.μ.)	15.842	9,6	17.426	10,0
Κως (σ.μ.=ε.μ.)	14.714	24,2	17.363	18,0
Ημιαστικός πληθυσμός				
(24 Ημιαστικά Κέντρα)	106.983			
Μέσο ημιαστικό κέντρο	92.563	10,1	111.076	20,0
Μικρά κατοικημένα νησιά	3.857			
(9 Πληθυσμού κάτω των 2000 κατ.)	10.563			
Τουρισμός (Διανυκτερεύσεις) μ.α.Α.				
σ.μ.	254.301			
ε.μ.	560.335			
Μήκος π.ζ. (χλμ)	5.870			
Τουρίστες μ.α.Α. ε.μ./ χλμ. ακτής	95			
Π.Σ. = Πολεοδομικό Συγκρότημα				
σ.μ. = στατιστικό μέγεθος				
ε.μ. = εκτιμώμενο μέγεθος				
π.ζ. = παραλιακή ζώνη				
μ.α.Α. = μέρα αιχμής Αυγούστου				

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 14			Τιμές σε χιλ. δρχ.
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΔΕ	Ολικός Προϋπολογισμός	Υπόλ. προς αποπ.	Πληρωμές 1984
Νομός Λέσβου			
Σύνολο ΠΔΕ	67.533.795	48.205.886	6.595.283
Εγγειοβελτιωτικά έργα			
-Κατασκευή λιμνοδεξ/νών Ν.Λέσβου-Λήμνου-Αγ.Ευστρ.(2)	1.700.000	394.763	390.728
-Κατασκευή φράγματος Ερεσσού (2)	2.700.000	2.700.000	-
-Αποπεράτωση Λιμνοδεξαμενών Ν. Λέσβου (2)	450.000	450.000	186.057
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	7.913.903	7.219.303	518.896
-Υδρευση-Αποχέτευση Μυτιλήνης (2)	5.800.000	5.680.000	333.000
Κατασκευή κρηπιδ. στο λιμάνι Μύρινας (2)	680.000	149.422	122.344
Οδικό δίκτυο Ν. Λέσβου (2)	3.520.790	1.007.776	535.283
Στερ. συντήρ. ανάδειξη Κάστρου Μυτιλήνης (2)	700.000	700.000	18.750
Στερ. συντήρ. ανάδειξη Κάστρου Μύρινας (2)	500.000	500.000	750
Δευτεροβάθμια Γεν.Τεχν.Εκπαίδευση Μυτιλήνης (1,2)	3.918.459	935.615	167.964
Αεροδρόμιο Μυτιλήνης	1.377.000	472.222	282.352
Νομός Χίου			
Σύνολο ΠΔΕ	31.029.118	19.406.590	4.653.644
Εγγειοβελτιωτικά έργα			
-Κατασκευή φράγματος Κόρης (2)	2.000.000	2.000.000	-
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	3.333.600	1.779.563	597.782
-Αποχέτευση-Βιολ.καθαρισμός πόλης Χίου (1)	2.833.600	1.279.563	597.782
Οδικό δίκτυο Ν. Χίου (2)	704.000	253.130	99.960
Αξιοπ. αναστήλωση μνημείων Κάστρου Χίου	1.300.000	1.300.000	2.305
Ειδικό Πρόγραμμα Νήσου Χίου:	9.222.012	3.753.448	1.050.590
-Μελέτη-κατασκευή υδρευτικού φράγματος Ν. Χίου	551.312	242.556	203.900
(Περιλαμβάνει ακόμη έργα λιμένων, Οδικά δίκτυα, Δίκτυα ύδρευσης, Αθλ.εγκαταστάσεις, Αεροδρόμιο Χίου)			
Νομός Σάμου			
Σύνολο ΠΔΕ	39.184.298	29.894.044	5.955.110
Εγγειοβελτιωτικά έργα			
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	2.904.828	2.370.828	120.828
-Βιολογικός καθαρισμός Σάμου (2)	346.170	12.170	12.170
-Βιολογικός καθαρισμός Καρλοβασιού (2)	300.000	100.000	100.000
Οδικό δίκτυο Σάμου (2)	1.066.267	573.435	488.528
Αεροδρόμια Σάμου-Ικαρίας (2)	2.135.413	146.545	101.999
Αξιοποίηση ιαματικών πηγών Ικαρίας (2)	1.070.000	594.483	539.000
Γενικό Νοσοκομείο Σάμου (2)	1.000.000	1.000.000	400.000
Νομός Κυκλάδων			
Σύνολο ΠΔΕ	41.166.212	27.983.956	7.478.949
Εγγειοβελτιωτικά έργα			
-Μελέτες λιμνοδεξαμενών Ν. Κυκλάδων (2)	1.250.000	447.158	390.444
-Κατασκευή λιμνοδεξαμενών Ν. Κυκλάδων (2)	5.100.000	1.993.595	1.241.601
-Κατασκευή φράγματος Φανερωμένης Νάξου (2)	2.900.000	2.900.000	-
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	1.955.245	1.297.125	536.404
-Αποχ. Κοιν. Ν. Θήρας (2)	430.000	30.000	30.000
-Βιολογ. καθαρισμός Μυκόνου (2)	360.245	360.245	360.245
Αεροδρόμιο Σύρου (2)	1.213.000	145.849	8.645
Αεροδρόμιο Σαντορίνης (2)	918.000	453.209	401.503

Νομός Δωδεκανήσου			
Σύνολο ΠΔΕ	81.257.896	56.103.476	9.642.722
Εγγειοβελτιωτικά έργα	4.236.188	2.498.031	1.219.048
-Κατασκευή λιμνοδεξαμενών Δωδεκανήσου (2)	950.000	158.794	156.410
-Κατασκευή λιμνοδεξαμενών Πλατύ Κω (2)	670.000	670.000	128.111
-Ταμιευτήρας Λιβαδιού Αστυπάλαιας (2)	1.000.000	443.330	239.932
-Μελέτη-κατασκ. λιμνοδεξαμενών Νήσων Δωδεκανήσου (2)	625.000	301.020	263.674
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	7.609.283	5.672.113	740.240
-Βιολογ. καθαρισμός Ρόδου (2)	2.700.000	2.700.000	302.123
-Διάθεση λυμάτων πόλης Κω (2)	441.283	120.265	10.573
-Εγκατ/σεις επεξεργασίας λυμάτων περιοχής πόλης Κω (2)	768.000	382.429	11.550
Λιμάνι Καλύμνου (2)	410.000	80.337	26.250
Λιμάνι Καλύμνου (2)	5.740.400	5.240.001	219.751
Αεροδρόμιο Ρόδου (2)	389.000	123	-330
Αεροδρόμιο Κω (2)	2.000.000	2.000.000	47.748
Αεροδρόμιο Καρπάθου(2)	1.575.000	25.285	11.466
Επισκευή, διαρρύθμ. κτιρίων Παν. Αιγαίου Ρόδου	2.000.000	2.000.000	100.000
Λαϊκή Κατοικία-Στέγαση Ρόδου	1.960.000	33.877	14.081
Λαϊκή Κατοικία-Στέγαση Κω	700.000	627.626	50.000
Γεν.Νοσοκομείο Ρόδου (330 κλ.) (2)	10.000.000	10.000.000	252.000
Κατασκ. υπόγειου δικτύου Μεσαιων. πόλης Ρόδου (2)	467.274	467.274	213.562
Επισκ., μετατρ. Ξενοδοχ. των Ρόδων σε Κέντρο Τύπου	654.000	220.000	219.150
Νομαρχειακά Έργα: Πρόγραμμα Νήσων Αιγαίου:			
-Επέκταση αποχ. δικτύου Δήμου Κω	453.174	453.174	453.174
Σύνολο ΠΔΕ	260.171.319	181.593.952	34.325.708
Εγγειοβελτιωτικά έργα	20.933.188	13.944.117	3.456.706
Υδρεύσεις-Αποχετεύσεις Δημ. Επιχειρήσεων	23.716.859	18.338.932	2.514.150
Λοιπά μεγάλα έργα	56.225.101	33.375.387	6.030.725

3. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

1.1 Βασικά δεδομένα

Η λειτουργία της ελληνικής γεωργίας μετά την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση χαρακτηρίζεται από σχετική στασιμότητα του γεωργικού προϊόντος επιδείνωση του ισοζυγίου, το οποίο από πλεονασματικό έχει παρουσιάσει έντονο και διευρυνόμενο έλλειμμα, αύξηση των πραγματικών τιμών των προϊόντων στον καταναλωτή. Η αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων των αγροτών που παρατηρήθηκε οφείλεται κατά το μεγαλύτερο ποσό της σε αύξηση των επιδοτήσεων, οι οποίες αντλώνται και από εγχώριους πόρους αλλά κατά κύριο λόγο από κοινοτικά κονδύλια.

Η δομή τη ελληνικής γεωργίας εξακολουθεί να κυριαρχείται από μικρές εκμεταλλεύσεις, μέσου μεγέθους 46 στρεμμάτων και χωρισμένες σε μεγάλο αριθμό αγροτεμαχίων (6-7 ανά εκμετάλλευση). Πρόκειται για τις μικρότερες αγροτικές εκμεταλλεύσεις στην ΕΟΚ, όπου ο μέσος όρος είναι 133 στρέμματα. Η γόνιμη γεωργική γη εντοπίζεται στις πεδιάδες της Θεσσαλίας, της Μακεδονίας και της Θράκης. Το 25% των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ευρίσκονται σε ημιορεινές και το 20% σε ορεινές περιοχές χαμηλής, κατά κανόνα, γονιμότητας. Το 70% της γεωργικής γης ανήκει σε μειονεκτικές περιοχές (ορεινές και προβληματικές).

Στις ορεινές περιοχές, επικρατούν υποβαθμισμένα δάση και φυσικοί βοσκότοποι, κατάλληλοι μόνο για εκτατική κτηνοτροφία. Για την αξιοποίηση των εκτάσεων αυτών απαιτούνται σχετικά μεγάλες επενδύσεις σε έργα αναδάσωσης και βελτιωτικά βοσκοτόπων. Η γεωργία υπό συνθήκες μεσογειακού κλίματος παρουσιάζει αρκετές δυνατότητες για δημιουργία μεγάλης προστιθέμενης αξίας ανά στρέμμα (κυρίως σε κλάδους όπως κηπευτικά, εντατική χοιροτροφία και πτηνοτροφία), αλλά απαιτεί σημαντικές επενδύσεις σε έργα υποδομής και αρδευτικά.

Το 1991, αρδεύονταν περίπου 12 εκατομμύρια στρέμματα, δηλαδή το 34% του συνόλου των καλλιεργουμένων εκτάσεων, έναντι 26% που αρδευόταν το 1981. Οι αρδευόμενες εκτάσεις αποτελούν λιγότερο από 70% των θεωρούμενων αρδεύσιμων. Παρατηρείται αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, με μείωση των αροτραίων και των αμπελιών και αύξηση των δενδρωδών καλλιεργειών. Κατά την εξεταζόμενη περίοδο οι στρεμματικές αποδόσεις των περισσότερων προϊόντων αυξήθηκαν, αλλά αυξήθηκε παράλληλα και το κόστος παραγωγής, με αποτέλεσμα η προστιθέμενη αξία να παραμείνει σχεδόν αμετάβλητη.

Η απασχόληση στον αγροτικό τομέα παρουσιάζει μείωση περίπου κατά 10% στην εξεταζόμενη περίοδο, το οποίο θεωρείται σχετικά χαμηλό, στη φάση αναπτύξεως που διανύει η χώρα μας. Ο ρυθμός εξόδου του αγροτικού πληθυσμού από τη γεωργία προσδιορίζεται, μεταξύ άλλων και από το ρυθμό ανάπτυξης των άλλων κλάδων της οικονομίας, οι οποίοι απορροφούν το ανθρώπινο δυναμικό που εγκαταλείπει τις γεωργικές δραστηριότητες. Παράλληλα, το αγροτικό εργατικό δυναμικό είναι σχετικά μεγάλης ηλικίας. Το 60% περίπου των αρχηγών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι ηλικίας πάνω από 56 ετών. Ο μεγάλος αριθμός απασχολούμενων στη γεωργία αποτελεί ένδειξη ενός βαθμού υποαπασχόλησης.

Η παραγωγικότητα της εργασίας στη γεωργία (ακαθάριστη αξία παραγωγής ανά εργαζόμενο) υπολογίζεται στο 70% περίπου αυτής των άλλων τομέων της οικονομίας. Κατά συνέπεια, το αγροτικό εισόδημα υπολείπεται των λοιπών εισοδημάτων. Παρουσιάζει επίσης σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των πεδινών περιοχών και των ορεινών, απομονωμένων και νησιωτικών περιοχών.

Παράλληλα, η σύνθεση της γεωργικής παραγωγής - 70% φυτική και 30% ζωική - είναι περίπου αντίστροφη από αυτήν των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μπορεί να θεωρηθεί ότι χειροτέρευσε μετά την ένταξη, δεδομένου ότι σε γενικές γραμμές αυξήθηκε η παραγωγή και ο βαθμός αυτόνομιας της χώρας σε προϊόντα πλεονασματικά (εκτός των φρούτων και των λαχανικών). Αντίθετα, η παραγωγή και ο βαθμός αυτόνομιας των ζωοκομικών προϊόντων, που ήταν ήδη ελλειμματικά, μειώθηκε ακόμη περισσότερο. Οι εξελίξεις αυτές αποδίδονται κατά κύριο λόγο:

- α. Στην Κοινή Οργάνωση Αγοράς και τις διαφορές της κατά προϊόν, όσον αφορά τη χρηματοδότηση της στήριξης, την προστασία από το διεθνή ανταγωνισμό κ.ο.κ και
- β. Στην ένταση του ενδοκοινοτικού ανταγωνισμού.

Ο τρόπος που διαμορφώνεται η ΚΟΑ δεν εξαρτάται μόνο από καθαρώς οικονομικά κριτήρια, όπως π.χ. η ελλειμματικότητα σε επίπεδο ΕΟΚ, αλλά παίζει μεγάλο ρόλο επίσης η διαπραγματευτική δύναμη της χώρας παραγωγής και της ομάδας παραγωγών που αντιπροσωπεύει. Για το λόγο αυτό, η προστασία είναι πολλές φορές μεγαλύτερη σε προϊόντα έντονα πλεονασματικά, όπως κρέας, γαλακτοκομικά, σιτηρά κλπ. Επιπλέον, η μεγάλη προστασία για τα προϊόντα αυτά,

εξασφαλίζει τη διατήρηση τιμών πολύ υψηλοτέρων από τις διεθνείς, με αποτέλεσμα να επιδεινώνονται τα προβλήματα υπερπαραγωγής.

1.2 Προβλήματα του πρωτογενή τομέα

Από τη σύντομη ανάλυση που προηγήθηκε προκύπτει ότι πολλά προβλήματα που αντιμετωπίζει η ελληνική γεωργία, τα οποία εμποδίζουν τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης του τομέα, πηγάζουν από διαρθρωτικές αδυναμίες. Οι διαρθρωτικές ατέλειες, που εμποδίζουν την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων παραγωγής και οργάνωσης των αγορών εντοπίζονται:

- στις κλιματικές συνθήκες
- στο μικρό μέγεθος και στον κατακερματισμό των αγροτικών εκμεταλλεύσεων
- στο χαμηλό ποσοστό αρδευόμενων εκτάσεων και
- στο υψηλό ποσοστό αγροτικών εκμεταλλεύσεων που βρίσκονται σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.

Εκτός από τα διαρθρωτικά και τα σχετιζόμενα με αυτά προβλήματα αγοράς, υπάρχουν βασικές θεσμικές και οργανωτικές αδυναμίες, που επιδρούν δυσμενώς στην ανάπτυξη του τομέα. Οι βασικότερες από τις οποίες είναι:

- Ελλείψεις υποδομής στον τομέα εμπορίας και μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων (αποθήκευση-συντήρηση-συσσκευασία).
- Ελλείψεις στην οργάνωση της διακίνησης των προϊόντων εγχωρίως και στο εξωτερικό, όπου απαιτείται έρευνα των αγορών και διάνοιξη νέων, προβολή των προϊόντων και ποιοτικοί έλεγχοι.
- Υψηλό κόστος χρηματοδότησης των επενδύσεων
- Χαμηλό επίπεδο τεχνικής υποστήριξης των παραγωγών με ανεπαρκή προσφορά υπηρεσιών εκπαίδευσης, εφαρμογών και πληροφόρησης- ενημέρωσης προς τους παραγωγούς. Το πρόβλημα επιτείνεται από το

χαμηλό επίπεδο επαγγελματικής εξειδίκευσης των γεωργών, σε συνδυασμό με τη σχετικά μεγάλη ηλικία τους.

Το τελικό συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι ενώ οι έλληνες αγρότες ως σύνολο ωφελήθηκαν από την ένταξη στην Ε.Ε. δεν φαίνεται να ωφελήθηκε ο τομέας ως παραγωγική δραστηριότητα. Ο κοινοτικός ανταγωνισμός δεν φαίνεται να κινητοποίησε την παραγωγική δυναμικότητα της ελληνικής γεωργίας. Όσο χαμηλότερες ήταν οι παραγωγικές επιδόσεις, έτειναν να αντισταθμίζονται με δημοσιονομική στήριξη από τον προϋπολογισμό και κυρίως από το ΕΓΤΠΑ. Η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής γεωργίας μειώθηκε μετά την ένταξη. Η ανταγωνιστικότητα ενός κλάδου αυξάνεται με επενδύσεις και εκσυγχρονισμό, που προκαλούν μείωση του κόστους παραγωγής σε σχέση με τους ανταγωνιστές. Οι συνολικές επενδύσεις (δημόσιες και ιδιωτικές) στον αγροτικό τομέα κατά την περίοδο 1980-89, μειώνονταν σε σταθερές τιμές.

1.3 Η ελληνική γεωργία και η Κοινή Αγροτική Πολιτική

Ο αγροτικός τομέας με την αναμόρφωση της ΚΑΠ και την εφαρμογή περιοριστικής πολιτικής από την ΕΟΚ αλλά και εγχωρίως στο μέλλον, θα αντιμετωπίσει προβλήματα αναδιάρθρωσης και μείωσης του κόστους παραγωγής. Η απαίτηση για εκσυγχρονισμό είναι αναπόφευκτη, έτσι ώστε η πίεση στο εμπορικό ισοζύγιο να μειωθεί, να αποφευχθούν αρνητικές συνέπειες στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, και να είναι δυνατή η διατήρηση του σημερινού επιπέδου των αγροτικών εισοδημάτων.

Η αναγκαιότητα της αναθεώρησης της ΚΑΠ στηρίζεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν άλλα περιθώρια για αύξηση της γεωργικής παραγωγής στην Κοινότητα, εφόσον η παραγωγή αυξάνει με ρυθμό 2% και η ζήτηση 0,5% το χρόνο. Παράλληλα, η τεχνολογική πρόοδος και οι εγγυήσεις των γεωργικών τιμών, που απομακρύνουν τους παραγωγούς από την πραγματικότητα της αγοράς έχουν ως αποτέλεσμα τη μεγάλη αύξηση των αποδόσεων στην ευρωπαϊκή γεωργία. Τα εμφανιζόμενα πλεονάσματα, δημιουργούν δημοσιονομικό αδιέξοδο, λόγω αύξησεως του κόστους διαχείρισής τους, ενώ η διάθεσή τους σε τρίτες χώρες σε πολύ χαμηλές τιμές, που αποτελεί έμμεση επιδότηση των καταναλωτών των χωρών αυτών δεν είναι εφικτό να συνεχισθεί χωρίς αντιδράσεις από τους εμπορικούς εταίρους της Ε.Ε.

Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ άρχισε από το 1989. Πρόκειται για περιοριστική πολιτική τιμών και συγκεκριμένα επιβολή περιορισμών στο σύστημα εγγυημένης αγοραστικής παρέμβασης, δηλ. μείωση τιμών και επιδοτήσεων όταν η παραγωγή υπερβαίνει μία "οροφή" με την εφαρμογή του μηχανισμού των σταθεροποιητών.

Ταυτόχρονα, παρατηρήθηκε σαφής τάση αποσύνδεσης της πολιτικής τιμών από την εισοδηματική πολιτική της ΕΟΚ. Η πολιτική τιμών θεωρείται μέσον για την εξισορρόπηση προσφοράς και ζήτησης, ενώ η λύση του εισοδηματικού προβλήματος επιχειρείται με την εφαρμογή κοινωνικών και οικονομικών διαρθρωτικών προγραμμάτων.

2.1 Τομεακή πολιτική για τον πρωτογενή τομέα

Η ελληνική γεωργία οφείλει να προσαρμοσθεί σε ένα ραγδαία μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Οι σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει αφορούν κυρίως τις αλλαγές στο διεθνή χώρο και συγκεκριμένα την απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου μέσω των συμφωνιών της GATT και τις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης. Στο εσωτερικό της Ε.Ε. παρατηρούνται επίσης εξελίξεις που αφορούν την αναμόρφωση της ΚΑΠ, τα μέτρα για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, καθώς και τη διεύρυνση της Ένωσης. Τα κοινοτικά αναπτυξιακά προγράμματα, που στοχεύουν στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου, μπορούν να βοηθήσουν στην προσαρμογή της ελληνικής γεωργίας, με την προϋπόθεση ότι θα αξιοποιηθούν κατάλληλα.

Οι βασικοί στόχοι της εθνικής πολιτικής για τον αγροτικό τομέα κατά την προσεχή πενταετία είναι:

- Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με παρεμβάσεις τόσο στο επίπεδο της παραγωγής όσο και στο κύκλωμα εμπορίας και μεταποίησης των προϊόντων.
- Ο εκσυγχρονισμός των γεωργικών δομών και η βελτίωση των υποδομών.
- Η ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη.

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών προϊόντων θα επιδιωχθεί με την εφαρμογή ενός συνόλου δράσεων που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της

παραγωγής δυναμικών προϊόντων υψηλής οικονομικής αποδοτικότητας, τα οποία παρουσιάζουν καλύτερες προοπτικές ζήτησης στην εγχώρια ή τη διεθνή αγορά ενώ αντίστοιχα θα αποθαρρυνθεί η παραγωγή που παρουσιάζουν χρόνια προβλήματα διάθεσης. Παράλληλα, θα επιδιωχθεί η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων σε όλες τις φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας με τη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας.

Ο εκσυγχρονισμός των γεωργικών δομών και της υποδομής θα επιδιωχθεί με τη δημιουργία έργων και την εφαρμογή προγραμμάτων που αποσκοπούν στην αναβάθμιση της τόσο γεωργικής υποδομής, όσο και της παροχής υπηρεσιών στήριξης του αγροτικού τομέα. Ο δεύτερος αυτός στόχος είναι σύμφωνος, αλλά και ενισχυτικός του πρώτου στόχου, δηλαδή της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων. Παράλληλη επιδίωξη είναι η εξασφάλιση των απαραίτητων προϋποθέσεων για την εφαρμογή των κανόνων ενοποίησης της ευρωπαϊκής αγοράς.

Η ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη θα επιδιωχθεί κυρίως με τη δημιουργία συμπληρωματικών απασχολήσεων για τους γεωργούς, με ιδιαίτερη έμφαση στη διαφύλαξη των φυσικών πόρων και την προστασία του αγροτικού περιβάλλοντος. Έμφαση δίνεται επίσης στην αξιοποίηση του υδατικού δυναμικού και στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκαλούν οι πρόσφατες περίοδοι ξηρασίας. Με το στόχο αυτό συνδέεται η αξιοποίηση των δασών, η οποία παράλληλα αναμένεται να συμβάλει στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των αγροτικών πληθυσμών. Σχετικά προβλέπονται επίσης ενέργειες για την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων και γενικά του δασικού περιβάλλοντος. Βασικοί στόχοι για τον υποκλάδο της αλιείας θεωρούνται εκτός από τη βελτίωση της παραγωγικότητας και τη στήριξη του εισοδήματος των εργαζομένων, η προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων και η προώθηση της αλιευτικής έρευνας.

Για την επίτευξη των γενικών αυτών στόχων εφαρμόζεται, τόσο στο εθνικό όσο και στο περιφερειακό επίπεδο ένα σύνολο μέτρων που περιέχονται:

- Στο εθνικό σκέλος του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ)
- Στα δεκατρία Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), που απαρτίζουν το περιφερειακό σκέλος του ΚΠΣ
- Στις Κοινοτικές πρωτοβουλίες και

- Στα συνοδευτικά μέτρα.

Τα αναπτυξιακά αυτά προγράμματα αναμένεται να συμβάλουν αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του τομέα καθώς και στην εξασφάλιση σταθερής και ισόρροπης ανάπτυξης κατά την περίοδο εφαρμογής τους.

2.2 Αγροτική ανάπτυξη και περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.

Ο Στόχος 1 του ΚΠΣ, αφορά την περιφερειακή ανάπτυξη και εντάσσονται σ' αυτόν τρεις χώρες ως σύνολο, η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Ιρλανδία, η Νότια Ιταλία, ένα μεγάλο τμήμα της Ισπανίας και οι γαλλικές κτήσεις εκτός Ευρώπης. Περιλαμβάνει 5 άξονες προτεραιότητας, εκ των οποίων ο άξονας 2, αφορά την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα και την αγροτική ανάπτυξη.

Περιλαμβάνει τους εξής υποάξονες προτεραιότητας:

- α. Βελτίωση ανταγωνιστικότητας του γεωργικού τομέα: Στήριξη ενεργειών που αποσκοπούν στην προσαρμογή της παραγωγής στις τάσεις που επικρατούν στην αγορά, στην ποιοτική βελτίωση των προϊόντων, στην αύξηση της παραγωγικότητας των εκμεταλλεύσεων, σταθεροποίηση και βελτίωση της κτηνοτροφίας, κ.ο.κ.
- β. Εκσυγχρονισμός γεωργικών δομών και υποδομής. Στήριξη ενεργειών που αποσκοπούν στη βελτίωση των γεωργικών δομών. Αφορά εγγειοβελτιώσεις, εγκατάσταση νέων γεωργών, πρόωρη συνταξιοδότηση γεωργών, αναδιάρθρωση εκμεταλλεύσεων, εκσυγχρονισμό γεωργικής υποδομής, ενισχύσεις ενώσεων παραγωγών, ενίσχυση γεωργικών εφαρμογών, αντιστάθμιση φυσικών μειονεκτημάτων στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.
- γ. Εκσυγχρονισμός και προσαρμογή του μηχανισμού μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων.
- δ. Αγροτική ανάπτυξη. Βελτίωση γεωργικής απασχόλησης, διαφοροποίησή της με τη δημιουργία εναλλακτικών δραστηριοτήτων, αξιοποίηση και διαφύλαξη των φυσικών πόρων.

2.3 Το ΚΠΣ 1994-1999 για τη γεωργία

Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για την ελληνική γεωργία, καταρτίστηκε από την Κοινότητα, με βάση τα Σχέδια Περιφερειακής Αναπτύξεως (ΣΠΑ), που υπέβαλε η Ελλάδα. Περιλαμβάνει άξονες προτεραιότητας, τρόπους παρέμβασης, ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης, ύψος, πηγές και διάρκεια παρεμβάσεων. Οι τρόποι παρέμβασης πρέπει να έχουν την μορφή λειτουργικών προγραμμάτων.

Προβλέπει τη χρηματοδότηση προγραμμάτων, έργων και ενεργειών, που αφορούν την ανάπτυξη τόσο του συνόλου της χώρας (εθνικό σκέλος), όσο και των 13 αναπτυξιακών περιφερειών (περιφερειακό σκέλος). Στο ΚΠΣ ενσωματώθηκαν παλαιότερες ρυθμίσεις που αφορούν διαρθρωτικά μέτρα, όπως ο Καν ΕΟΚ 797/85, που τροποποιήθηκε από τον Καν ΕΟΚ 2328/91.

Η Ελλάδα, ως περιοχή που εντάσσεται στο Στόχο 1 (Παράρτημα Ι του Καν/2052/88, όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον Καν/2081/93) περιλαμβάνει στο λειτουργικό Πρόγραμμα για τη γεωργία και ενέργειες του Στόχου 5α, που αφορούν τη γεωργία και τα δάση. Συνολικά όλο το Πρόγραμμα καλύπτει όλες τις ενέργειες για τη γεωργία και τα δάση σε εθνικό επίπεδο που αφορούν τους Στόχους 1 και 5α.

Στο περιφερειακό σκέλος του ΚΠΣ με τα δεκατρία Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) των αντίστοιχων αναπτυξιακών περιφερειών της χώρας, προβλέπεται μία σειρά ενεργειών για την αγροτική ανάπτυξη, που αναμένεται να συντελέσουν γενικά στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του αγροτικού πληθυσμού. Προβλέπονται επίσης ενέργειες για την ενίσχυση ορεινών, μειονεκτικών και απομονωμένων νησιωτικών περιοχών. Ειδική ενίσχυση προβλέπεται για προβληματικούς υποκλάδους της γεωργικής παραγωγής, που περιλαμβάνει εξειδικευμένες παρεμβάσεις και ειδικά μέτρα. Τα μέτρα αυτά στοχεύουν στην απάμβλυνση ή αντιμετώπιση προβλημάτων ευπαθών περιοχών και κλάδων παραγωγής, με κύριο σκοπό την ενίσχυση του οικονομικού και κοινωνικού ιστού των περιφερειών ώστε να επιτευχθεί η συγκράτηση του πληθυσμού σ' αυτές.

Σε συνδυασμό με το ΚΠΣ προβλέπεται επίσης η εφαρμογή των λεγόμενων "συνοδευτικών" μέτρων, που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ - Τμήμα εγγυήσεων. Στην κατηγορία αυτή έχουν ενταχθεί δράσεις όπως:

- Η πρόωρη συνταξιοδότηση των αγροτών

- Η ενίσχυση γεωργικών πρακτικών που είναι σύμφωνες με τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος και της διατήρησης του φυσικού χώρου
- Η απόσυρση γαιών από τη γεωργία και η δάσωση των γαιών αυτών, καθώς και η ανάπτυξη δασικών δραστηριοτήτων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.